

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

τριμηνιαία ἔκδοση
της Δημοτικής Βιβλιοθήκης
Πρέβεζας

ΑΦΙΕΡΩΣΗ ΣΤΟΝ ΗΛΙΑ ΒΑΣΙΛΑ

Τεύχος 1^ο

Ιανουάριος-Μάριος 1984

ΠΡΕΒΕΖΙΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
Τριμηνιοί Περιοδικό παικίλου
προσληματισμού
ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
Εκδοσης ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΕΔΡΑ: ΠΡΕΒΕΖΑ

Φιλοζήφειοι από Σπιροπούλη

Υπεύθυνος ΣΠΥΡΟΣ Β. ΝΤΟΥΣΙΑΣ
Υπεύθυνος Ζαλόγγου 33 τηλ. 28375
ΠΡΕΒΕΖΑ

ΧΡΟΝΙΑ Α'

Γιανάρης-Φιλεθάρης-Μάρινε

βιβλιοθήκη

Ντούσιας Σπύρος Συντζήχος Δάσκαλος
Κατσάνης Ορέστης Καθηγητής
Τζίμας Κώστας Δάσκαλος
Ζιανίκας Λάμπρος Δάσκαλος
Κολοβός Θεοδωρος Καθηγητής
Κολιός Βαγγέλης Δάσκαλος

Υπεύθυνος Α. Εύρωνος 7 - τηλ. 28522
Τυπογραφείου Πρέβεζα

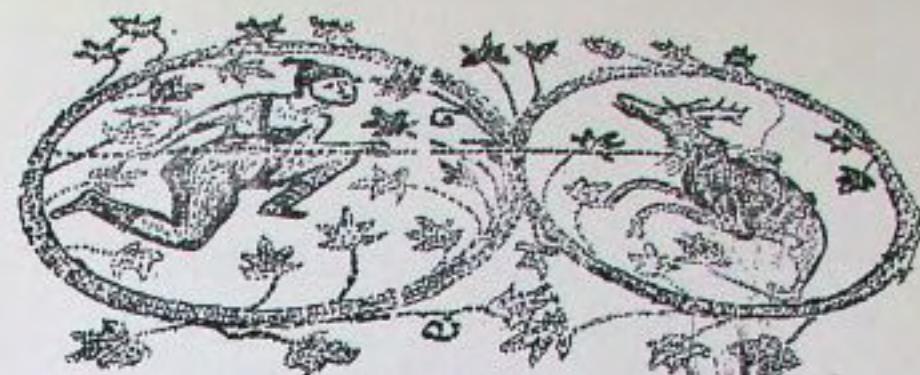
Εμβάσματα-επιταχίες: Λάμπρος Ζιανίκας: Πέροδος Χανιών τηλ. 22110

Συνεργασία-Επιστολές: Βαγγέλης Κολιός: Ζαλόγγου 9 τηλ. 27206

Σημ. Τα εικονόγραφα μέθρα κ.λ.π. εκφράζουν τη γνώμη του συγγραφέα τους.

Συνδρομές: Ιδιωτών δργ. 800

Εταιριών, τραπεζών, Ν.Π.,
Δ.Δ. κ.λ.π. δργ. 1600
Εξωτερικού δολ. 20
Τυμή τεύχους δργ. 200

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΓΡΟΠΗΣ: Επανέκδοση.
2. ΜΙΧ. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ: Αφιέρωση στον Ηλία Βασιλά.
3. ΓΙΑΝ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ: Πώς είδαν οι λόγιοι του 19ου αιώνα την ΠΡΕΒΕΖΑ.
4. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: (Οδοιπορικό): Νεκρομαντείο Μεσοποτάμου.
5. ΕΛ. ΜΠΙΤΖΙΑΛΕΚΗ: Το κάστρο των Ρωγών.
6. ΣΠ. ΝΤΟΥΣΙΑ: Η Νότα.
7. Γ. ΒΑΛΕΤΑΣ: Για τον Καρυωτάκη και την Πρέβεζα-Ιστορικές αναδρομές.
8. ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΝΑΛΗ: Οι πόνοι της Παναγίας.
9. Μνήμες αγωνιστών '21
10. ΑΝΝΑ ΠΑΠΑΣΑΒΒΑ-ΝΤΟΥΣΙΑ: Χελιδόνια της πολιτιστικής μας άνοιξης.
11. ΛΑΜΠΡΟΥ ΖΙΑΝΙΚΑ: Μιχαλίτσι Πρέβεζας.
12. Κ. ΤΖΙΜΑΣ: Αγωνίες, προβλήματα και νέοι στόχοι για μια άλλη ποικιλήτα στις ανθρώπινες σχέσεις.
13. ΙΩΑΝΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΗ: Ρύπανση περιβάλλοντος.
14. ΜΟΣΧΑΣ ΤΣΟΥΤΣΗ: Υποκολούρα και «Νικοπόλεια 83»
Σημειώματα: Δραστηριότητες Νομαρχίας Πρέβεζας
Δραστηριότητες Κτηνιατρικής υπηρεσίας Πρέβεζας
Εκδηλώσεις Δήμου Πρέβεζας
Εκδηλώσεις Πνευματικού Κέντρου Πρέβεζας.

ΕΠΑΝΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΤΑ « ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ »

Τα « Πρεβεζάνικα Χρονικά » (Π.Χ.) ωστέρα από την έκδοση και του 2ου τεύχους, έπαψαν να βγαίνουν. Οι λόγοι διακοπής ήταν πάνω από τη θέληση της (τότε) Συντακτικής Επιτροπής και την επίμονη επιθυμία της να συνεχίσει τήν έκδοση.

Μια πρόσκληση τώρα, απ' τη Δημοτική Βιβλιοθήκη, που κάτω απ' την προστασία της ξαναβγαίνει το περιοδικό, μας μάζεψε για να συζητήσουμε σχετικά με την επανέκδοση. Έγινε συζήτηση, ειπώθηκαν γνώμες και επιτροπή για τη φροντίδα και τον προγραμματισμό της έκδοσης έβγαλαν εμάς.

Έτσι λέμε να συνεχίσουμε την έκδοση κι εμείς, με την ίδια συνέπεια και ευθύνη, για να κρατηθεί το περιοδικό σταθερά ορθό στο χρόνο και να ανταποκριθεί στους στόχους που βάζουμε και με τη συνεργασία δλων μας λέμε, να τους πετύχουμε. Φιλοδοξία μας είναι, τα Π.Χ. να σταθούν σωστά με το περιεχόμενό τους, να κάνουν τον ανάγνωστη να τα προσέξει, να τα διαβάσει, να τ' αγαπήσει και να τα κάνει φίλο τους.

Γι' αυτό απευθυνόμαστε στους ανθρώπους της σκέψης, της τέχνης, του λόγου, της επιστήμης και σε καθένα που θα θελήσει, να μας βοηθήσουν με τα κείμενά τους, που νομίζουμε πως πρέπει κατά κύριο λόγο να αποτνέουν ήθος, βασικό στοιχείο και οργανική ανάγκη της Εθνικής, της Πολιτικής, της Κοινωνικής, της Πνευματικής και της ηθικής μας ζωής.

Με την πνευματική τους προσφορά, με την επιλογή υλικού απ' όλους τους τομείς της γνώσης παίρνοντας τη σωστή θέση σε κάθε θέμα, που θάχει σχέση με κάθε τομέα του επιστητού, θεωρητικού και θετικού, πιστεύουμε πως θα μας βοηθήσει στην επιτυχία. Τα Π.Χ. με το περιεχόμενό τους, και σαν επιθεώρηση ποικίλου προγραμματισμού, πρέπει να βοηθήσουν να μη ξεκόψουμε απ' την αγαθότητα της ζωής, ν' ανεβάσουν το γλωσσικό, το μορφωτικό και το πολιτιστικό αισθη-

τήριο, να καλλιεργήσουν το αίσθημα ευθύνης, της ατομικής και της συλλογικής ευθύνης, που τόσο στείρο είναι στην εποχή μας, για να μπορούμε να συμβάλουμε αποφασιστικά, με τη παραγωγική δημιουργική συμετοχή μας στα κοινά, στή καλλιέργεια της ιδέας της ισότητας, της ελευθερίας και της Δημοκρατίας, μέσα σε μια πνευματική ανθρωπιστική οικουμενικότητα, με φωτεινό πλαίσιο την ειρήνη ανάμεσα στους λαούς και την απαλότητα της αγάπης που φέρνουν ευτυχία και χαρά, για να φιλιωθούν και να προκόψουν οι άνθρωποι.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΗΛΙΑΣ ΒΑΣΙΛΑΣ (1906-1982)

*Φωτογραφία της Λιθής και του έργου του, από τον
Μιχαήλ Κατσαόφη, Έμμεσοιάρχη.*

Συμπληρώθηκε ένας χρόνος απ' το θάνατο του άξιου τέκνου της Πρέβεζας, του Γυμνασιάρχη Ηλία Βασιλά.

Δίκαια τα «ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ» αφιερώνουν το πρώτο τεύχος της επανέκδοσής τους στη μνήμη του. Γιατί ο Ηλίας Βασιλάς ήταν ο ίδιος το ζωντανό χρονικό της πόλης μας.

Γεννήθηκε το 1906 στην Πρέβεζα, γιδός του Βασιλείου και της Μαρίας Βασιλά. Ο πατέρας του τίμιος, βιοπαλαιστής, αγωνίστηκε σκληρά με την γναίρια του γ' αναθρέψει τα πέντε παιδιά του, τέσσερα αγόρια κι ένα κορίτσι. Το ένα αγόρι, χάθηκε σε μικρή τηλικία.

Στ' άλλα τέσσερα έδωκε γυμνασιακή μόρφωση, πράγμα σπάνιο και δύσκολο για κείνη την εποχή. Ο Ηλίας δύος είχε εξαιρετική αγάπη και επίδοση στα γράμματα. Γράφτηκε στή Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και πήρε το Πτυχίο του το 1929 σε ηλικία 23 ετών, διετέλεσε τρόφιμος του Εθνικού Οικοτροφείου, που στεγάζονταν τότε στο κτήριο της σημερινής Βουλής, και είχε μέλη του άπορους φοιτητές, που διακρίνονταν για την επίδοση και το ήθος τους.

Αφού πήρε το πτυχίο του, έσπευσε να εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις. 'Τστερ' απ' την αποστράτευσή του, διορίστηκε καθηγητής

στη Μέση Εκπαίδευση και τοποθετήθηκε στην Κόνιτσα. Μετά την Κόνιτσα στη Μέση Εκπαίδευση και τοποθετήθηκε στην Πρέβεζα, στην Αμφιλοχία, στην Κατούνα, στην Πωγωνικήν και πάλι στην Πρέβεζα, στην περίοδο της κατοχής. Μετά την απελευθέρωση μετατέθηκε στην Αθήνα. Έκει υπηρέτησε στα Γυμνάσια Κηφησίας, στο Μαρούσι, στο Εο Αθηνών, στο Καπανδρίτη, στο νωχτερινό του Νέου Φαλήρου και στο Χειλιομόδι Κορινθίας.

Πήρε προχωρήση σε Γυμνασιάρχη, διανομέα υπηρετούσε στην Αθήνα. Συντάξιοδοτήθηκε το 1969, αφού συμπλήρωσε την τριακονταπενταετία.

Με το «εφ' ἀπαξέ» και τις οικονομίες του, τότε, αγόρασε μικρό διαμέρισμα στην οδό Ιουλιανού 73, όπου πέρασε σαν ερημίτης μελετητής το υπόλοιπο του βίου του.

Απορεί κανένας, γιατί προτίμησε να μείνει στην Αθήνα και δε γύρισε στη γενέτειρά του την Πρέβεζα, που τόσο αγαπούσε και που σ' αυτήν αφιέρωσε τη ζωή του μελετώντας την ιστορία της.

Η απάντηση είναι εύκολη. Ο αείμνηστος συμπολίτης, είχε και μια άλλη αγάπη, την αγάπη στη Φιλολογική εργασία και έρευνα. Αυτή μόνο στην Αθήνα θα μπορούσε να ικανοποιήσει, που διέθετε τις μεγάλες βιβλιοθήκες και τ' άλλα μέσα για επιστημονική έρευνα.

Ο Ηλίας Βασιλάς υπήρξε πρώτης ένας άριστος επιστήμων και πιστός θεράπων της Φιλολογίας, ευτύχησε ως φοιτητής νάχει δασκάλους μεγάλα αναστήματα της επιστήμης, όπως το Θεόφιλο Βορέα καθηγητή της φιλοσοφίας, το Νικ. Εξαρχόπουλο, πατέρα της Παιδαγωγικής Επιστήμης στην Ελλάδα, τον Παναγή Λορεντζάτο, τον Σίμο Μενάρδο θαυμάσιους ερμηνευτές των αρχαίων ελληνικών κειμένων, τον Εμμ. Πεζόπουλο εγκρατέστατο γραμματικό και φιλόλογο και άλλους το ίδιο σπουδαίους. Ακόμα είχε συμφοιτητάς τους Νικόλαο Τωμαδάκη και Γεώργιο Κουρμούλη, που αναδειχθήκαν καθηγητές στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ο Ηλίας Βασιλάς, είχε όλα τα προσόντα να καταλάβει έδρα Πανεπιστημιακή, αν συνέγιε μεταπτυχιακές σπουδές στην Εσπερία. Είχε και ανάστημα πνευματικό - ήθικό και παράστημα σωματικό γι' αυτό.

Ψηλός, με αυστηρή φυσιογνωμία και αδρά κανονικά χαρακτηριστικά με βροντώδεικη φωνή και εύγλωττες χειρονομίες, παρουσίαζε πάντοτε μια επιβλητική και σεβαστή φυσιογνωμία.

Είχε όλες τις απαιτούμενες γνώσεις και την κριτική ικανότητα για μια τέτοια ανάστημα του. Όμως οι βιοτικές ανάγκες, τον κάλεσαν αμέσως στο διορισμό και στην άσκηση του εκπαιδευτικού επαγγέλματος.

Η απέρανη και ακλόνητη μημονική του δύναμη τον βοηθούσε να κινή-

ται σ' όλους τους χώρους της φιλολογίας. Είχε μελετήσει και συγκρατούσε όλα τα κείμενα των Αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων.

Με ευχέρεια εκινείτο μέσα στα λατινικά κείμενα και στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία. Απ' το απέρχοντα φιλολογικό πεδίο, ο Ηλίας Βασιλάς καλλιέργησε δυο τομείς. Την ερμηνεία των Αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων και την έρευνα της ιστορίας της Τουρκοκρατίας.

Επειδή όμως και ο χώρος των δύο αυτών τομέων είναι βαρύτατος και δυσβάσταχτος, εντόπισε τις μελέτες του επί των Αρχαίων στον Αισχύλο και επί της ιστορίας της Τουρκοκρατίας, στην ιστορία της ιδιαιτερής πατρίδας του της Πρέβεζας. Έτσι φιλοτέχνησε ωραίως μεταφράσεις δύλων των σωζόμενων τραγωδιών του Αισχύλου. Εδώ είχε να παλέψει με τις δυσκολίες, που εμφανίζει η αρχαιοπρεπής γλώσσα του μεγάλου αυτού τραγικού, καθώς και με τη μεταφραστική εργασία των προγενεστέρων μεγάλων και φημισμένων φιλολόγων όπως του Ι. Γρυπάρη, του Γ. Καλοσγούρου, του Μ. Αυγέρη κ.ά. Όμως ο άγνωστος στην Αθηναϊκή Φιλολογική «αγορά» συμπολίτης μας, τόλμησε ν' αναμετρήσει με τους καθηερωμένους και πολυθυμαζόμενους μεταφραστές και να δοκιμάσει τις δυνάμεις του, σε πνευματική αναρίχηση, στην υψηλή κορυφή της Αισχύλειας διάνοιας.

Κατόρθωσε έτσι να προσθέσει κάτι καινούργιο στην ερμηνευτική εργασία των φιλολόγων για τον Αισχύλο.

Πράγματι, μετέφρασε πλήρεις λέξεις και χωρία μὲ περισσότερη προσέγγιση και ευστοχία απ' τους άλλους.

Βαθύς γνώστης του αρχαίου και νέου δημοτικού λόγου, εύρισκε πολλές φορές θαυμάσιες αντιστοιχίες δημαδών και αρχαϊκών εκρράσεων. Με πολύ ενθουσιασμό στις συζητήσεις μας μου ανέφερε τέτοια παραδείγματα πραγματικά ευρήματα άξια θαυμασμού.

Η τοπική μας ιστορία, τον συγκίνησης ιδιαιτερά. Ασχολήθηκε με πάθος γι' αυτή. Μας διέσπασε πληροφορίες, που χωρίς αυτὸν θα χάνονταν οριστικά στη λίθη του χρόνου. Έφερε στο φώς το υλικό πηγών, που θα έμενε άγνωστο στους πολλούς. Λατικεύμενο των ερευνών του, ήταν η περίοδος της Ενετοκρατίας (1718 - 1797) η βραχεία περίοδος των Γάλλων στην Πρέβεζα (1797 - 1798) και η Τουρκοκρατία, που ακολούθησε ύστερ' απ' αυτούς.

Θέματα των μελετών του, ήταν τα κάστρα της Πρέβεζας, ο Ελλινώνας της, το ρολόι, η τάπια, οι εκκλησίες της κ.ά. Ακόμα η επίσκεψη του Αττικής, το ρολόι, η τάπια, οι εκκλησίες της κ.ά. Ακόμα η επίσκεψη του Αγίου Κοσμά, ο χαλασμός της Πρέβεζας το 1978, η δράση Πρεβεζιάνων γιου Κοσμά, ο χαλασμός της Πρέβεζας το 1978, η δράση Πρεβεζιάνων

Φιλικών και αγωνιστών στην επανάσταση του 1821 κ.ά.

Παρουσίασε μορφές και προσωπικότητες που ανέδειξε η Πρέβεζα. Τέτοιες μορφές είναι οι Πρεβεζιάνοι λόγιοι και διδάσκαλοι, τα μέλη της οικογένειας των Κονεμένων, ο ζωγράφος Αμπεντίν Ντίνο μπέης και η φάρα του, κ. ά. Ασχολήθηκε και έγραψε για την καταγωγή των Βλάχων, Κουτσοβλάχων και Αρβανιτοβλάχων, όπως και για την καταγωγή των Εβραίων της Ηπείρου.

Διέσωσε πολύτιμο λαογραφικό υλικό απ' τη ζωή των Πρεβεζιάνων. (Το κάψιμο του Ιεύθα, τα κότσια κ.ά.)

Τα πορίσματα των ιστορικών και λαογραφικών του ερευνών είναι εγκατεστημένα με μορφή άρθρων και μελετών σε περιοδικά και εφημερίδες, χωρίς τοπικές. Λίγα κυκλοφόρησε αυτοτελώς με μορφή ανατύπων. Για τρεις και πλέον δεκατίες τροφοδοτούσε τις τοπικές μας εφημερίδες με τα ιστορικοφιλολογικά του άρθρα.

Η δημοσίευσή τους συγκινούσε το αναγνωστικό μας κοινό, ιδιαίτερα τους ώριμους στην Τλικία.

Ο Ηλίας Βασιλάς υπήρξε έντιμος άνθρωπος και αφοσιωμένος στο έργο του εκπαιδευτικού. Με τον πλούτο των γνώσεων του, φώτισε τις διάνοιες χιλιάδων μαθητών του και με το παραδειγμά του μόρφωσε το χαρακτήρα τους. Πάντοτε αδέκαστος, δίκαιος και ακέραιος. Δέν ασχολήθηκε με φροντιστηριακές παραδόσεις ή άλλες βιοποριστικές εργασίες για ν' αυξήσει το πενιχρό εισόδημά του, πράγμα εύκολο στη γεμάτη ευκαιρίες Αθήνα.

Αφιέρωσε τον ελεύθερο χρόνο του και το περίσσευμα του πενιχρού μισθού του στη φιλολογική έρευνα.

Είχε φιλελέυθερο δημοκρατικό φρόνημα χωρίς φανατισμούς και προκαταλήψεις. Ήταν απηλλαγμένος από μνησικακία, φθόνο και εγωισμό. Ψόγος και επίκριση, ήταν πράγματα άγνωστα σ' αυτόν.

Ο Ηλίας Βασιλάς, παρά τη μακρά του αποδημία στο «κλεινό Αστυν» έμεινε ένας αναλλοίωτος Πρεβεζανός κι ένας αθεράπευτος νοσταλγός της Πρέβεζας.

Πραγματικά στους τρόπους του είχε το ανεπιτήδευτο και το αυθόρμητο που χαρακτηρίζει τον Πρεβεζανό. Δεν του έλειπε ακόμα και η σκωπτική διάθεση, που έκρυβε δύναμη πολλής αγαθότητας. Μοναδική του ευχαρίστηση και φυγαδική, οι φιλολογικές συζητήσεις και συναναστροφές¹ ακόμα και με απλούς και αγράμματους ανθρώπους, που ήθελε να τους καταστήσει κοινωνικούς των γνώσεων του ή πηγές λαογραφικών ειδήσεων.

Επισκεπτήτων τακτικά τη γενέτειρά του τις διακοπές του θέρους και

των μεγάλων εορτών του Πάσχα.

Τον θυμόμας κατά τις ακολουθίες της Μεγάλης Εβδομάδας στον Άγιο Χαράλαμπο να αναγιγνώσκει με ευλάβεια τις μακρές προσητήσεις των ακολουθιών. Τις άγιες εικόνες δεν τις μελετούσε μονάχα σαν ερευνητής, αλλά και τις ασπαζόταν μ' ανυπόκριτη ευλάβεια και λατρεία. Συνέχειε κι εδώ την πίστη, των πατέρων μας.

Με τον αιείμνηστο δάσκαλό μου Ηλία Βασιλά, μὲ συνέδεε μακρά φίλια. Τον συνώδευα στις ερευνητικές του επισκέψεις σε ναούς και τόπους της περιοχής μας. Σ' αυτές με μύησε στην τοπική μας ιστορία και μου ανακοίνωσε πλήθος πληροφοριών, πολλές απ' τις οποίες είναι και θα μείνουν ανέκδοτες.

Αισθάνομας ένοχος γιατί δεν κατέγραψα και δε διέσωσα μέρος έστω απ' αυτές. Υήγματα απ' αυτές ίσως παρουσιάσουμε σε άλλο τεύχος των «ΧΡΟΝΙΚΩΝ».

Τον λόγιο και διδάσκαλο συμπολίτη μας θα μπορούσαμε να τον τιμήσουμε με δυò εκδηλώσεις: Ν' ανεβάσουμε παράσταση στο Ωδείο Νικοπόλεως μιάς τουλάχιστο τραγωδίας του Αισχύλου από μετάφρασή του και να δώσουμε το δινομά του σε μια νέα οδό της πόλης μας.

Βιβλιογραφία του έργου του, όχι πλήρης υπάρχει στο β.βλίο του Βασιλή Κραψίτη «ΛΟΓΙΟΙ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ» τόμος Β', Αθήνα 1981, στις σελ. 8, στο λήμμα Ηλίας Βασιλάς.

Μικαήλ Κατσαούνης
Θεματιάρχης

ΤΟΠΙΚΗ ΦΩΝΗ

Πρεβεζιάνικο πένθο

Την περασμένη Πέμπτη 9 Σεπτεμβρίου 1982 κηδεύτηκε στην πόλη μας ο συμπολίτης Ηλίας Βασιλάς, συνταξιούχος Γυμνασιάρχης, σε ηλικία 76 ετών.

Ο μεταστάς είχε επιτρέψει την 1 Αυγούστου στην Αθήνα όπου διέμενε μονίμως, έπειτα από τις θερινές διακοπές του στην Πρέβεζα.

Εκεί σε λίγο έπαθε γαστρορραγία και νοσηλεύθηκε σε κλινική.

Μετά την έξοδό του έπαθε και δεύτερη που του προκάλεσε το θάνατο στο θεραπευτήριο του Ευγενελισμού.

Σύμφωνα με επιθυμία του οι συγγενείς του μετέφεραν τη σορό του πρός ενταφιασμό στην Πρέβεζα.

Η νεκράσιμη ακολουθία εψάλη στο Μητροπολιτικό ναό του Αγίου

Χαραλάμπους. Εκεί αποχαιρέτισε τον νεκρό ο Μιχαήλ Κατσαούντης.

Στη μηδεία του παραβρέθηκαν φίλοι συμπολίτες του, συνάδελφοι του εκπαιδευτικού και οι συγγενείς του.

Ο Ηλίας Βασιλάς υπήρξε συνέργατης της εφημερίδας μας με φιλολογικά και ιστορικά άρθρα. Ο θάνατός του αφήνει δυσαναπλήρωτα κενό στην πνευματική ζωή του τόπου.

Τιμώντας τη μνήμη του παραβότομε τον σύντομο επικήδειο του Μιχαήλ Κατσαούνη στον οποίο με αδρές γραμμές σκιαγραφείται η προσωπικότητα του μεταστάντος.

Ο ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

Με άφατη θλίψη και πόνο φυχής προπέμπομε σήμερα στην αιώνια κατοικία του τον ξεχωριστό συμπολίτη μας τον διακεκριμένο εκπαιδευτικό και άνθρωπο των γραμμάτων Γιώργο Κατσαούλη.

Η Πρέβεζα γάνει σήμερα ένα πιστό και αγαπημένο της τέκνο.

Ο τόπος μας μπορώ να πώ στερείται τη, ζωντανή ιστορική του μνήμη διότι ο Ηλίας Βασιλάς με πάθος πραγματικό πίσω από κάθε σπίτι, πίσω από κάθε πέτρα, πίσω από κάθε συντοπίτη του έβλεπε την ιστορία από γενιά σε γενιά κάθε Πρεβεζάνου.

Η απέραντη μνήμη του και το

οξύ κριτικό του βλέμμα διαπερνούσε εποχές και ζωντάνευε γεγονότα.

Σαν συνομιλητής ή σαν ιστοριοδίφης συγγραφέας ζωντάνευε μπροστά μας τις παλιές αρχοντικές οικογένειες του τόπου μας, τους Κονεμένους, τους Γκενοβέληδες, τους Μαματάους, τους Γερογιάννηδες και άλλους.

Ανέλυε και ερμήνευε την επισκέψη και το κήρυγμα του πάτερ Κοσμά στην πόλη μας, περιέγραφε τον τραγικό χαλασμό της Πρέβεζας από τα στίφη του Αλή Πασά το 1798, διηγήτων με θέρμη την ηρωϊκή είσοδο των Υδραιών με τα μιστικά στον Αμβρακικό το 1828, έφερνε στα μάτια μας τις Βενετσάνικες γαλέρες και τους προβλεπτές της Γαληνοτάτης στην Πρέβεζα.

Με λίγα λόγια ζύνε με πάθος την ιστορία του τόπου που τον γέννησε και προσπαθούσε το πάθος και την αγάπη του να τη μεταλαμπαδεύσει σε όλους τους συμπολίτες του. Το βαθύτατο βίωμά του αυτό δεν το εξέφρασε με ποίηση ή με χρωστήρα, αλλά με την γραφή του ιστοριοδίφη και τη γλαφυρή αφήγηση του συνομιλητή.

Αυτή τη στιγμή αξέχαστε δάσκαλε και συνάδελφε σε καλούν και σε αναζητούν περιπότερο και από τους συγγενείς και φίλους. Οι παλιοί μαχαλάδες της Πρέβεζας, οι βρύσες και τα πηγάδια της, τα κάστρα της, η Μαργαρώ-

να, οι εκκλησίες της, τα ακρογιάλια της, που τόσο αγάπησες και έκλεισε στην καρδιά σου.

Ο Ηλίας Βασιλάς φιλόλογος της γενιάς του 1930 υπήρξε εγκρατής φιλόλογος και πολυμερής διάνοια.

Ευτύχησε να έχει δασκάλους στο πανεπιστήμιο τους γίγαντες της φιλολογικής επιστήμης το Χατζήδακι, το Βορέα, τον Πεζόπουλο, τον Λορεντζάτο, τον Μενάνδρο, και άλλους.

Εσπούδασε με στερήσεις και με ακάματη θέληση, υπήρξε τρόφιμος του Εθνικού Φοιτητικού Οικοτροφείου, που ίδρυσε ο Βενιζέλος, για να μπορέσει να τελειώσει τις σπουδές του. Σαν καθηγητής υπηρέτησε στήν Παιγνωνιανή, Πρέβεζα και Αθήνα.

Υπήρξε αφοσιωμένος και αδέκαστος στο υπηρεσιακό του καθήκον, την αγάπη του στην ιστορία και στα κλασικά γράμματα προσπάθησε να μεταδώσει και στούς μαθητές του.

Φιλελεύθερος και δημοκρατικός στις αντιλήψεις δεν έτρεφε πάθη και μίση, διτάν υπηρετούσε στην εκπαιδευτική του σταδιαδρομία επεδόθηκε με ζήλο στις φιλολογικές του εργασίες για να μπορεί να ικανοποιεί το ασίγαστο πάθος της έρευνας και της μελέτης παρέμεινε, στην Αθήνα που του προσέφερε βιβλιοθήκες και άλλες ευκολίες της

δουλειάς του.

Την Πρέβεζα επισκεφτώνταν το καλοκαίρι και τις μεγάλες γιορτές τον ενθυμούμεθα με συγκίνηση να διεβάζει τους φαλμούς τη Μεγάλη Εβδομάδα, γιατί ο Ηλίας Βασιλάς υπήρξε και ευσύβιος χριστιανός με απλότητα καρδιάς και ταπεινότητα.

Καρπός των μελετών του υπήρξαν ωραιότατες μεταφράσεις δραμάτων του Αισχύλου, μονογραφίες ιστορικές και άλλα ποιήματα δημοσιευμένα σε περιοδικά και εργασίες.

Κάθε χρόνο έστελνε ανελλιπής γρηγορικό βραβείο για τον αριστεύοντα μαθητή της τελευταίας τάξεως του Γυμνασίου, χειρονομία ενδεικτική της αγάπης του πρός τη νεότητα και τον τόπο του.

Κανένας δεν περίμενε ότι ο Θαλεός πρεσβύτης που διατηρούσε ακμαίες τις πνευματικές του δυνάμεις, θα άφηνε ξαφνικά το μάταιο γήινο κόσμο.

Αξέχαστε διδάσκαλε και συνάδελφε, αυτή τη στιγμή δε σε θρηνούν γυναίκα και παιδιά γιατί προτίμησες και αγάπησες πιλοτή την επιστήμη από την οικογένεια.

Σε θρηνούν άλλοι συγγενείς και φίλοι.

Και συχόμαστε εκεί στις μονές του Γύιστου να συναντήσεις τους αγαπημένους σου συναδέλφους Πρεβεζάνους εκπαιδευτικούς, τον

Ευχλείδη Τσακαλώτο, το Χρίστο Κοντό, την Κική Καστάνη, τον Σπύρο Οικονόμου και άλλους που μάχθησαν για τα παιδιά του τόπου μας.

Να συναντήσεις τους παλιούς Πρεβέζανους που αγάπησες και εξιστόρησες.

Και εκεί στην τρυφή του παρα-

δείσου να βρείς τη χαρά και ευδαιμονία της ουράνιας οικογένειας των αγίων συ που στερήθηκες τη χαρά της γηίνης φθιαρτής οικογένειας.

*Φιλορία σε ση μερίμη
αλημορόσπιτε ουράδειλφε*

ΗΛΙΑΣ ΒΑΣ. ΒΑΣΙΛΑΣ
ΕΚ ΠΡΕΒΕΖΗΣ ΟΡΜΩΜΕΝΟΣ
ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ ΕΝ ΤΩ ΛΟΥΗΝΗΣΙ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Σ Π Ο Γ Δ Α Σ Α Σ
ΚΑΙ ΜΕΤ ΑΚΡΙΒΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΝ ΑΞΙΩΘΕΙΣ ΤΟΥ
ΒΑΘΜΟΥ

ΛΙΑΝ ΚΑΛΩΣ

ΕΙΣ ΓΟΥΣ ΠΤΤΧΙΟΥΧΟΥΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΝΕ-
ΚΡΙΘΗ
ΕΤΕΙ ΕΝΑΤΩ ΚΑΙ ΕΙΚΟΣΤΩ ΚΑΙ ΕΝΑΚΟΣΙΟΣΤΩ ΚΑΙ
ΧΙΛΙΟΣΤΩ
ΜΗΝΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ ΕΓΕΝΕΤΟ
ΤΟΔΕ ΜΗΝΟΣ ΜΑΡΤΙΟΥ

Ο ΠΡΥΤΑΝΙΣ
Την ηγεμονία διασανάγνωστος

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
Την ηγεμονία διασανάγνωστος

Ο ΚΟΣΜΗΤΩΡ
Την ηγεμονία διασανάγνωστος

ΗΛΙΑΣ ΒΑΣΙΛΑΣ (1906-1982)

ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Στα γράμματα παρουσιάστηκε μέ φιλολογικές, ιστορικές, λαογραφικές κ.λ.π. μελέτες και άρθρα που δημοσιεύτηκαν σε διάφορα έντυπα, όπως οι πιο κάτω ουσιωδέστερες:

Α) Στο περιοδικό «Ηπειρωτική Εστία»: 1) Ο ναός του παντοκράτορος της Πρέβεζης. Μια σελίδα από την Γαλλοκρατίαν εις Πρέβεζαν (1797-1798), τ. Νοεμβρίου 1953. 2) Η μάχη της Νικοπόλεως και ο χαλασμός της Πρέβεζας κατά τα απομνημονεύματα του Γάλλου στρατηγού RICHMOND, με δικές του συμπληρωματικές σημειώσεις, σχόλια και μετάφραση, τεύχη Οκτωβρίου, Νοεμβρίου 1954, Ιανουαρίου, Φεβρουαρίου, Μαρτίου και Απριλίου 1955 (και ανάτυπο). 3) Το Καπίτουλο του Ναού Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου Πρέβεζης και ο Άγγελος Πρόδεινος Σμήν Νόελ Σάνδρες, τ. 43)1955. 4) Λόγιοι και Διδάσκαλοι Πρέβεζανοι και Παργινοί, τ. Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου 1961. 5) Οι Βλάχοι, οι κουτσόβλαχοι, αρβανιτόβλαχοι, τεύχος 1976 (και ανάτυπο) κ.λ.π. Β) Στην εφημ. «ΒΗΜΑ» της Πρέβεζας: 1) Ο χαλασμός της Πρέβεζας (12)24 Οκτωβρίου 1798, φύλ. 27-4-1953 και 4-5-1953. 2) Ο θρήνος της Πρέβεζας (12-10-1798), φύλ. (1-6-1953). 3) Η έξοδος του Μεταλλεύματος και οι Πρέβεζανοι, φ. 2-4-1953. 4) Ο Αλέξανδρος Σεμιτέκολος, ο πρεβεδούρος που έκτισε στην Πρέβεζα τον πύργο των Ωρολογίου, φ. 17-8-1953. 5) Η Πρέβεζα κατά την Ελλην. επανάστασιν (1821-1829), φ. 28-3-1955. Γ) Στην εφημ. «Ο Αγώνας της Πρέβεζης»: 1) Το κάστρο της Πρέβεζας στα 1684 και το παλιό Βενετσιάνικο Υδραγωγείο, φ. 22 και 29)8)1955. 2) Η Απελευθέρωσις της Πρέβεζας από τους Τούρκους 21-10-1912, φ. 17 και 24-10-1955. 3) Τα Αργεία της Ιεράς Μητροπόλεως Πρέβεζης, φ. 2,9 και 16-4-1956. 4) Πρέβεζανοι αγωνισταί της Ελλην. Επανάστασεως φύλ. 20 και 27 Ιανουαρίου 1958, 28-2-1958, 3, 10, 17, 23, Μαρτίου 1958, 7 και 12 Απριλίου 1958. Και Β' μέρος, φύλ. 8 και 15-12-1958, καθώς και 25-1-1959 κ.λ.π. Δ) Στήν εφημερίδα «Η Φωνή της Πρέβεζας» (Αθήνα): Ο πάτερ Κοσμάς στην Πρέβεζα και ο ιερός ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, φύλ. 15-7-1956 και 20-11-1956. Ε) Στήν εφημερίδα «Ηπειρωτικόν Μέλλον» (Αθήνα): 1) Η καταγωγή των Εβραίων της Ηπείρου, φύλ. 8 και 22 Νοεμβρίου 1961. ΣΤ) Στο περιοδικό «Η-

γώ του Ιονίου» (Αθήνα): 1) Δύο εταίροι του εθνεγέρτου Ρήγα Φεραίου: Αλέξανδρος Βαλεντίνη και καπετάν Γιαννάκης Αλεξάνδρου, τ. 75-77 του 1952, 87-89 του 1953, και 96-98 του 1954. 2) Η ίδρυση της Επτανησιακής Πολιτείας και τα επί της Ηπειρωτικής ακτής εξαρχήματα αυτής. Η συνθήκη των: 1800, 1803, τ. Ιουνίου 1964. Z) Στο περιοδικό «τα χρονικά της Πρέβεζας» (Αθήνα): 1) Ο Στράβων για την περιοχή της Θεσπρωτίας, τ. 1, Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 1959 κ.λ.π.

Επίσης μετέφρασε όλο τον Αισχύλο, στη δημοτική, στο πεζό, με πολυσέλιδη εισαγωγή σε κάθε δράμα και αρκετά σχόλια (εργασία ανέκδοτη). Το 1967 εκυκλοφόρησε από το τυπογραφείο «Δωδώνης» της Θεσσαλονίκης τα: «Πέρσες», «Προμηθέας Δεσμώτης» και «Ικέτιδες».

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Σκιάς δύνεται άνθρωπος

Πίνδαρος

Πολλά τα χρόνια
κορμί γυρτό,
μαλλιά σαν χιόνια
μάτι σβυστό.

συρτό το βήμα
λίγ' η φωνή
ώ! πόσο κρίμα
για να πονή

Τ' άνθινο τ' άνετρο αργοσαλεύει
στην πονεμένη του ματιά,
κάτι χαρένο σα να γυρεύει
από τα νειάτα του τα καλιά.

Και κάποιο απόβραδο
στου ήλιου τό γέρμα
κλείνουν τα μάτια...
γαλήνη τέρμα.

Μιλτ. Λογοθέτης
ΑΓΩΝ 29-2-1960 Γιατρός

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Γρήγορα δύλα φεύγουνε
δύλα περνούν στη λήηθη
όλ' η ζωή μας φαινεται
σαν να 'ναι παραμύθι

Μόλις φανή η χαραυγή,
ήρθε γοργό το βράδυ.
Κι' υστερα... νύχτα παγερή
κι' ένα βαθύ σκοτάδι.

Αυτό είναι το σύνορο,
Τάφος και κυπαρίσι,
Κι ο,τ' εδώ πάνω άνθισε
το μνήμα όταν το κλειστεί.

Μη, πέρ' από το θάνατο,
των τάφων τη γαλήνη,
κρύβετ' η αλήθεια της ζωής
κι μέρα, που δε σβήνει;

Μιλτ. Λογοθέτης
ΑΓΩΝ 22-2-1960 Γιατρός

ΠΩΣ ΕΙΔΑΜ ΟΙ ΛΟΓΙΟΙ ΤΟΥ 19ΟΥ ΑΙΩΝΑ ΤΗΝ ΠΡΕΒΕΖΑ

Λορμειέχορτες στην επαράκβοση των
«Πρεβεζιάνικων Χρονικών»

Έκρινα πως αυτή άλλης συνεργασίας θα ήταν σκόπιμό να δημοσιεύσω λατράνουσα κείμενα του περασμένου αιώνα με θέμα την ΠΡΕΒΕΖΑ. Τη δημοσίευσή τους προέκρινα, γιατί θεωρώ, πως είναι χρήσιμο να ανακαλούμε στην ιστορική μας μνήμη παλαιότερα κείμενα και τους δημιουργούς τους, για να έχουμε έτοις έτοιμα σύγκρισης των χτές και των σήμερα, όπου βέβαια είναι δυνατό.

Το άρθρο που παρουσιάζω εδώ, ανήκει στον Αντώνιο Μηλιαράκη και δημοσιεύτηκε πρίν από ένα αιώνα (βλ. περιοδικό «ΕΣΤΙΑ» τόμ. 11 (1881) σελ. 241-245).

Ο Μηλιαράκης (1841-1905) υπήρξε ένας απ' τους πολυγραφότατους λόγιους του περασμένου αιώνα και ασχολήθηκε με θέματα ιστορικά και φιλολογικά. Υπηρέτησε ως στενογράφος στη Βουλή και πρωτοστάτηρε στην ίδρυση της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδας, της οποίας υπήρξε και Γενικός Γραμματέας. Χαρακτηριστικό και άκρως επίκαιρο είναι το άρθρο που δημοσιεύεται το 1838 με τον τίτλο «Περί των Ελγεινών μαρμάρων» οπου «ξιστορεῖ τις σινθήκες κάτω απ' τις οποίες ο ευγενής Άγγελος αρχαιοκάπηλος Ἐλγιν, διέπραξε τη γένεθλη πράξη αποσπώντας από τον Παρθενώνα τα αρχαία μας κειμήλα, για να τα φυγαδεύσει στο Λαυδίνο όπου και παρημένιν ύσταμε σήμερα.

Το άρθρο δημοσιεύτηκε σε αχτώ συνέλευσις στο περιοδικό «ΕΣΤΙΑ» (τόμος 26 (1888) σελ. 681 κ. ε. ξ.) και καλόπετε 35 στενογραφημένες μεγάλες σελίδες.

Το άναρτα του Μηλιαράκη, συνδέεται στενά και με την Πρέβεζα. Γύρω στα 1880 ακολούθησε την τριμελή Επιτροπή που είχε σταλεί από Ελληνικής πλευράς σ' αυτὸν εδώ το τόπο, προκειμένου σε συνεργασία με την αντιπροσωπεία της Υψηλῆς Πύλης να καθορίσει τα σύνορα νέων επαρχιών:

Τις εντυπώσεις από την επισκεψή του εκείνη στην Πρέβεζα, τις εκθέτει στο άρθρο που ακολουθεί.

Γιάννης Παπακώτας
Καδηγοπίτης

ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ ΚΑΙ ΠΡΕΒΕΖΑ

υπό Αντ. Μηλιαράκη

Εν τη ιστορίᾳ των εθνών τόποις τινές μεσόδγειοι ή παράλιοι, λίμναι ποταμοί, δρη, εγένοντο κατά διαφόρους χρόνους ως εκ της γεωγραφικής αυτών θέσεως, προσφόρου ούσης εἰς στρατιωτικά έργα ή επιτηδείας εἰς εμπορικάς, βιομηχανικά ή μεταλλευτικάς επιχειρήσεις αντικείμενον ερίδων, ή θέατρον αιματηρών και καταστρεπτικών αγώνων, ή και θέμα διπλωματικών ειρηνικών διαπραγματεύσεων.

Εν τοίς τόποις τούτοις καταλέγεται και ο Αμβρακικός κόλπος. Αυτοί έτοις αρχαίοι λαοί κατενόησαν τη σημαντικότητα της περικλείστου ταύτης θαλασσίας εκτάσεως, ήτις από στενού στομίου αρχόμενη, εισέρχεται ευρυνομένη βαθύτατα εἰς την ηπειρωτικήν Ελλάδα, βρέγουσα καθ' όλην αυτής την περίμετρο ακτάς 70 μιλίων και σχηματίζουσα λιμένας, ακρωτήρια, κόλπους βαθείς, λιμνοθαλάσσας και νησίδας δεχομένη τα ύδατα δύο μεγάλων ποταμών και πολλών ρυακών και χειμάρρων, και ούτως αποτελούσα το στόμα, δι' ου αναπνέει πάσα η Ήπειρος, και αἱ ηπειρωτικαὶ επαρχίαι της δυτικῆς Ελλάδος. Δια τότο βλέπομεν αρχαίους λαούς της Ελλάδος ενωρὶς αποστείλαντας ε-

νταύθα αποικίας, αν επισημοτάτη των Κορινθίων Αμβρακία, και το Ανακτόριον, αίτινες χρησίμευσαν αυτοῖς ως αφετηρίαι στρατιωτικῶν και εμπορικῶν έργων. Οι των Μακεδόνων βασιλεῖς επεξέτεινον μέχρι τούτου την εξουσίαν των, οι Ρωμαίοι ωσαύτως, ιδρύσαντες και πόλιν, την Νικόπολιν, εἰς ανάμνησιν μεν της παρά το Ἀκτιον ναυμαχίας, αλλά και δι' επήρους λόγους, συνοικίσαντες εἰς αυτήν τους κατόκους των λοιπών πόλεων του κόλπου.

Οι Βυζαντίνοι, οι Τιρκοί, οι Ενετοί, οι Γάλλοι καθ' όλην την μακράν περίοδον της Ελληνικῆς ιστορίας εγένοντο κύριοι αλληλοδιαδόχως του κόλπου τούτου, δι' οὐ γδύναντο να εισπηδώσι ταχέως εἰς τα ενδότερα της Ηπείρου. Νυν δέ ο εισπλέων εἰς τον Αμβρακικὸν κόλπον, βλέπει εκ δεξιῶν και εξ αριστερῶν κυματίζουσαν την ερυθρὰν σημαίαν του Μωάμεθ, και σκοπιάς και κατασκηνώσεις στρατού όπου επίκαιρος και στρατηγικὴ θέσις εν αυτῷ υπάρχει.

Μετά την απελευθέρωσιν του με κρού τμήματος της μεγάλης Ελλάδος, διπέρ απετέλεσε το ελεύθερον ελληνικόν βασίλειον, ολόκληρος η μεσημβρινή και δυτική παραλία του κόλπου ετέθη ως δριον της ανατολικῆς γραμμῆς των βορείων ορίων της Ελλάδος, άτιναι αποτελούσιν αἱ επαρχίαι Βούτσης, καὶ

Εγρομέρου, και Βάλτου, τας ελευθέρας δημώς ακτάς των αρειμανίων τέκνων των επαρχιών τούτων δεν βρέχει και ελεύθερον κύμα, διότι οι Τούρκοι είναι απόλυτοι κύριοι του στομίου του Αμβρακικού, διατηρήσαντες επί της ελευθέρας ελληνικής γῆς σπιθαμήν εδάφους, εφ' ἡς φρουρίουν και σημαία Τουρκική και φρουρός δεικνύων δια τον είναι ελεύθερος ο εισπλους, ἀνευ της εκδόσεως φιρμανίου.

Ο Παγασητικός κόλπος αφ' ενός και ο Αμβρακικός αφ' ετέρου, εις οὓς καταλήγουσι το Αν. και το Δ. ἀκρον των βορείων συνόρων της ελευθέρας Ελλάδος, αποτελούστιν αυτοὶ καθ' εκπούσι μίαν των ισχυρωτέρων δυνάμεων της ομάρου επικρατεῖς, δι' αν απειλεῖ ανὰ πάσαν στιγμὴν αυτοὺς τους κροτάφους της Ελλάδος. Εχουσα εν Πρεβέζῃ και Βόλω τους στρατιωτικούς αυτῆς σταθμούς εν ασφαλείᾳ, δύνανται να εισβάλλῃ ακωλύτως εἰς Ακαρνανίαν και Ευρυτανίαν, να λεηλατήσῃ την Εόβοιαν και να προφυλάξῃ την Ἡπειρον.

Ο Αμβρακικός κόλπος ούτω καλούμενος το πάλαι εκ της πόλεως Αμβρακίας, κειμένης ἐνθα τα νυν ἡ Ἀρτα, σήμερον δε υπὸ των ναυτικῶν λεγόμενος κόλπος της Ἀρτας, κείται μεταξὺ των δυτικῶν παραλίων της Ηπείρου και της Ακαρνανίας. Είναι παρεμφερής παραγέθει λίμνη στενή και μακρὰ εκ-

τεινόμενη από δύσμαν πρὸς ανατολάς, και διαβρεχούση, πρὸς Β. της Ηπείρου, πρὸς Δ. τὴν γερανήσιον της Πρεβέζης, πρὸς Λ. τὴν επαρχίαν Βάλτου και πρὸς Μ. τὴν του Ξηρομέρου. Ἐχει δε μήκος 18 μιλίων ναυτικῶν από Πρεβέζης μέχρι του Μαυροβουνίου εἰς χωρὶον Αράπη, και μείζον πλάτος (απὸ Καρβασαρά μέχρι του κόλπου Μενιδίου) 11. Περίμετρον δε 70 περίποι μιλίων. Το στόμιον του κόλπου, δι' οὐ ενούται μετά της Ιονικῆς θαλάσσης νεύει ΜΔ. είνε δε στενὸν και αραθές, κεχωσμένον υπὸ ίλνος ενέχον και τίνα υφάλους ώστε είναι αδιάπλευστον υπὸ πλοίων εγδύντων τα ὑψαλα ἀνω των 14 ποδῶν. Το πλάτος του στομίου απὸ του ΝΑ προμαχώνος Παληοσάραγα, του φρουρίου Πρεβέζης, μέχρι του απέναντι επὶ της παραλίας του Ακτίου φρουρίου της Πούντας ἔχει μήκος 647 μέτρων. Λπὸ της ἀκρας δε του Ακτίου μέχρι της απέναντι παραλίας της Πρεβέζης, δησού τερματίζεται, ούτως ειπεῖν, η είσοδος, η απόστασις εἶναι 842 μέτρων.

Ἐνδονο κόλπος κατατέννεται εἰς πολλοὺς κόλπους και δρυμούς, δικαρχούμενους υπὸ μακρῶν και στενῶν ακρωτηρίων. Και πρώτον επὶ της μεσημβρινῆς παραλίας, πρὸς την είσοδον σχηματίζεται ο Πρόκολπος ἡ κόλπος της Πρεβέζης λεγόμενος, ή και του Αγ. Πέτρου

εἰς το μυχὸν του οποίου κείνται τα ερείπια του Ανακτορίου. Μετά τούτον, ανατολικῶς χωρούντες, ἐπεται ο της Βούλτσης, χωριζόμενος απὸ του πρώτου δια του ακρωτηρίου Παναγίας, ω πρόσκειται νησίς Κέφαλος. Μετὰ τον της Βούλτσης ἐπεται ο του Λουτράκιου και είται ο βαθὺς και στενὸς του Καρβανσαρά. Επὶ της βορείας δε παραλίας ο του Μενιδίου ΒΔ του Μακρυνόρους και μετὰ τούτον πρὸς δυσμάς χωρούντες ἔτεροι, αποτελούντες μάλλον ἐλη και λιμνοθαλάσσας, ως ο της Ἀρτας, ο της Λογαρούς, εξ ου και τα περιώνυμα αωτάραχα, της Τσουκάλας, και Μαζώματος πρὸς ανατολὰς παρὰ τα ερείπια της Νικοπόλεως, και ο του Βαθέος πρὸς Β. της Πρεβέζης.

Ἐκ των σημαντικωτέρων ακρωτηρίων, των εν τα κόλπω, ουχὶ δια την προέκτασιν αυτών και το σχήμα, αλλὰ δια την ιστορίαν και την θέσιν, είναι το Ἀκτιον, κοινώς Πούντα, εν δεξιᾷ τω εισόντι εἰς τον κόλπον, προεκτεινόμενον πρὸς βορράν, απέναντι και παραλήλως της πόλεως Πρεβέζης, και τερματίζομενον εἰς αλιτενές ἄκρον. Το ακρωτήριον τούτο, παρό το οποίον ο Αύγουστος κατενυμάχησε τον στόλον του Αντωνίου, ανήκει εἰς την Τουρκίαν. Δια της συνθήκης της 27^ο Ιουλίου 1832 μεταξὺ των 3 αυλῶν και της

Πύλης, δια του πρωτοκόλλου της 18^ο Αυγούστου 1832 της συνδικαλέψιμεως του εν Λονδίνω συνεδρίου και δια της α' πράξεως της ορθετικῆς επιτροπῆς, της 31 Αυγούστου (12 Σεπτ.) 1832, αρέθη τη Τουρκία τημένη γῆς τριγωνικόν, ούτινος κορυφὴ είναι το ἄκρον του Ακτίου, εκατέρωθεν δε πλευραί, έχουσαι η μεν πρὸς ανατολὰς μήκος 2 μιλίων, η δε πρὸς δύσιν, και προσβρεχομένη υπὸ της θαλάσσης του Ιονίου Πελάγους, 3 1/2 μιλίων. Εν μέσω του τριγώνου τούτου υπάρχει ἐνα μέγα ἐλος, διπερ κατακλύζει τον χειμώνα τα περιώνυμα αωτάραχα, της Τσουκάλας, και Μαζώματος πρὸς ανατολὰς παρὰ τα ερείπια της Νικοπόλεως, και ο του Βαθέος πρὸς Β. της Πρεβέζης.

Είς απόστασιν 1665 μέτρων του ἄκρου του Ακτίου επὶ της δυτικῆς παραλίας και εν αρχῇ της εισόδου υπάρχει το τουρκικόν φρούριον, της Πούντας, ούτινος τα πυρὶ δύνανται να διαστηριωθῶσι μετὰ των απέναντι προμαχώνων της Πρεβέζης, του Αγ. Γεωργίου και των Παληοσαράγων.

Ἔτερον των ακρωτηρίων είναι το Σκαφιδάκι, αποτελούν διακλάδωσιν υψηλὴν της χερσονήσου της Πρεβέζης, φερόμενην ΜΑ, ούτινος ωστε ο εν τω Προκόπω εισερχόμενος νομίζει διότι ευρίσκεται εν σημερὶ λίμνῃ, διότι το ακρωτήριον Παναγία της Βούλτσης προεκτεινόμενον πρὸς Β. αποχρύπτει το

ευρύ πέλαγος του Αιγαίου, το μέγα ούτως ειπεν σώμα αυτού. Το ακρωτήριον Σκαφιδάκι προς το τέρμα αυτού υφούσται εις κανοειδή λόφον, αφ' ου κείται πολεμικός πύργος (*blockhaus*) εν α φρουρά τουρκική, επισκοπούσα πάσαν εκ Βούτσης κίνησιν.

Εν τω Αιγαϊκώ κόλπων υπάρχουσι και νησίδες τινές, αν άξιαι μνείας είναι αι πρὸς Μ. της λίμνης Λογαρούς Γαϊδαρονήσι, και Κορακονήσι, εφ' ου και Μονή, και τινές οικίσκοι, φαινόμενον μακρόθεν κατάφυτον, και αι νησίδες αι ἔργοι Κέφαλος και Βούβαλος. Εκ των 4 τούτων αι δύο πρώται ανήκουσι τη Τουρκία, αι δύο δεύτεραι τη Ελλάδι.

Εἰς τον Αιγαϊκόν κόλπον χύνονται δύο μεγάλοι ποταμοί, εκ των ενδοτέρων της Ηπείρου πηγάζοντες, ο Ἀραχθός ή ποταμός της Ἀρτας καλούμενος σήμερον και ο Λούρος πλείστοι δε ποταμίσκοι ἀλλοι εκβάλλουσιν εις αυτόν, αν εις ο διὰ Βούτσης διερχόμενος Πλατανιάς. Ενεκά δε των υδάτων τούτων των ποταμίων, των χυνομενών εις περικλειστον χώρον, σχηματίζεται εις το στόμιον του κόλπου ροή ισχυρά πρὸς ἔξοδον των υδάτων, ητις έχει, καθ' υπολογισμούς, δύο μέχρι τριάν μιλίων ταχύτητα, ικανήν ώστε τα πρὸ της Πρέβεζης τηγκυροβολητήμενα πλοια στρέφουσι την πρώραν ουχί προς τον πνέοντα

οντα ἀνεμον, αλλά προς το ρεύμα. Οπαύτως δε, των πολλών ἐνεκα γλυκέων υδάτων, ἀτινα εισπέουσι, τα ύδατα του κόλπου ἔχουσι γεύσιν υφάλμυρον. Γέμει δε ο κόλπος ειχθύων παντοίων και οστράκων, ἀφθονον τροφήν παρεχόντων αυτοῖς των ποταμών.

Ο εν τω κόλπῳ πλους είναι τερπνός· αι εκατέρωθεν καταφανεὶς δύχαι, οι βαθεῖς κόλποι, τα προεξέχοντα ακρωτήρια, τα περικείμενα δρη της Ακαρνανίας και της Ηπείρου, εφελκύουσι την προσοχήν του διαπλέοντος και τέρπουσι το δύμα αυτού. Η είσοδος αυτή εἰς τον κόλπον ἔχει τι το επιβάλλον, ὥπερ επαυξάνουσι τα εκατέρωθεν επιβαλάσσια φρούρια και οι προμαχώνες. Ως εκ του περικλειστού δε του κόλπου δεν συμβαίνουσι τρικυμίαι εν αυτώ μόνον την εισόδον συνταράσσουσιν οι ΜΔ ἀνεμοι, και καθιστώσι πνέοντες δύσκολον τον ἐκπλουν των ιστιοφόρων πλοίων. Τα ύδατα του κόλπου είναι υπόθολα και σκιερά, ουχί διαυγή, ως τα της λοιπής Ελληνικής θαλάσσης, διότι εις αυτὸν εκρέουσιν αενάως ύδατα θολά, σκιάζει δε το πελαγίζον ύδωρ η αντανάκλασις των πέριξ ορέων.

Πόλεις παράλιοι εντός του κόλπου και πολίχναι ἀξιαι μνείας είναι Πρέβεζα, η Βόνιτσα, ο Κραβασσαράς, και το κωμήδιον Σαλαώρα. Εκ τούτων δε περὶ Πρέβεζης

και Βούτσης ο λόγος τημὲν ἔσται, διότι ταύτας μόνον ιδίεις δύμασιν είδομεν.

Περὶ Σαλαώρας δε μόνον σημειώμεν διότι είναι πενιχρόν κωμήδιον παράλιον της β. παραλίας, χρησιμεύον ας επίνειον της μεσογεούς Ἀρτας, απεχούσης ταύτης ώρας 5. 30.

Ο Κραβασσαράς, ή ορθότερον Καραβανσαράς, εκ του τουρκικού καραβάν σαράΐ, διότι εχρήσιμευεν ας σταθμός εμπορικῆς διαβάσεως μεταξὺ Ηπείρου και Ακαρνανίας, είναι πολίχνη κειμένη εις τον Ν.Α. μιχόν του Αιγαϊκού κόλπου, πρωτεύουσα της επαρχίας Βάλτου, και του δήμου Αιγαϊκίας.

Σημαντικότερα πόλεις του Αιγαϊκού κόλπου είναι η

Πρέβεζα. Η πόλις αὐτῇ, ητις τα νυν φέρεται ανὰ στόμα παντὸς Ἐλληνος, και ης η απόκτησις είναι μέγιστον συμφέρον πολιτικόν και υλικὸν του Ελληνισμού, κείται εις αυτὴν την είσοδον του Αιγαϊκού κόλπου, αριστερά των εισιδυντι, επὶ του ἀκρου της χερσονήσου ητις πρὸ Μ. κατερχομένη εκ των δυτικῶν ἀκρων της Ηπείρου αποτελεῖ το δυτικόν διοικού του κόλπου.

Η πόλις εκτείνεται κατὰ μήκος της παραλίας, ἔχουσα περὶ το μέσον και αθλίων προκυμαιάνκτιστὴν και ταύτην πολλαχού διακοπούμενην εν μέσω. Η εκ της θαλάσσης

Θέα της πόλεως είναι πενιχρά, μόνον υψηλομά τινα δένδρα εντὸς αυτῆς, ο όπισθεν αυτῆς φαινόμενος ελαιών, και δύο μιναρέδες υψούμενοι των δύο τζαμίων, δίδουσι πως δύο γραφικὴν, την επαυξάνουσι και τα προσωριμισμένα πλοία. Η πόλις ἔχει σχήμα παραληγοράμμου, οδούς δε λαβυρινθώδεις, στενάς και ακαθαρτοτάτας μία μόνον των οδῶν είναι οπωσούν ευθεία κατὰ μήκος της παραλίας και διποσθεν των παραλίων οικιών, διου υπάρχουσι τα εμπορικά καταστήματα, η αγορά, και συρροή των πολιτών γίνεται. Άι οικιαί της πόλεως, 1000 περίπου των αριθμόν, είναι ας επὶ το πλείστον μονώροφοι, ολίγαι δε υπάρχουσι διώροφοι. Περιέχει δε εις τα πέριξ και ικανὸν αριθμὸν καλυβών πενιχρών. Έχει δύο τζαμία, αν το βόρειον εκτίσθη υπὸ του Αλή Πασά, κομισθὲντος του υλικού εκ των ερειπίων της Νικοπόλεως¹ έχει ασαύτως και πύργον ωρολογίου διεκνύοντος τας ώρας τουρκιστή, εφ' ου υπάρχει πλάξ κεκομμένη μετ' ανθεμίου φέρουσα μηνοειδῶς γεγραμμένην την λέξιν «Νικοπόλεως», κομισθέσα βεβαίως εκ των ερειπίων. Πρὸ Δ. της πόλεως υπάρχει αβαθὺς και ασκεπής χάνδαξ, εις ον εμπίπτουσι πάσαι αι ακαθαρσίαι των εν αυτῇ ελαιοτριβείων και των παραχειμένων οικιών εξ ου ανοδίδεται δυσωδία ανυπό-

φορος και νοσηρά.

Οι κάτοικοι της Πρέβεζης συμποσούνται εις 5 ή 5,500, ων 1000 Οθωμανοί, οι δε λοιποί Χριστιανοί, ευρίσκονται δε και Ιουδαίοι τινές έμποροι. Έχουσι σχολείον Ελληνικὸν αρρένων και θηλέων και δύο Τουρκικὰ αρρένων. Εις το σχολείον των θηλέων φοιτώσι και κοράσια των Οθωμανών. Το σχολείον των αρρένων συντηρεῖται εκ κληροδοτήματος Αναστασίου Θεοφάνους και καλείται Θεοφάνειος σχολή· κατέλιπτε δε κληροδότημα υπέρ της σχολής και ο Θεόδωρος Τσιντόσης Πρεβέζαος ωσπάτως Τα εισοδήματα της σχολής εκ του κληροδοτήματος ανέρχονται εις 18.000 γρόσια.

Το παρθεναγαγείον, ούτινος η προαγωγή οφείλεται εις τον μακαρίτην Ευστάθιον Σίμον, έχει κληροδότημα 5.000 γροσίων, συντηρείται δε και εκ της κοινότητος.

Πλήν της παραγωγῆς του ελαίου, εκβλιβομένου δια ατελών μηχανών, ουδεμία ἄλλη βιομηχανία υπάρχει ιδιάζουσα εν τη πόλει. Καθόλου δ' ειπείν η Πρέβεζα είναι πόλις διαμετακομιστικὸν εμπορίου ως επίνειον χρησιμεύουσα και αγορά της Ηπείρου. Εν το λιμένι αυτής, όστις είνε αυτό το εσωτερικὸν στόμιον του κόλπου, ευρίσκονται πάντοτε πλοία ιστιοφόρα εν δε μόνον ατμόπλοιον της εταιρίας *Loyd* διατηρεῖ την συγκοινω-

νιαν μετά του εξωτερικού, εμποδίζομένου του εἰσπλου τείς δόλλα ατμόπλοια ἀνευ ρητῆς πρὸς τούτο διαταγῆς εἰς εν Κωνσταντινουπόλει κυβερνήσεως.

Η Πρέβεζα υπάγεται εις τὴν δικαιοδοσίαν του βαλῆ των Ιωαννίνων, εδρεύει δ' εν αυτῇ μοντασερίφης ἔχων υπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του Πρέβεζαν, Πάργαν και Μαργαρίτη. Εκκλησιαστικῶς δε υπάγεται εις Ἀρταν, ἡς ο επίσκοπος φέρει τὸν τίτλον Ἀρτῆς και Πρέβεζης. Η πόλις ἔχει πολλάς χριστιανικάς εκκλησίας, μια των καθαλικῶν και δύο τζαμία. Του ενός δε του πρὸς Β. της πόλεως τζαμίου ο μιναρές κείται εις πλάτος Β. 30ο 56' 30'' και μήκος Αν. 18ο, 25', 40'' του μεσημβρινού των Παρισίων.

Η πόλις της Πρέβεζας είναι εκτὶ σμένη επὶ ομαλού εδάφους, σχεδὸν αλιτευούς· περιβάλλεται δ' εκ τῆς ξηρᾶς υπὸ πλατείας και βαθείας τάφρου, εχούσης περίμετρον 2,780 μέτρων και τὰς κλίσεις λιθοκτίστους. Συγκοινωνεῖ δε η πόλις με τὰ των εκτὸς δια 3 πυλῶν φρουρούμενων, και δια γεφυρών ξυλίνων και ακόμψων. Περὶ τὴν πόλιν υπάρχουσιν 6 τεχνιτά οχυρώματα, ων τὰ 5 συνέχονται μετ' αυτής, το ἔκτων δε, ο Παντοκράτωρ, επιβαλλόσαιον, κείται εκτὸς της τάφρου, εις τὴν ἄκρα της χερσονήσου, εφ' ἡς η πόλις, προστατεύον τὴν

εἰσοδον του κόλπου. Παρά το φρούριον τούτο κείται ο μεσημβρινός προμαχών του Αγ. Γεωργίου, και είτα τα Παληοσάραγα του Αλῆ Πασά. Η βορειοτέρα των Πυλῶν καλείται του Βαθέος διότι εκ ταύτης ἀγει η παραλία οδός εις Βαθύ ούτω καλουμένου του στενού και επιψήκους θαλασσίου ΒΔ μυχού του κόλπου, ἔχοντος και ἐνθεν κεκαλλιεργημένους αγρούς, κήπους και ελαιώνας. Εν δεξιᾷ δ' ευθὺς μετά την ἔξοδον εκ τῆς πύλης ταύτης, και τῆς τάφρου, υπάρχει κρήνη εξ ης υδρεύονται τα πλοία.

Τα περίγωρα τῆς πόλεως Πρέβεζης δεν πιριέχουσι κατοικίας, αλλ' είναι πάντα πεφυτευμένα εξ ελαιώνων, δια μέσου των οποίων εις απόστασιν μιας ώρας βαδίζει τις υπὸ σκιάν. Ο ελαιών της Πρέβεζης αποτελεῖ τὸν κυριότερον πλούτον των κατοικῶν τῆς.

Πρὸς Β. της πόλεως και εις απόστασιν μιάς και ημισελας ώρας, οδός ικανώς καλή και ευθεία φέρει εις τα ερείπια της αρχαίας Νικοπόλεως, την ἔκτισεν ο Λύγουστος μετά την εν Ακτίω νίκην επὶ του στενού λαιμού της χερσονήσου, ον βρέχουσιν αφ' ενός μεν τα ύδατα του Ιονίου Πελάγους, αφ' ετέρου δε του Αιμβρακικού. Είτε δια θαλάσσης πορευθή τις κάμπτων το ἄκρον Σκαφιδάκι, εις Νικόπολιν, είτε δια ξηρᾶς, η πρώτη ὄψις των ερείπων αυτῆς ἀμα διέλθῃ τὴν α-

ιρόπολιν, εφ' ἡς νυν τουρκικόν στρατόπεδον ευρίσκεται, προξενεῖ εντύπωσιν δεν είνε πολλά, αλλά η δι' ενός βλέμματος θέα των ερειπίων του μεγάλου περιβόλου πόλεως κοιμωμένης τὸν αἰώνιον ὄπιον τῆς καταστροφῆς, ἀλλοτε δε μεγάλης, εμπνέει συγκίνησιν και λύπην, την επιτείνει ἐτὶ μάλλον τη εντελής σήμερον ερημία τῶν τόπων. Η εν ὥρᾳ χειμώνος επίσκεψις των ερειπίων είνε δυσχερής, διότι δύναται τις ειπεῖν δτὶ πάσα τὴν πόλιν αποτελεῖ μέγα ἔλος, πανταχόθεν εκρεύοντων υδάτων. Δια των ερειπίων τῆς Νικοπόλεως διέρχεται η πρὸς τα Ιωάννινα ἀγουσα οδός ἔχουσα λιθόστρωτον εν τμήμα ἀυτῆς ἐνεκα του ἔλους. Πρὸς Αν. των ερειπίων υπάρχει λιμνοθάλασσα, τὸ Μάζωμα, ἐνθα και μικρὸν εχθυστροφείον.

Εκ των ερειπίων τῆς Νικοπόλεως σώζονται μέγα μέρος τῶν τειχῶν προχειρού κατασκευῆς, τη μεγάλη δυτικὴ πύλη, ἡτις εκλείπετο, ως φαίνεται εκ τῶν επὶ των εκατέρωθεν αυλάκων και του σχιστῆς οροφῆς, δια θύρας ανασπαστῆς, τὸ θέατρον επὶ του λόφου Γκελάδφι, ικανώς διατηρηθὲν, και ἔτερά τινα οικοδομήματα μικρότερα.

Και ταύτα μεν περὶ Πρέβεζης, πόλεως, ἡτις ως εκ τῆς θέσεως αυτῆς μέλλει να κατασταθῇ απελευθερούμενη μεγάλη και πολύ-

ανδρος και συγκεντρώση, εν εαυτή
άπαν το εμπόριον της Ηπείρου και
των παραλίων του Αμβρακικού,
έχουσα θέσιν τερπνήν, ευάερον, κυ-
ρίαν δύο θαλασσών.

Η ετέρα πόλις του Αμβρακικού
εφ' ης κυματίζει μεν η Ελληνική
περιοχή, αλλ' ουδέν μετέβαλε την
τουρκικήν αυτής όψιν και την πε-
νιχρότητα είνε η

Βόνιτσα, απέχουσα δια θαλάσ-
σης εκ της Πρεβέζης 9 μίλια. Αυ-
τή κείται εις τον μυχόν του ανα-
πεπταμένου ομωνύμου κόλπου, ον
συγκατίζουσι τα ακρωτήρια προς
Δ. το της Παναγίας και προς Α.
η Γελάδα. Προς Λ. της παραλίας
Βονίτσης και εντὸς του κόλπου εί-
νε η νησίς Κουκούμη. Η Βόνιτσα
είνε πολίχνη οικουμένη υπό 2,000
κατοίκων, πρωτεύουσα της επαρ-
χίας Βονίτσης και Ξηρομέρου και
του δήμου Ανακτορίων. Αι οικίαι
της 400 περίπου είνε μικρά, αι ο-
δοί αγάμαλοι και ακάθαρτοι. Προς
Α. ταύτης κείται προάστειον
Μπούχαλι, όπου, καθὼς και εν
Βονίτση υπάρχει ικανός αριθμός
καλυβών, σχήματος τετραγώνου,
πλεκτών, ας επιχρίουσι δια πηλού
εντὸς των οποίων οικούσι πτωχοί
γεωργοί και χειρόνακτες.

Της πόλεως υπέρκειται φρούριον
ενετικόν, ένθα τα νυν ο στρατών,
50 μέτρα υψηλόν υπέρ την επιφά-
νειαν της θαλάσσης έγον λαμπράν
θέαν επὶ τα περίξ· εξ αυτού φαίνε-
ται το πλείστον του Αμβρακικού
κόλπου, τα δρη Τζουμέρκας, Μα-
κρυνόρους, Ολύτσικας, τα βουνά
του Σουλίου, η Πρέβεζα και δια
τη γηλεσκοπίου η Άρτα, προς το

μέρος δε της Έηράς, η χλοερὰ πε-
διάς της Βονίτσης, και πάσαι αι
οικίαι της πολίχνης. Το φρούριον
δε τούτο μάλλον εκτίσθη ἵνα προ-
στατεύῃ την πόλιν εκ των επιδρο-
μών από της Έηράς των Ακαρνά-
νων, ή όπως φυλάσσῃ την πολίχνη
από θαλάσσης. Προς δυσμάς του
φρουρίου, παρὰ τους πρόποδας αυ-
τού, κείται ικανής περιφερέας
λιμνοθάλασσα καλούμενη Μυρτά-
ρι, περὶ ἡς εξήνεγκον ἀλλοτε την
υπόνοιαν, ὅτι είνε το αρχαίον Μυρ-
τούντιον, ὅπερ οι νεώτεροι γεω-
γράφοι θέτουσιν εις την μεταξὺ^{της} Ζαβέρδας και Βονίτσης υπάρχου-
σαν λίμνην Βουρκολίβαδο.

Περὶ την πόλιν της Βονίτσης υ-
πάρχουσιν ἐλὴ καθιστώντα το κλί-
μα αυτής νοσηρόν, δια μέσου δε της
πολίχνης ρέει δε αὐλαξ ποταμίου
ὑδατος καθ' ὅλην δε την παραλίαν
ταύτης μέχρι προαστείου του
Μπούχαλι εκβάλλουσιν εις την θά-
λασσαν διάφοροι ρύακες.

Νομίζομεν ὅτι αν προ γρόνων
και ευθύς μετά την αποκατάστασιν
των πραγμάτων της Ελλάδος εμε-
λετάτο η τοπογραφία των μερών
τούτων και κατασκευάζετο οδός
αμαξιτή μεταξύ Βονίτσης και Ζα-
βέρδας, χωρίου κειμένου εις τον
μυχόν του κόλπου του σχηματίζο-
μένου υπό της Λευκάδος και των
δυτικῶν παραλίων της Ακαρνανίας.
Η Βόνιτσα ήθελε κατασταθῆ σταθ-
μὸς διαβάσεως των Ηπειρωτῶν εις
την Ανατολήν. Και ἡρέστο μεν
προ χρόνων από Ζαβέρδας η κα-
τασκευή οδού, αλλά διεκόπη. Προ
τίνος δ' επανελήφθησαν αι εργα-
σίαι χάριν των στρατιωτικῶν κι-

νήσεων και εξακολουθούσιν όπως η
οδός κατασταθῆ βατή εις αμάξας.
Η απόστασις από Ζαβέρδας εις
Βόνιτσαν εις πεζὸν είνε ώραι
3.30'.

Τα ολίγα ταύτα περὶ του Αμ-
βρακικού κόλπου, εκ προχειρῶν
σημειώσεων, ας ετηρήσαμεν διελ-
θόντες τα μέρη τούτα, εγράψαμεν
ὅπως δώσωμεν αιμοδράν ιδέαν εις
τους αναγνώστας της «Εστίας»
της αξίας και της σημασίας του
κόλπου τούτου, περὶ ου γίνεται τό-
σος λόγος σήμερον και ούτινος την
κατοχὴν τηρεῖ η Τουρκία εις εαυ-
τόν.

Τὴν. Η υποσχεθείσα παραχώρησις
του Παγασητικού κόλπου, η κόλ-
που του Βάλου δι' ου συγκοινωνεῖ
η Θεσσαλία, σώζει μεν τα ΒΑ. δι-
ρια της Ελλάδος από αμέσου απει-
λής, η ἀρνησις δύμας της παραχω-
ρήσεως του Αμβρακικού διατηρεῖ
την απειλήν εκ δυσμάν, και κατα-
δικάζει εις νέκρωσιν δλας τας ΒΔ.
επαρχίας της Ελλάδος. Αποτελεί-
ται δ' ενταῦθα δριον ελληνικόν,
οιον υπήρχε και πρίν, εναντίον
παντὸς κανόνος στρατιωτικού και
πολιτικού της ορθεσίας των εθ-
νών.

ΣΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Μύστες θεϊκῆς τελετουργίας
κι' ιερουργοί στου πνεύματος τα Τέ-
μπλα
και οραματιστές
και σμιλευτές
πάνω στο ἄψυχο και το πεκερασμένο
κάθ' ἔννοιας, και μορφής του Ήραιου
ντυμένης της Αθανασίας τα πέλα.

Της πλάστης εκλεκτοί,
που φτάνοντας στης ενατένισης τα ύψη
γίνεστε σεις και δέκτες και πορποί
των μηνυμάτων,
που γύρῳ μας πλανώνται
με ἥχους ακατάλυτους
για των πολλών τη σκέψη.

·Οκου δικός σας βίος και ναδό!
·Οπου εργαστήρι, θυμιατήρι
στης τέχνης το βωμό·
κι' Εκείνη

κριτώντας το κροντήρι,
με χέρια λες πλασμένα ακό ψυχή
— της ίδιας της ψυχής τις πεθυμίες
για να ιστορήσουν —
περνάει

διαλέγει και κερνάει
με τὸ να χέρι τους γλυκόπιοτους χυ-
τρυγάσι
με τ' ἄλλο στους μεστούς κερπούς σας
να φκάσει νιό μεθυστικό πιοτό
κόσοι οι πιστοί απ' τις μελλούμενες
γενιές
να το γευτούνε.

Μακάριοι εσείς
που η δημιούργική πνοή σας
εκμηδενίζοντας το χώρο και το χρόνο
έστησε της Αγάπης Θρόνο
μέσ' τους αλληλομισθύμενος λαούς·
γιατ' ἔλεγχο σε σας,
— τρανή Ελπίδα
μέσ' την παγκόσμια καταγιδά —
μέσ' της ανάσας σας το πύρωμα
στης τέχνης το χιλιόδαρτο τ' αρόνι,
να χαλκυστεί το σχήμα, η μορφή,
που τους λαούς του κόσμου γ' αδερ-
φών!!

·Αννα Παπασάββα - Ντούσια
(από την ποιητ. συλλογή
«ΟΡΦΟΙ ΣΤΗ ΘΥΕΛΛΑ »)

Τα ερείπια της Μονής του Αγ. Ιωάννου και του Νεκρομαντείου
(άποψη από δυτικά)

ΤΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ

ΣΤΕΛΙΟΥ ΣΠΕΡΑΝΤΖΑ

Αρέστο στις Ευρώπης τους πολίνες
η Μολδα ο έχει τάξει, Μάνια Ελ-
λάδα,
τη λευτεριά να διαφεύγειεις
στος αιώνες.

***

Χαρά σου, στον Φελδίς με
λαμπεράδα
στη γη σου πελεκάνε Παρθέ-
νίνες
κι οι Άιστελικοι ανέβουν θεία συντοπρη λαμπάδα.
***

Με ο πόνος σου βαθύτ, στον Βαραίνειν
παράνιν φαίνονται τ' αὐτό σου χάρα
κι τις ελπίδας τους ανθούς αργομαρινεῖν.

***

Κακό δυοις εκρέπειτε κάροτε-κι ακόμα
πιο ασθεντικόν δέηται σου βλαύμενη.
Κι ήταν πικράδα, που σύντανε, στο στόμα.

***
Ηλια αυγή θύμις-της φυλής την αμαρτία
το πλήρωμα του χρόνου είχε ζεκλύνει-
το βλέμμα ρίχνοντας στην που έσθινε βοτλό.

***

Τινάχτες. Κι ήταν Ηλόης, οι φωτοί καίνοι
ευθίδιδαν. Τινάχτες, την αλτία
για να μετρήσεις του κακού, που φένα λίνει.

***

Κι ως σπάθηκες φίλα στο μετερίζει,
μ' οφεί, που ξεπερνούσες και του ανέμου,
το κοστερό έσωρες τηρθί σου, που σπαθίζει.

***

Και σάναδες τρανά - "Καρός πολέμου".
Η ανθοίς του ανέρου π- γη ζαναγιμέζει.
Ανάστα τύρα με την ανολέη, λαε ινού.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ:

Το Νεκρομαντείο Μεσοποιάμον
Πρεβέζης
Δημητρίου Παπαδημητρίου

"...Το κομμάτι της Γης όπου γεννήθηκε ο καθένας
και όπου φυλάσσονται οι τάφοι των προγόνων μας
δεν είναι ακλά ένας τόπος φυσικής ομορφιάς, αλ-
λά τουταντίον μια εμψυχωμένη φύσις"

(ΕΥΡ. ΣΟΥΡΛΑΣ Παιδαγωγός)

'Ηταν μια ζεστή μέρα του Ιού-
λη, όταν ανηφόριζα με συνοδεία
ρίλων μου—για μια ακόμη φορά—
προς τον ΑΗ ΓΙΑΝΝΗ, το λόφο
που σαν καλογερόστικος σκούφος
υψώνεται στην άκρη του χωριού
Μεσοπόταμος Πρεβέζης, που στην
αρχαιότητα άνθισε το περίφημο
Νεκρομαντείο της Εφύρας, που
και αυτός ο 'Ομηρος μας το ανα-
φέρει.

'Ενας φύλακας μας άνοιξε μια
σιδερένια πόρτα που είναι και το
μοναδικό πέρασμα στο προαύλιο—
περίβολο από τη Δυτική πλευρά.

Το τρίξιμο των σκουριασμένων
ρεζέδων μας χώρισε από τον υπό-
λοιπο κόσμο και μας «κλειδώσε»
μεσα σ' ένα καινούργιο, γεμάτο α-
πό παραξενά και μυστήριο. Τι
εύγλωτη σιωπή...

Διάδρομοι ατέλειωτοι, μακανδρι

κά αφήνουν απ' εδώ και απ' εκεί
σωρούς από υπολείμματα ενδιάσθη-
σμένου μεγαλείου, απομεινάρια
θύιβερά μιας σεβάσμιας πλοτης.
Εκείνα που, για τους αρχαίους, ή-
ταν τα ιερά τους, είναι τώρα πετα-
μένα, εξουθενωμένα από τον ανε-
λέγητο χρόνο, άγνωστα για τους πε-
ρισσότερους νεοέλληνες.

Χάρη στους ρέκτες ερευνητές
και μελετητές της Ηπειρωτικής
γενέθλιας γης Σπ. Μουσελίμη και
Σωτ. Δάκαρη είδαν το φώς του ή-
λιου τα λείψανα του Νεκρομαντεί-
ου και η ιστορία του, από τους μυ-
θικούς χρόνους της λίθινης εποχής
ως τις μέρες μας, ώστε να γίνει
προσκύνημα και λάτρευμα από ό-
λους τους έλληνες.

Κάθε πέτρα της Ελληνικής Γης
είναι και μιά σελίδα ιστορίας.
Χρέος μας λοιπόν να αποδάσουμε

την ιστορία μας. Μια τέτοια γνώση γιγαντώνει και μεστώνει τη συνείδησή μας. Γνωρίζοντας την κάθε γωνιά της πατρίδας μας γνωρίζουμε καλύτερα τον εαυτό μας.

Στα προϊστορικά χρόνια, η εύφορη πεδιάδα του Αχέροντα ήταν μια μεγάλη λίμνη, η Αχερούσια, με τα φοβερά της κουνούπια, τους βαλτότοπους, τη βρώμα και τη μολυσμένη και βαριά ατμόσφαιρα.

Εδώ—στο Φανάρι—που σήμερα απλώνονται νεοχελικά πάνω από τριάντα χωριά με κέντρο, που παρουσιάζει μεγάλη εξέλιξη, το Κανιλλάκι, βασίλειος ο 'Αδης. Εδώ που σήμερα το βαμβάκι, το καλαμπόκι, τα τριφύλλια χαρίζονται απλόχερα από τη μητέρα γη, τότε θέριεις και θέριζε η αρρώστια, η χλωμάδα και ο θάνατος.

Την Αχερούσια λίμνη την τραφοδοτούσαν δύο ποταμοί: ο Αχέροντας και ο Κοκκυτός (Βουβός). Σήμερα τα νερά δε βαλτώνουν. Τεράστιοι αγωγοί—αυλάκια παίρνουν τα νερά και τα ρίχνουν στις «πειθαρχημένες» κοίτες των ποταμών. Εκεί που άλλοτε οι λάσπες και «η γλίνα» απομόνωναν, το χειμώνα, τους αιθρώπους, σήμερα δρόμοι ξεδιπλώνονται και έτσι η περιοχή διαβαίνεται γρήγορα και ευχάριστα με το ιδιόκτητο αυτοκίνητο ή με το εκδρομικό πούλμαν.

Για την Αχερούσια μας μιλάει ο 'Ομηρος στα αθάνατα ἐπη του'.

Εδώ που στενεύει η εύφορη πεδιάδα βλέπουμε να υψώνεται ένα ασβεστολιθικό αντέρεισμα, που προεξέχει προς τα βόρεια. Στην ανατολική πλευρά του αντερείσματος ρέει τα νερά του, βουβά και τεμπέλικα ο Βουβός ποταμός μέχρι στη συμβολή που αδερφώνεται με τον Αχέροντα.

Στα πόδια μας το χωριό Μεσοπόταμος (Λυκού(ε)σι;). Εδώ λοιπόν στο Μεσοπόταμο υψώνονται δύο χωνικοί λόφοι, που απέχουν μεταξύ τους περίπου 600 μέτρα. Αυτός, πάνω στον οποίο στεκόμαστε, είναι ο λόφος του Αγίου Ιωάννη, από το μικρό εκκλησάκι, αφιερωμένο στη χάρη του Αγίου, που στεφανώνει την κορυφή του. Εδώ σήμερα βρίσκονται η ερειπωμένη εκκλησιά και το Νεκρομαντείο. Ο άλλος λόφος βορειότερα λέγεται Συλλόκαστρο. Την κορυφή του περιβάλλουν τρία μεγάλα κάστρα, που το χαμηλότερο μοιάζει με Κυκλώπειο τείχος των Μυκηναϊκών Χρόνων.

Σύμφωνα με τον 'Ομηρο, εδώ (δηλ. στο μέρος που είναι χτισμένο το χωριό Μεσοπόταμος), υπάρχουν ερείπια αρχαίας πόλης, που, σύμφωνα με τους αρχαιολόγους και τους μελετητές, πρέπει να είναι η 'Εφυρα ή Εφύρα, με το ονομαστό Νεκρομαντείο της, στο οποίο ήρθε και ο πολυμήχανος Οδυσσέας, για να μιλήσει με την

ψυχή του Τειρεσία.

Το εκκλησάκι του Αγ-Γιάννη (ίσως παλιότερα να ήταν μοναστήρι) ο HAMMOUND το θέλει κτισμένο πάνω στα ερείπια αρχαίου ιερού του Ζου π.χ. αιώνα, που ήταν φτιαγμένο με πολυγωνικούς ογκόλιθους και είχε διαστάσεις 46X62,50. Στο κέντρο αυτού του ιερού (δηλ. εδώ που είναι το Νεκρομαντείο και ο Αγ-Γιάννης) βρέθηκε, σε βάθος 3,50 μ. μια υπόγεια καμαροσκέπαστη αίθουσα, μήκους 15 μ. και πλάτους 4,50 μ. περίπου, σκαμμένη μέσα σ' ένα βράχο, βάθους 4,50 μ. Στο κτίσμα αυτό (που στον επισκέπτη είναι προσιτό από τη Νότια πλευρά) οδηγεί μια περίπλοκη κατασκευή.

Το νότιο τμήμα του Ιερού ήταν προστεγασμένο και σκοτεινό. Είχε τρεις πύλες τοξοτές και σιδερόφραχτες, που με την ανασκαφή ήλθαν στο φώς. Η τελευταία πύλη οδηγούσε στο υπέργειο Ιερό. Ο αρχαιός επισκέπτης έπρεπε να περάσει μέσα από ένα δρόμο—σκέτο λαβύρινθο—για να φτάσει στο ιερό. Αποκεί περνώντας ένα σκοτεινό περίπλοκο δρόμο έφτανε μέσα από τις πύλες, στο υπόγειο ιερό, γεμάτο υπόκοφους κρότους, πήχτρα σκοτάδι, που σε προδιαθέταν και σου προξενούσαν φόβο, ανατριχίλα και τρόμο. 'Ετσι με ψυχολογικά κατάλληλα κλίμα έφτανε ο προσκυνητής του θεού του κάτου κέ-

σμου του Αιδωνέα της Εφύρας δύπας έλεγαν οι αρχαίοι. Προσβέστε τώρα και το απαραίτητο πότισμα με το «θαυματουργό» αφίσινι, με το οποίο ομάδα ιερέων πότιζαν τους επισκέπτες και βγάζετε το συμπέρασμα, σε ποιά δηλ. κατάσταση ζάλης και παραισθήσεων έφταναν οι προσκυνητές στην υπόγεια αίθουσα του ιερού, αφού βέβαια έκαναν τις απαραίτητες θυσίες και «προσφορές» στο θεό του Κάτου Κόδσου. Προετοιμασμένοι λοιπόν από την υποβλητική περιπλάνηση στους σκοτεινούς λαβύρινθους του ιερού και από την επήρεια του μαγικού ποτού επικοινωνούσαν, μέσα σε μια αχνή από τους καπνούς του λιβανώτου ατμοσφαιρα με τις ψυχές του 'Αδη, κατώ από το πύρινο βλέμμα του ... κέρβερου (η παράδοση θέλει το αποτύπωμα πάνω σε ένα κεραμίδι που σώζεται διτι προέρχεται από το πόδι του. Αυτό, μαζί με καμμένο αφίσινι και μέλι μπορεί κανείς να τα δει στο Νεκρομαντείο).

Σύμφωνα με τους μελετητές, που παραπάνω αναφέρθηκαν, το κτίριο χρονολογείται στον 3ο προχριστιανικό αιώνα, από ατα κεραμικά και τα πήλινα αγαλμάτια της Περσεφόνης και η κατοχή του τερματίστηκε με μια σφραδή πυρκαϊά.

Εκτός από τα είδη προσφοράς των χρηστηριαζομένων εντύπωση

προκόλουν στον επισκέπτη σωροί από λιθάρια στην ιερή αίθουσα, που κατά τον Σπ. Μουσελίμη προέρχονται από τους εξευμενιστικούς λίθους των χρυστηριαζομένων για το είδωλο του νεκρού. Σώζονται επίσης σπασμένα πήλινα δοτράκα, που προέρχονται μάλλον, από το σπάσμα χιλιάδων αγγείων, που περιείχαν τα άλφιτα, δηλ. την προσφορά των συγγενικών προσώπων προς τους νεκρούς (2). Άρα η ανακάλυψη πιάτων σπουδής και υδριών, που κάποτε είχαν μέλι, τη ανακάλυψη οστών από πρόβατα βόδια και χοίρους σε μικρούς λάκκους μας δείχνει στις η πορεία που περιγράφει ο Όμηρος στην Οδύσσεια ακολουθούνταν κατά γράμμα είτε σαν αποτέλεσμα μιάς αένατης παράδοσης είτε από ιερατική πλυντήσια.

Στο «Ξυλόκαστρο» βρέθηκαν επίσης πολλά σπασμένα προϊστορικά κομμάτια από ψηλούς κύλικες Μυκηναϊκού τύπου. Δε γνωρίζουμε τι άλλα ευρήματα υπάρχουν και που «φύλοξενούνται», μια και τη Πρέβεζα δε διαθέτει ένα πραγματικό Μουσείο.

Αλλά δεν είναι μόνο ο Όμηρος που αναφέρει και γράφει για το Νεκρομαντείο της Εφέρας. Ο Ήρος δοτος λέει πως ο τύραννος της Κορίνθου Περιάνδρος έστειλε - και μάλιστα δύο φορές - ανθρώπους να ρωτήσουν την ψυχή της γυναι-

κας του Μέλισσας για κάποιο κρυμμένο θησαυρό.

Επίσης ο Παυσανίας γράφει διτι για τον Θησέα και τον φίλο του Περρίθουν, που πήγαν στη Θεσπρωτία, για να αρπάξουν, την δυορφη γυναικά του βασιλιά της Εφύρας Αίδωνεα. Οι φρουροί δύων του βασιλιά τους έπιασαν αιχμάλωτους και τους κράτησαν πολλά χρόνια, ώστου τους ελευθέρωσε ο Ήρακλής.

Αυτή η παράδοση που συνδέεται με ονομαστά Μυκηναϊκά παλτκάρια, μας μιλάει ξεκάθαρα για τη λατρεία του Αίδωνεα στην Εφύρα, του θεού δηλαδή του Κάτω Κόσμου. Η λατρεία αυτή που απλωνόνταν σε μεγάλη απόσταση, σ' ολόκληρη τη Θεσπρωτία, γενικά είναι μάλλον η αιτία που η Παραμυθιά λεγόταν Αίδωνάτη.

Τελειώνοντας την επίσκεψη, η σέκψη μας ξαναγυρίζει στο σήμερα. Δροσερό αεράκι χαίδευει τα πρόσωπά μας. Κάτω από τα πδία μας φειδοσέρνεται νωχελικά ο Βουβός. Κοιτάζουμε την άλληλη χώρα του 'Άδη πριν φύγουμε. Πιο κάτω, άμεση αντίθεση, σαν ψηφιδωτά οι στέγες και οι καμινάδες του χωριού, που σφύζει από ζωή.

Κατηφορίζουμε ενθουσιασμένοι. 'Οταν γυρίσετε και σεις μετά από μια επίσκεψη, που μα την αλήθευτα αξίζει τον κόπο, θα καταλάβετε τότε και τον δικό μου ενθουσιασμό.

1) Βλ. Οδύσσ. Λ 152-157

2) Στην εκκλησία μας σήμερα προσφέρουμε ολλυμβα, στα δε μνημόδουνα τα μοιρολόγια που λέγονται μιλάνε για δείπνα, χαρές σύναξη κ.λ.κ.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΩΝ ΡΩΓΩΝ

Εδευδ. Μπιεζιδέκη Ι. Λικαιάρχη

ΘΕΣΗ: Τα ερείπια του κάστρου των Ρωγών, με την μακρόχρονη ιστορία και με τα αρχαία και βυζαντινά τείχη, υψώνονται πάνω σ' ένα γήλοφο, ύψους 50 μ. δεξιά της οδού, που οδηγεί από την Πρέβεζα στα Γιάννενα και παρά το 32 χιλιόμ. νότια του χωριού Κερασούντα, 7 χιλιόμετρα νότια της Φιλιππιάδας. Πυκνή βλάστηση από θάμνους και ελιές καλύπτει το λόφο και ο κισσός έχει σκεπάσει μερικά από τα ερείπια του κάστρου. Μικρά πλοιάρια από τον Αιμοροκαϊκό αναπλέουν και σήμερα το ποτάμι του Λούρου ως το ύψος του χωριού Πέτρα, που παλαιότερα ήταν δύμας πλωτό ως το κάστρο των Ρωγών. Ήταν επομένως ο αρχαίος οικισμός ένα λιμάνι του Αιμοροκαϊκού που επικοινωνούσε με τη Θάλασσα ένα λιμάνι ασφαλισμένο απ' τους κινδύνους των πειρατικών επιδρομών.

Το κάστρο βρισκόνταν στην αρχαία Κασσωπαία περιοχή, που κατοικούσαν οι Κασσωπαίοι, Ηπειρωτικό φύλο που αποστάτησε, το τέλος του 5ου αι., από τους Θεσπρωτούς και αποτέλεσε ξεχωριστό κράτος, η δε περιοχή του αντιστοιχεί με το σημερινό νομό Πρέβεζας

εκτεινομένη απ' τον Αιμοροκαϊκό ως το Αχέροντα και από την αρχαία κοιτη του Λούρου ως το Ιόνιο.

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ: Κατά το Στράβωνα: «εγγύς του Κιχύρου λίγνιον Βουχέτιον Κασσωπαίων, μικρὸν υπέρ τῆς θαλάσσης ον, και Ελάτρια και Πανδοσία και Βατία, εν μεσογαίᾳ καθήκει δ' αυτών η χώρα μέχρι του κόλπου». Από τη μαρτυρία φαίνεται ότι το Βουχέτιο (Ρωγή) βρίσκοταν σε μικρή απόσταση από τη θάλασσα, ενώ οι λοιπές πολύγνες διές αποικίες των Ηλείων, βρίσκονταν στο εσωτερικό της Κασσωπαίας. Τα αρχαιότερα τείχη των τριών αποικιών του Βουχέτιο (Ρωγώ) της Ελάτριας (Παλιόδροφος) διτικά των Ρωγών και της Πανδοσίας (Καστρί Αχέροντος) είναι τα αρχαιότερα τείχη της Κασσωπαίας και χρονολογούνται από το δεύτερο ήμισυ του 5ου αι. ως το πρώτο ήμισυ του 4ου αι. ενώ οι οικισμοί τους, στις αρχές του 4ου αι., ήταν κάμμες ατείχιστες. Δύο απ' τους οικισμούς αυτούς, το (Βουχέτιο) στο Λούρο και το Καστρί (Πανδοσία) στον κάτω Αχέροντα, είναι κτισμένοι στις όχθες των δύο πλωτών ποταμών και έτων

Τά κάστρα των Ρωμαίων Γαλατών Β - ΒΑΙ

χουν απευθείας επικοινωνία με τη θάλασσα· ήταν, επομένως, τα εμπορικά κέντρα των αποικιών Ηλείων στον Αμβρακικό και το Ιόνιο.

Τα ονόματα Βούχετα, Βουχέτιον έχουν σχέση με τη λέξη βούς και σημαίνουν τον τόπο, που τρέφει πολλά βόδια, το βοϊδολίβαδο δημος είναι πραγματικά και σήμερα βαθιάδης πεδιάδα από την Πέτρα—Στρογγυλή ως τον Αμβρακικό.

Μυθικός κτίστης είναι ο Βούχετας, γιος του Εγέτου, του συληρού βροιλιά της απέναντι Ηπείρου, ενώ σύμφωνα με άλλη παράδοση του γεωγράφου Φιλοστεφάνου το όνομα δόθηκε: «δια την τη Λητώ, ήτοι θέμιν επί βούς ωχουμένην ελ-

είνιν εκεί κατά τον Δευκαλίωνος κατακλυσμὸν».

ΧΡΟΝΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ: Μοναδικὴ είναι η πληροφορία του Δημοσθένη, που αναφέρεται στην κατάληψη από τον Φίλιππο τον Β' των τριών Ηλειακών αποικιών της Κασσωπαίας: Πανδοσίας, Βουχετίαν και Ελάτριας. Πιθανότερη η ίδρυση των δυό τουλάχιστον αποικιών: της Πανδοσίας και του Βουχετίου ανάγεται στα τέλη του 8ου ή στις αρχές του 7ου π. Χ. αι.

ΛΑΤΡΕΙΑ: Ο Φιλοστέφανος αναφέρει ότι τα Βούχετα γραστούσαν το όνομά τους στη Θέμη, που έρτασε εκεί επάνω σ' ένα ταύρο (βούς) κατά τη διάρκεια του κατακλυσμού του Δευκαλίωνα. Είναι πιθανό ότι η λατρεία της Θέμιδος στα Βούχετα, αποικία των Ηλείων του δεύτερου γηίσεος του 8ου π. Χ. αι., προέρχεται από την περιο-

χή της Ολυμπίας, η δε λατρεία της είχε αρκετή διάδοση στην Ήπειρο.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ:

Στην πεδιάδα του Λούρου, στην ανατολική Κασσωπαία, υπήρχε μία ή περισσότερες κώμες, όταν στο τέλος της γεωμετρικής περιόδου Ηλείοι άποικοι εγκαταστάθηκαν στο λόφο των Ρωγών, στον Ηλιοφόρο, στο Καστρί Θεσπρωτικού και στον κάτω ρούν του Αχέροντα στο λόφο Καστρί. Στον αποικισμό των ακτών οι Ηλείοι είχαν προτιμήσει από τους Κερύνειους, που αργότερα ίδρυσαν μερικές αποικίες (Αμβρακία). Το Βουχέτιο ήταν το επίνειο στον Αμβρακικό του αποικιακού κράτους των Ηλείων με πρωτεύουσα την Πανδοσία στην πεδιάδα του Αχέροντα.

Τα πρώτα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου οι άποικοι διατηρούσαν ειρηνικές σχέσεις με τους Κασσωπαίους, αλλά αυτές το 427-423 π. Χ. μεταβλήθηκαν σε εχθρικές. Τότε πρέπει να κτίστηκε το ισοδομικό τείχος της ακρόπολης και δεν είναι δυνατόν να υπολογίσουμε τον πλήθυσμό του οικισμού, γιατί το μεγαλύτερο μέρος αυτού κατοικούσε έξω από τα τείχη. Το 343/42 π. Χ. με την παρέμβαση του Φίλιππου Β', το αποικιακό κράτος των Ηλείων καταλύθηκε και οι αποικίες παραχωρήθηκαν στους Ηπειρώτες. Η νέα περίοδος τημείωσε τη μεγαλύτερη σκηνή του οικισμού, οι περίοικοι άρχισαν να συγκεντρώνονται στα αστικά κέντρα και να επιδίδονται στη βιοτεχνία και στο εμπόριο. Στήν πε-

ρόδο αυτή θα κατακευάστηκε ο ανατολικός πολυγωνικός περίβολος, που περιέχει το ανατολικό τμήμα του οικισμού, ίσο με την έκταση δύο αρχαιότερων περιβόλων. Ο οικισμός τίνει ασφαλώς μια από τις 70 Ηπειρωτικές πόλεις, που κατάστηκαν οι Ρωμαίοι (167 π. Χ.). Κατά τη διάρκεια δύως του 1ου αι. π.Χ. άρχισαν να εγκαθίστανται στις ακτές της Ηπείρου Ρωμαίοι μεγαλοεπιχειρηματίες. Η ίδρυση και ο συνοικισμός της Νικόπολης έδωσαν το τελειωτικό πλήγμα στον οικισμό, δύος ο τόπος δεν χίνεται να εγκαταλείφθηκε εντελώς, διότι, κατά τον 13ον ή 14ον αι. μ. Χ., ξανάζησε μια μικρή πολιτεία και τα ερειπώμένα τείχη των επισκευάστηκαν και ενισχύθηκαν.

ΤΑ ΤΕΙΧΗ: Με τα αρχαία τείχη και τον οικισμό των Ρωγών του αρχαίου Βουχετίου, σχολήθηκε ο καθηγητής της αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας N. Hammond στο έργο του «Ηπείρος» (1967).

Εύκολα ξεχωρίζει κανεὶς στα διατηρούμενα ερείπια τις διάφορες κατασκευές, που αντιπροσωπεύουν βαθμιαίας επεκτάσεις και επισκεύες κατά το διάστημα από τους κλασσικούς χρόνους ως τους τελευταίους τούρκους του 13ου-14ου αι. μ. Χ. (Δεσποτάτο Ηπείρου). Κατά τον καθηγητή Σ. Δάχιαρη αυτές χωρίζονται σε 4 περιόδους.

Στην πρώτη περίοδο ανήκει ο ισοδομικός περίβολος στην κορυφή του λοφίσκου. Πρόκειται για την ακρόπολη του οικισμού, στην οποία κατέφευγαν σε καιρό κινδύ-

νου οι περίοικοι. Οι δυό δύφεις του τείχους είναι κτισμένες με το ισοδομικό σύστημα και ενδιάμεσα είναι γεμισμένες με απελέκχητους ογκόλιθους. Η τειχοδομία αποτελείται από ορθογώνιους ασβεστόλιθους, καλά προσαρμοσμένους. Ο περιβόλος ενισχύεται κατά διαστήματα με έντεκα ορθογώνιους πύργους, που προέχουν λίγο από τα μεταπόριγια.

Στη δεύτερη περίοδο: Με την ανάπτυξη του οικισμού θεωρήθηκε αναγκαίος ο περιτειχισμός της βόρειας πλαγιάς του γήλαφου με ένα πολυγωνικό τείχος, που κατεβαίνει ως τους πρόποδες του λόφου.

Η συνολική εξωτερική περίμετρός του περιβόλου είναι τώρα 730 μ. και το εμβαδόν διπλάσιο του αρχικού. Το νέο τείχος είναι ισχυρότερο πάχους 3,40 μ. και το εσωτερικό είναι γεμισμένο από απελέκχητα λιθάρια.

Οι εξ μεγάλοι πύργοι, που προβάλλουν 2,50-4,50 μ. έχουν ανακατασκευασθεί σε μεταγενέστερη περίοδο με μεγάλα ορθογώνια και τραπεζίσσηγμα λιθάρια.

Στην τρίτη περίοδο ανήκει ο πολυγωνικός περιβόλος, που περιέκλεισε στη βορειοανατολική πλαγιά του λόφου ένα τμήμα του οικισμού, εμβαδόν δύο εκτάριων. Η πολυγωνική τειχοδομία εδώ είναι αυστηρότερη, τα λιθάρια είναι πεντάπλευρα και εξάπλευρα, οι αρμοί σφικτοί, με πλευρές ευθύγραμμες. Οι ορθογώνιοι πύργοι είναι ογκόδεστεροι και προέχουν περισσότερο (4,5 ως 7 μ.), οι δύο πλησιέστεροι πύργοι στην ανατολική πλευρά προστάτευαν την κυρία πύ-

λη απ' όπου ήταν δανατή η επικοινωνία με την ακρόπολη.

Στην τέταρτη περίοδο τα τείχη ανακατασκευάστηκαν σε μεγάλη έκταση και μόνο τα χαμηλότερα μέρη παρέμειναν ανέπαφα. Η ανοικοδόμηση περιορίστηκε χυρίως στους δύο αρχαιότερους περιβόλους, γιατί στο ανατολικό πολυγωνικό περιβόλο διακρίνονται επισκευές βυζαντινών χρόνων. Έτσι ο περιτειχισμένος οικισμός περιορίστηκε στην έκταση της δεύτερης περιόδου. Η καταστροφή των αρχαίων τειχών ως το έδαφος οφείλεται στο Ρωμαϊκό στρατό, μετά την κατάληψη της Ήπειρου από τον Αιμίλιο Παύλο (168 π. Χ.)

Η ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ: Δεν υπάρχουν αρχαιολογικά δεδομένα για την χρονολόγηση της ακρόπολης και των διαδοχικών επεκτάσεων του περιβόλου. Ο Ήμιτονδας χρονολόγησε το τείχος της ακρόπολης στον 6ον ή στον 5ον αι. με βάση τη μορφή του ισοδομικού τείχους και τα αρχαϊκά βστρακά, που βρήκε στην ακρόπολη.

Κατά τον καθηγητή Δάκαρη η κατασκευή αυτή είναι νεώτερη, δηλ. κατά το δεύτερο ήμισυ του 5ου π. Χ. αι., του βορείου πολυγωνικού περιβόλου της β' περιόδου πριν από την πολιορκία του Φιλίππου 343-342 π. Χ., και του ανατολικού περιβόλου της γ' περιόδου μετά το 343 π. Χ. ως το 3 π. Χ. αι.

Η ανοικοδόμηση των τειχών της δ' περιόδου κατά τον Δάκαρη ανάγεται σε χρόνους μετά τη ρωμαϊκή καταστροφή του έτους 167

π. Χ. Με την ίδρυση της Νικόπολης από τον Οκτάβιο, ύστερα από την νίκην του Ακτίου (31 π. Χ.) δε φαίνεται πιθανή η ανοικοδόμηση των τειχών, γιατί οι κάτοικοι της περιοχής υποχρεώθηκαν να συνοικισθούν στη Νικόπολη.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: Ισως τον 9ον αι., ξανάζησε μια μικρή πολιτεία και τα ερειπωμένα της τείχη επισκευάσθηκαν και ενισχύθηκαν. Ο Π. Αραβαντινός στη «Χρονογραφία της Ήπειρου» και ο Σεραφείμ ο Βυζαντίος στο «Δοκίμιο...» δέχονται ότι μετά την καταστροφή των Ρωμαίων της Χαράδρας (Ρωγών) έγινε επισκευή των τειχών και συνοικισμός νέας πόλης «προσδεχομένης τους εκ των συχνών βαρβαρικών επιδρομών καταδιωκούμενους περιοίκους και αρωγήν αυτοίς παρεχούσης». γι' αυτό και έλαβε η νέα πόλις το όνομα Αρωγοί ή Ρωγοί. Στη Βυζαντινή ιστορία αναφέρεται κάστρο, ως κάστρο που καταλήφθηκε το 1339 από τον Αλέξιο Καβάσιλα που αποστάτησε κατά του αυτοκράτορα Ανδρονίκου Γ', για να εγκατασταθεί στη Δεσποτεία της Ήπειρου ο γιός της Δεσποίνης Αννης Νικηφόρος Β', αλλά μετά ένα έτος (1340) ο μέγας δομέστικας Κατακούζηνός έπεισε τον Καβάσιλα να παραδώσει τους Ρωγούς.

Επομένως το 14ον αι. οι Ρωγοί ήταν μια απ' τις πόλεις του Δεσποτάτου της Ήπειρου, που ήκμαζαν, σημαντική και για την οχύρωση. Τα μέσα του ίδιου αιώνα ο κράλης της Σερβίας Στέφανος επεκέπεινε και στην Ήπειρο την εξουσία του, οι δε Ρωγοί καταλή-

φτηκαν από τον Αλβανό Πέτρο Λειώση, του οποίου την εξουσία (1374) αφαίρεσε ο δεσπότης Ιωαννης Γ'.

Τέλος στα απομνημονεύματα του επισκεφθέντος την Ήπειρο (πρώτο ήμισυ του ΙΕ' αι.) περιηγητού Κυριάκου του εξ Αγκάνων αναφέρεται ότι το 1440 επισκέφθηκε την ακρόπολη, την οποία οι περίοικοι ονόμαζαν Ρωγούς και είδε τον ιερό ναό του Ευαγγελιστού Λουκά.

ΚΤΙΣΜΑΤΑ Ο καθηγητής Γ. Σωτηρίου χαρακτηρίζει το κάστρο Ρωμαϊκό με επισκευές της Βυζαντινής εποχής. Από τα κτίσματα της μεσαιωνικής πόλης τίποτε δεν σώζεται, εκτός του ευρισκομένου στο Β.Δ. χώρο του κάστρου ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και που χτίστηκε στη θέση του βυζαντινού ναού, μέσα σε μάντρα, στην οποία διασώζεται μόνο το ανατολικό τμήμα και μέρος της νότιας πλευράς.

Εσωτερικά διακρίνονται ερείπωμένα κτίσματα, που θα ήταν κελλιά μοναχών, ήταν δε η εκκλησία το καθολικό μονής, το οποίο πολλές φορές επισκευάστηκε. Σήμερα δίνει μορφή μονοκλίτου βασιλικής με ευρύ νάρθηκα, διασώζεται δε τοιχογραφίες στο δυτικό μέρος του κυρίως ναού και στο νάρθηκα. Πάνω από την πύλη του ναού εκκοίζεται η κοιμηση της Θεοτόκου φηλότερα δε το Γενέθλιο και τα Εισόδια.

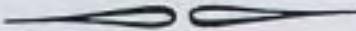
Χωρίζεται με ταίνιες με σειρά εγκολινίων αγίων. Στο νάρθηκα διασώζονται σκηνές βασ Παρουσίας. Επάνω απ' την πύλη προ-

τον κυρίως να διαπάρχει η εξής επιγραφή:

«Ανεκαίνισθη και ιστορήθη ούτος ο θεος και πάνασπετος νάος της υπερευλογημένης Δεσποινής κι μών Θεοτόκου και αειπαρθένου Μαρίας συνδρομής και κόπου του πανοσιωτάτου Εφραίμ ιερουμονάγου....μετά Λάμπου ιερέως, αρχι-

ερατεύοντος του πανιερωτάτου Μητροπολίτου κυρίου κυρ. Βαρθολομαίου».

Από τη διαστοθείσα αυτή επιγραφή μαθαίνουμε ότι ανακαινίσθηκε προγενέστερος Βυζαντινός ναός επί αρχιερέως Βαρθολομαίου Μητροπολίτου Αρτας (1660-1687).

ΕΝ ΤΗ ΜΟΝΗ ΡΟΓΩΝ

Τιμώντη Δάλλα

Eποδής Αντιστούτου & πλευρής πάνω Σίρρας
παρόντα μέρες κακώσαντο; Ήπιον δρόσοντα
μετά έποικη γένεση με τη γούρη βαρύνει της μο-
νής; Ρυγός
καθές και νά μην παρέβοι τη πάτη νά μην
παρέβοι

μην αποκαλούνται κακώσαντο; της Κοκκίνης της Βερτίνας
της Αγριόττης έγινε δέρδης διάσποντος Ούρου και Γρίς
καλό πρότι τη ισχυρή βαρύνει της δρόσους; Ρυγός
και θερόντα με απόκτηγη δρόσους με περιστάτη
την αντιστούτην καλλίστην της παράστασης Φραγκείδης
δρόσους με καρδίαν ποτέραν αλλά την πονητή φύσης των;
την οποίη τη γη την πάνω μετασημένης λάμπει; ή
Ορθόδοξης;

Οργάνων με της καρδιώντας καρδιές διεργάσης
γιατερή μέρης; Έποικης τη νότης των απορροών δεν μαργαρί-
τειά νότης τη διάσποντη βαρύνει
και θερόντα μέτρην

την πονητή φύση της παράστασης

τη δράζουσαν τόνο

και την διασποντικής βαρύτης ίδια μαζί τη διελεύστριαν

τη δέσμην ποτέρων της κακώσαντας

τη δέσποινα είναι:

* Μάλις Μάρκης.

Αγριόττης έτοις τη παράσταση & πάνω; Ινδιάνος;
με διασποντή γιαίρες; σχεδιάζοντας καρδιάνα πρόσωπα
την πονητή της Άλειξ τη παράσταση & Τιμώντης & Βάλκους
με διαρύκεια γιά χάρη σαν έτοις τη φύση της Βερτίνας
και διαπράγματα τη σήμεραν

Οι οι παράστασην κι άγνι
να ξεπλύνουν οι παράσταση στη θέση παράστασης και δέσποινται
παράσταση να παράστη τη θέση παράστασης & θερόντης Βερτίνας
την δέσμην ποτέρων και δέσμην ποτέρων γέρα με τη σήμερα
τη διαρύκεια δέσμην ποτέρων με τη θητήνη σύρρα ποτέρων
με τη πονητή της αλλά δέσμην ποτέρων της λαζαρούτσας αι
μάρτη
μάρτη με τη πάνω της διάσποντης ποτέρων με ποτέρων της λαζαρούτσας
δέσμην και δέσμην διάλεξανται; σύρρα ποτέρων τη μονή της αδένης
την δέσμην δέσμην διάλεξανται στη Βερτίνα
τη δέσμην ποτέρων την πατέρων της γιαννακούτσας διδασκαλίας
και πάνω αλιγά πρόσωπα

φύσης γιά τη παράσταση τη δέσποινται
ματαρέγκαν ποτέρων είς; διδασκαλίαν γειρά Αγριόττης
την δέσμην ποτέρων διδασκαλίαν δέσμην

DOI: 10.1186/1471-2164-13-102

Η NOTA

(Και τα προξενιά)

- Άπω τη λαϊσμική δέξη NOTA (γαλλική NOTE) που ονομάζεται
διακοίνωση, καιάδογο, υπόμνηση.

ΣΠΥΡΟΥ ΝΤΟΥΣΙΑ Συνταξιούχου δάσκαλου

Αυτά βέβαια τα ξέρουμε όλοι.
Τα λέμε σαν εισαγωγή, έτσι για
να φτάσουμε στη «NOTA».

Η δογματική ηθική της τοτινής
εποχής, δεν άφηνε περιθώρια για
φτηνούς... συναισθηματισμούς και
αισθησιακές τολμηρότητες. Οι νέοι
οι έπρεπε να υπακούνε, να πειθαρ-
χούνε στις απόψεις των γονιών
τους, που θερμοί απαδοί της χρη-
σιμοθηρικής...ηθικής—μικροστι-
κή συμφεροντολογία τη λέμε τώ-
ρχ—απόβλεπταν φυσικά κατά κανό-
να, στο υλικό συμφέρον, που το κα-
θόριζαν με σχολαστικό υπολογι-
σμό.

Λογχιάζοντας αμαρτωλή η με-
ρίδα της τότε γενιάς, που τόλμα-
γε να σπάσει τους πατρο-
παράδοτους δεσμούς με την πα-
ράδοση, γι' αυτό κι οι νέοι, τα δε-
χονταν όλα, σχεδόν χωρίς αντίρρη-
ση, με κύριο καθοριστικό της προ-

κι αν συμφωνούσαν με την αγά-
πη τους οι «τρανοί» καλά και μωμέ-
να, αν όμως όχι, και τα παιδιά
δεν πειθαρχούσαν και δεν υποτά-
σσονταν στις εκβιαστικές απόψεις
τους τότε... κατάρες, δράματα
και σκοτωμένοι.

σωπικότητάς τους, τον καθωσπρεπόσμο, τη σεμνότητα της σιωπής, την ταπεινοφροσύνη και την χωρίς δρους υποταγή.

Οι γονέοι θέλαν τότε τους γιούς τους, για τον εαυτό τους, για τα γεράματά τους. Νάχουν κάπου ν' ακουμπήσουν με σιγουριά τ' αποσταμένο κορμί τους, τα τυραννισμένα, τα δουλεμένα και ροζιασμένα θεληματικά χέρια τους, δοσο το παραθυράκι της ζωής ήταν ακόμα ανοιχτό. Προτού χτυπήσουν λυπτηρά τα σήμαντρα του τελειώμου προτού το γερασμένο, αδυνατισμένο και παγωμένο κορμί τους υποταχτεί στη μοίρα του και τερματίσει ήσυχο πια, παντοτεινά, μα και λεύτερο.

Σήμερα οι γονέοι, θέλουν τους γιούς τους, να ζήσουν χαρούμενοι κι ευτυχισμένοι, για το δικό τους εαυτό και με το δικό τους λογαριασμό.

Κι αυτό είναι το σωστό και το δίκαιο.

Αυτή λοιπόν η ηθική και η αυμπεριφορά, που τους αυστηρούς κανόνες της προσπαθούσαν να μεταβιβάζουν και στα παιδιά τους, γιατί πίστευαν, μπορεί και σήμερα, πως οι σωστές αντιλήψεις, συμπορεύονται με τ' αστρά μαλλιά που έχουν για κάτοικιδι τους το γεροντικό κεφάλι και πως με τις πολλές ορμήνιες τους, πιστεύοντας σαν υπέρτατη αξία την πείρα της ζωής, θα παρατέκονταν και θα συγκρατούσαν τους νεούς, από κάθε τι, που θα μπορούσε να τους σπρώξει στην υπερβολή και στο γελοίο ή σε καναλάσγημα παιχνίδι των αιυπόταχτων εντίχτων.

Η θέση τους αυτή, συνταίριαζε μέσα τους και με απλοίκες προλήψεις, θρησκευτικές, παραδοσιακές δύος είπαμε και κοινωνικές της εποχής τους.

Πίστευαν οι απλοί αυτοί και γνήσιοι ἀνθρώποι, πως η ηθική είναι αιδίνια κι απόλυτη. Δεν υποψιάζονταν καθόλου, πως αυτή περνάει συνέχεια και πάντοτε από το στάδιο της παρακμής, στο στάδιο ανανέωσης και πως δεν υπάρχουν παρά σχετικές ηθικές θέσεις ανάλογες, γιατί οι ἀνθρώποι, ἐδωκαν δίνουν και θα δίνουν, καινούργιο νόγμα και αξία στα ηθικά σύμβολα και γιατί η ηθική μας, βγαίνει απ' την καθημερινή ζωή μας απ' τις συνθήκες μέσα στις οποίες ζούμε κι αγωνιζόμαστε και μέσα από τόσους άλλους εξωγενείς παράγοντες και με την επίδραση της διαψυχολογίας και πριν τη συστηματοποιήσουμε σε φιλοσοφία, την αιτιθανόμαστε μέσα μας, την κάνουμε επίζηση, βλωμα ζωής και υπαρξής.

— Παιδί μ' είπαμεν με τη μάνα σου, το μπάρμπα Σωτήρη και την πρωτοθειά σου τη Λευτερία, να σε παντρέψουμε με την τάδε ή τον τάδε απ' το τάδε χωριό ή πολιτεία. Καλή, ἀξια, νοικοκυρά, ροδοκόκινη, όμορφη, σ' όλα της καλή, κονόμα και δουλευτάρα, αυτό μέτραγε πια πολύ, θα χορτάσετε το φωμί και δε θα λέτε το φωμί φωμάκι. Ή γριασδ παιδί, λεβέντης, δουλευτάρης, για προκοπή ἀνθρώπος, ἔχει χωράφια, πράματα, πονάει για το σπίτι, τετοιανούς δε βρίσκεις εύκολα σήμερα, καλδυχή αυτή που θα τον πάρει.

· Άπε το χρέος σε μας, ξέρουμε τι κάνουμε, για το καλό σου νιαζόμαστε, άκου μας και θα δεις.

— Μα...

— Α, για 'κου δώ, δεν έχει μα και ξεμά, το κουβεντιάσαμεν τ' αποφασίσαμεν, συμφωνήσαμεν πρώτα σ' ίλα, δώκαμαν και το λόγο μας, και δεν τον παίρνουμε πίσω. Είμαστε λύτρες με μια αγκαλιά μουστάκια, δεν τα λερώσαμεν δεν τα λερώνουμε, θα γίνει εκείό που λέμε. Αγντε τώρα η ώρα η καλή, σύρε στη δουλειά σου και ξέρουμε εμείς τι κανούμε.

· Είσται γινόνταν κατά κανόνα.

Δεν θεωρούνταν αφύσικο, να μην ήξερε ο γαμπρός τη νύφη, ή η νύφη το γαμπρό.

Προτού λογοδοθούνε οριστικά, γινόνταν πάντα μια μελετημένη και υπολογισμένη προεργασία, στο θέμα της προίκας.

Την δουλειά αυτή την έπαιρνε πάνω του ο προξενητής. Τον προξενητή, σερκό ή θηλυκό, δεν μπορούσε να τον κάνει όποιος κι όποιος.

· Ήταν μοναδικός και δοκιμασμένος επαγγελματίας, και στην πειρα και στην εξυπνάδα. Είχε, μπορεί να πει κανένας, μια έμφυτη λογική και πολιτικότητα να δασκαλεύει τη νύφη και τους δικούς της, προπαντός να της παρουσιάζει τον υποψήφιο γαμπρό που θέλειρναν, σαν τον πιο ιδανικό άντρα και στο γαμπρό και τους δικούς του τη νύφη, σαν την πιο ιδανική γυναίκα— μεγάλο τυχερό - που κι οι διδύ μποψήφιοι, παίζοντας θαυμάσια το ρόλο τους, έπαιρναν στην περίπτωση το πιο αθώο κοριτσίτικο ύφος, στη την πιο αθώο κοριτσίτικο ύφος,

την ανάλογη σιωπηλή συστολή, με ανάλογη επιτελευμένη προσπορτή δύο μπορούσαν γελαστή αρχοντιά, την είχαν δει την είχαν, σαν άλικα μοσχούριστα τριαντάριψιλλα χωρίς αγκάθια βέβαια. Τ' αγκάθια μπορεί να θγαίνεν αργότερα μέσα στο γάμο. μπορεί και όχι. σαν και σήμερα.

Και πάλι τότε η παρηγοριά. Τι να γίνει; · Ήταν τυχερό τους, τούγ' η μοίρα τους, αυτή τα κανονίζει όλα, έτσι ήταν γραμμένα, υπομονή τώρα.

Τι μπορούσαν να κάνουν οι ἀνθρώποι; Κανένας δεν μπορεί με σιγουριά να αφιχτούσεις δύο τις εκδηλώσεις της ζωής, να τις γνωντίσεις και να τις υποτάξεις στη δική του θέληση και σκοπιμότητα μ' απόλυτη ασφάλεια, για το καλό του, για την ευτυχία του.

· Ήταν τυχερό... τυχερό κι: το καλό, τυχερό και το κακό.

Ο προξενητής λοιπόν, με την πρώτη επαρή που έκανε, διαπίστωντας τις διαθέσεις απ' τη μια μεριά κι απ' την άλλη, κι έτσι ήταν σχεδόν σίγουρος για κάθε παραπέρα πετυχημένη ενέργεια, κι έτσι προγραμμάτιζε τη δραστηριότητά του.

· Έπαιρνε βέβαια τα μεστικά του ο ἀνθρώπος.

Πήγαινε στην υποψήφια νύφη, ώστερ απ' το κουβεντιάσμα της προξενίας με τους μεγάλους απ' τη μεριά του γαμπρού, να κουβεντίσουν κι εκεί, να συμφωνήσουν κι οι φιλάσσουν τη «NOTA» που θα την έπαιρνε ώστερα, θα την πήγαινε στο σπίτι του γαμπρού «κα εγκρίθει» να ειπωθεί το τελικό

«ΝΑΙ» και να στρέψει τη προξενιά.
Στη νύφη λοιπόν, μαζί ευνοούν
όλο το σδί της, μ' άδολη διάθεση
να προσφέρουν τις καλές τους υπηρεσίες, γιατί στα χωριά προπαντός, οι άνθρωποι πλησιάζονται μ'
απλό, άδολο κι άμεσο τρόπο περισσότερο τότε, και νιώθουν αλλιώτικα την αισθηση της ζωής και
της συγγένειας.

Ο πατέρας έλεγε ένα-ένα τι θα
δινε για πρόκα στη θυγατέρα του
κι ο πιο γραμματισμένος έγραφε
σε μια κόλλα χαρτί τη «NOTA».

«Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρός... καὶ
του αγίου μεγαλομάρτυρα Προκο-
πίου καὶ... καὶ...» το ως τέλος.

Όταν συμπληρώνονταν γινόνταν
σχόλια, το γνωστό «μουαμπέτι»
προσθέσεις, αφαιρέσεις και κατά-
ληγαν στην ολοκλήρωσή της.

Την υπόγραφαν, την έπαιρνε ο
προξενητής και την πήγαινε στο
σπίτι του γαμπρού.

Εκεί τον ταρτάριζαν ραχί και
συκοκάρυδα, κι ακολουθούσε η
διαδικασία απ' τους δικούς του
γαμπρού, για την αποδοχή της ή
δυ.

Κι αν το προικιό ήταν ικανο-
ποιητικό, η δουλειά στέριωνε, κι
ο προξενητής γύριζε σπίτι της νύ-
φης κι ανακλίνωνε το καλό μαντά-
το, ικανοποιητικός κι αυτός, για-
τί έγραφε στο κατάστιχό του, άλ-
λη μια στεριωμένη προξενιά. Αν
δχι, τότε χάλαγε τη δουλειά.

Άμα στέριωνε, το γλένταγαν,
κι τα παιδιά λογοδοσμένα ήταν
σαν αράβωνιασμένα. Μια βδομάδα
μπροστά απ' το γάμο, άλλαζαν τα
κανίσκια, δηλαδή, τα δώρα του
λαμπρού και της νύφης και την

Κυριακή, άλλη μέρα δεν έκαναν
γάμους, τούχαν σε κακό, γι' αυτό
σ' ενάντια περίπτωση έλεγαν: «Τα
σάνταλα, τα μάνταλα κι ο γάμος
την Τετράδη ή άλλη μέρα». Την Κυριακή λοιπόν ο γαμπρός θα
παντρεύονταν τη νύφη, δπως, δρι-
ζαν οι συμπέθεροι γονέοι. Δε θ' α-
ντάμωναν στο μεταξύ, ώς τη μέρα
του γάμου τους.

Τότε θα γίνονταν τριήμερο γλέ-
ντι με πρεβέντες, μπουγάτσες κε-
ντισμένες με πουλιά και με σταυ-
ρό, με σφαχτά ακέρια, κρασιά, ρα-
κί και βιολία.

Έτσι τελικά οι νιόπαντροι, θ'
αντάμωναν την τύχη τους και θα
ζύσαν πιασμένοι χέρι-χέρι και
στις χαρές και στις λύπες, με πο-
λὺ δουλειά και προκοπή.

Στη συνέχεια, το φυσικό σμίξιμο
άντρα και γυναικάς, ξεχωριστή
διαδικασία κι αυτό, το αυγάτισμα
της οικογένειας με τη γέννα των
παιδιών, άστρο θάδινε ο Θεός, γιατί
τα παιδιά είναι του Θεού. Ήταν κι
αυτό άλλωστε τόσο απλό, όσο το
φαί και ο ύπνος τους.

Αυτή ακριβώς η διαδικασία α-
χολουθήθηκε απ' το (όνομα-επίθε-
το) μισό Ντουβιανίτη (Κρυοπηγή-
τη) και μισό Σεποβίτη (Πολυβρι-
σιώτη) για να παντρευτεί ο (όνο-
μα) Κρυοπηγήτης την (όνομα) θυ-
γατέρα του (όνομα-επίθετο) απ' το
Σέποβο και που έγιναν κατοπινά
τη ζωή τους στην πόλη μ' όλα
τους τα καλά.

Να κι τη «NOTA» τους που συ-
νάχτηκε στις 28 Οχτώβρη 1894
στο χωριό Σέποβο με την ορθογρα-
φία της.

IG FOL
ΕΙΓΑΛΗ ΕΙΓΑΛΗ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΕ

«Ετες το δνομια τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ιού καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος ἀμή.
Ἄγια τριάς σκέπη καὶ διαφίλατε το παρόν συνεκέσιον οὐνερ μέλη γενέσιο
θε με αυτώ προφέτων καὶ ἐκοστον γνόμην ήναι αρεστά ήσεκύνοι δου τὰ
κάμνει μέλοντος λυτόν καὶ ἔγω ο (όνομα-επίθετο) τα δώσο ὡς γυνίκα τὴ
θηγατέρα μου σιώματη (όνομα) εἰς τὸν ίον τοῦ ποτὲ (όνομα-επίθετο) διαθ-
βγενα¹ σιώματη (όνομα) ἐκονοίσις καὶ θεληματικός καὶ πρότον νά ἔχη τὰς
εὐχάριστια τριακοσίων δέκα σχτά πατέρων καὶ τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος
Προκοπίου καὶ πάντων των ἀγίων καὶ την δημήν μου εὐχήτη νά την βοηθή
καὶ νά την ἀξιόσιον ὁ ἐπουράνιος Θεός νά γεράσῃ εὐαρεσθήσασα καὶ τό άγ-
δρη αὐτής καὶ νά την τεκτοποιήσῃ ἐν πρήη δεύτερον τῆς δίδω δέ διά πρικοίον
καὶ καθολικὸν της ἀδελφομήρη² δέκαεκή πουκάμισα δέκα γελέκια δέκα φο-
ρέματα δέκα ποδιές δέκα μαντήλια μεγάλα δέκα μικρά πέντε της τούπης
τέσσερα υποφόρια³ διό ζευγάρια σκαλτοσύνια διό ζευγάρια παπαδίστες⁴ δέ-
κα κοντογούνη ρούχινο ἐνα σάκο⁵ δέκα πισκίρη⁶ δέκα κοντόμπολες⁷ τρία σε
ιτούνια ἐνα μικοκυρίδιο⁸ ἐνα κότελο⁹ πάνταν τρία μάλινα διό βελεντζες¹⁰
διό στρώματα νεροτρούβιασμένα ἔχη χηράμια¹¹ διό χροσές τέσσερα τρουβάδια
ἐπα δισάκι¹² διό προσκέφαλα¹³ μάλινα πέντε πάνινα τρής φλοκάτες¹⁴ διό
σεγκούνιες¹⁵ διό κοντογούνια μάλινα τέσσερες όκαδες χύλομα ἐνα σαπέτη¹⁶
ἐνα ζευγάρη σκουλαρίκια ασιμένια μιά κοπτοσιά¹⁷ ασημένια μιά φοράδα μια
γελάδα οικοσιπάντε γηδοπρόβατα αὐτά όλα τὰ δίδω με την εὐχή μου νά
τὰ ἔχη εἰς την ἀξούσιαν της με τὸν ἄνδρα αὐτῆς νά φαι εὔρεα του νά δια-
κτίσματα νά κυβερνοῦντε μέ αὐτά καὶ πλέον τὰ μή μετέχο ούτε ἔγω αὐτέ
η μητήρ αὐτῆς ούτε τὰ ἀδέλφια της θέλει εἰς ειδίξη καὶ δοφίλιαν ἔγινα-
τα διο παρόμια πρικοσίνφορα ἐπι μαρτιρία ἀξιοπίστων προσόπων 1894 ὁκ-
τοβρίου 28 Σεπτεμβρίου.

Τάξη καὶ ο γαμπρός τοῦ προγάμου δορέαν ἐνα σκουτή ατλαντί Φράγκι-
κον ἐν σάκο ὁμήρος.
υπογραφή = (όνομα-επίθετο) ἡποσχομε.

¹ Επιθυμία συγγενών να μή γραφούν τα σιώματα που ακοδέρονται στο πε-
ριεχόμενο της «NOTAΣ»

² Το σημερινό χωριό Κρυοπηγή.

2. Ρούχο που φοριόνταν κατάσαρκα.
3. Κόπτος φανταχτερές.
4. Ζωνάρι για τη μέση.
5. Πετσέτες προσώπου.
6. Το σεντόνι το καλό, το διπλοσέντονο.
7. Φοριόνταν πάνω απ' το πουκάμισο και κάτω απ' το φουστάνι.
8. Στρώματα για σκέπασμα και στρώσιμο φτιαγμένα με μαλλί προβατίνας ανεροτρούβιαστα.
9. Επρωτίδια αργαλίστα ομορφοκεντημένα, σωστή λαϊκή τέχνη, της μόστρας
10. Διυβάσαντας σάκοι-τροφεβάδια-ενωμένοι που μπαίνουν στο σαμάρι απ' τη μια μερεά και απ' την άλλη που δταν τα γέμιζαν ψώνια κρατούσαν την εσόρροπια τους, δηλ. δε βάζει—έγερνε—το σαμάρι.
11. Μαξιλάρια μπνου, μάλλινα της μόστρας, με διαρφά σχέδια λαϊκής τέχνης.
12. Υφαντό ομορφοκεντημένο που φοριόνταν πάνω απ' το φουστάνι και την πόλκα—μπλούζα—χωρίς μανίκια.
13. Υφαντό μάλλινο κάτω απ' τη φλοκάτα.
14. Μπαύλο ξύλινο που μέσα έβαζαν τα προικιά, αυτρόρουχα κ.λ.π.
15. Κράταγε τις κοτούδες ή τις δυό μαζί ή μια μια έχωριστα σαν τα σημερινά πιαστράκια, αλλά πολύ πιο φανταχτερές.

Πιθανόν από τόπο σε τόπο να υπήρχε κάποια μικρή παραλλαγή αναφορικά με τον τρόπο που φοριόνταν και την ονομασία των πάρα πάνω. Ουσιαστικά όμως τα ίδια φοριόνταν με τον τρόπο αυτό και στις ίδιες περίπου χρονιές.

Ο Γ. Βαλέτας μιλάει για τον Κ. Καριωτάκη και την Πρέβεζα

Το Γ. Βαλέτα τον γνωρίσαμε στην πόλη μας, όταν μίλησε στο "Ακταίον" για τον Ν. Χονεμένο (1832-1907), για τη Σωή και το έργο του μεγάλου Πρεβεζαίδου δάσκαλου. Στη συνέχεια μίλησε και κατά την απομίληση της προτούμης του, την Κυριακή 8/6/1980 κατά ώρα 11.30 π.μ. στην πλατεία "Αγγελίκης Μπάλκου".

Για να τον γνωρίσουμε πιο καλά, αναδημοσιεύουμε απ' την εφημερίδα "Έθνος" της 12-12-1983, που τελετική διάδημαση που του έκαψε στις 11.12.1983 ο Δήμος Καλλιθέας και η Ε.Ε.Δ. (Επιτροπή Ελλήνων Λογοτεχνών) κατέ χάρι δημοσιεύουμε την ανέκδοτη εργασία του, που μας έστειλε, γύρω απ' τον Κ. Καριωτάκη.

Η Καλλιθέα τίμησε χτες έναν επιφανή δημότη της. Τον Γεώργιο Βαλέτα, για τα 50χρονα της λογοτεχνικής του δραστηριότητας. Και ήταν συγκινητικό το γεγονός ότι οι Καλλιθέατοι δώρες σαν το πλεύσλουστο δάλαος τους, για να κλεισθεύν δυσπιστία στην περίπου στον κινηματογράφο "Καλλιθέα", προκειμένου να τιμήσουν το "δικό τους" πνευματικό άνθρωπο.

Ετη πρώτη σειρά της κατάμεστης αίθουσας καθόταν ο Γιάννης Ρήτορας, ο αντιπρόεδρος της Βουλής κ. Π. Κορτικός, ο δήμαρχος Καλλιθέας κ. Γάλλος, η Ρίτα Μπούμη, ο Νίκος Παππάς, ο Ιάκωβος Καμπανέλλης, ο Τάκης Αδάμος, ο ζήσος Σκάρος και ο πρόεδρος Καμπανέλλης.

δρος της Εταιρείας Ελλήνων λογοτεχνών κ. Θαν. Νάσιουτζικ.
Στην αρχή της εκδήλωσης, που οργανώθηκε από το Δήμο Καλλιθέας και την Ε.Ε.Λ. ανηγορεύθη ο συγγραφέας επίτιμος πρεσβύτερος της Εταιρείας Ελλήνων λογοτεχνών και του επιδόθηκε αναμνηστική πλακέτα.

'Επειτα μίλησε ο Στέλιος Γεράνης για τη "διακεκριμένη μορφή" του Γ. Βαλέτα στην ελληνική γραμματολογία, για το πολύπλευρό έργο του, την κριτική του διορατικότητα και τον ακάματο μόχθο του. Επίσης ο Δημ. Γιάκος, είπε, ότι ο τιμώμενος "αναστόλωσε σημαντικές μορφές και κέιμενα της νεοελληνικής γραμματολογίας. Κέιμενα που το έθνος τα καμαρώνει".

Χαιρετισμούς απήγουναν μεταξύ άλλων: ο δήμαρχος της Καλλιθέας κ. Γάλλος και ο Αρ. Σκιαδάς εκ μέρους της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Κέιμενά του διάβασαν: η Άλενα Κατσέλη, ο Μάνος Κατράκης, ο Λυκούργος Καλλέργης και η Ζανέτ Κυδωνιάτη.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ

Η Πρεβεζιάνικη σάτιρα του Καριωτάκη και οι αντιδράσεις σ' αυτήν του πνευματικού κδρου

(Ανέκδοτο άρθρο του Γ. Βαλέτα)

Αν και πέφασε μισός περίπου αιώνας από τότε που δημοσιεύτηκε το αντιπρεβεζιάνικο ποίημα του Καριωτάκη, δεν έπαιψε μέχρι σήμερα να επιβαρύνει δυσφημιστικά την δμορφή και ιστορική πόλη, που και η θέση της και οι εξοχές της, της δίνουν μια μοναδική ιδιαιτερότητα, ακόμα και τα στενά δρομάκια της, απομεινάρια της τουρκικής ή μάλλον της βενετσιάνικης συμοτομίας, που τόσο τα σατέρισε ο Καριωτάκης, μαζί με τον ελαιώνα - ένα τοπίο μοναδικής, λερής, θαλάσσης, υποβλητικότητας, κι ακόμα παραπέρα τον ήλιο και τη θάλασσα, - αν ήταν δυνατό ποτέ, ο ήλιος του Ιονίου και του Αιγαίου, τα γαλάζια θαλάσσια αθάνατα τενάγη, να γίνουν αντικείμενο σάτιρας και απαρέσκειας.

Η απέχεια και η δυσαρέσκεια από τη μετάδεση του ποιητή στην Πρέβεζα, σαν νομαρχιακό υπάλληλου, ξεσπάει δλ., όχι μόνο στο περιβάλλον της, αλλά και στους ανθρώπους, τις γυναί-

κες και σ' αυτούς ακόμα τους συναδέλφους του.

Μόλις εγκαταστάθηκε στις 20 Ιουλίου 1928, γράφει στον πατέρα του τις πρώτες του εντυπώσεις:

"Ο Νομάρχης λείπει. Νομαρχεύει ένας εισπυρής. Οι υπάλληλοι δλοι αξιοθρήνητοι τόποι. Φαντάζομαι, ότι αν Εαναγυρίσω ε-εν γένει μεγάλη υηνεμία επικρατεί. Εκέπομαι να εγκατασταθεί μονίμως σ' ένα καφενείο, προκειμένου να γίνω δέντρο.....".

Σε άλλο γράμμα του στην 1 Ιούλη 1928 η σατιρική του "διάλυμαριά" είναι έτσι όταν μιλάει για το σπίτι του και τα πολιτικά σε τόνο συνήθως ευτράπελο. Πειράζονται μεταξύ τους, πειράζουν τους διαβάτες, κι όταν έρθει η ώρα κλείνουν. Ήπιας χουν γαλατάδικο ή μαγέρικο, καταπίνουν το εμπόρευμά τους, αλλά δυστιχώς έχουν αίφωνης σιδηροπωλείο;"

Γενικά, προσθέτει σ' άλλο το γράμμα, εδώ ο κόσμος είναι αμφότερος και φτωχός. "Ένα σπίτι ανθρώπινο δε βρίσκεται, όποτε μια κουβέντα να πεις. Αν πεις κάτι περισσότερο από το: "ελές ψηλιές, καλιές" θα σε κοιτάζουν περιέργως. Οι υπάλληλοι, το ίδιο φουκαράδες. Όσοι σέβονται τον εαυτό τους, φροντίζουν και φεύγουν σγκαίρως. Ήπιες επίμετρον ζέστη, υγρασία και πυρετόι". ('Απαντά Ο.Π., σελ. 250).

Από το ίδιο γράμμα πληροφορούμαστε ότι τότε (τέλη Ιουνίου 1928) γράφτηκε το σατιρικό για την Πρέβεζα, που το εσωκλείει στο ίδιο γράμμα και παράλληλα το δημοσιεύει στο εγκυρότερο περιοδικό της Αθήνας. Σε άλλο γράμμα του, αχρονολόγητο, άλλα τον ίδιο μήνα, ο Φιλιππικός του για τη δύστυχη πόλη οξύνεται. "Η Πρέβεζα, γράφει, είναι ένα δοσχημο χωριό. Χτισμένη σ' ένα επίπεδο χαμηλότερο από τη θάλασσα, θαρρεῖς πως κρύβεται από ντροπή, για τα χάλια της. Τα σπίτια, τουρκόσπιτα του χειρός - στου είδους, άρχισαν να έχουν αρχαιολογική αξία. Ξεπετιούνται εδώ κι εκεί, καθένα όπου τόσπειρε ο νοικοκύρης του, ώστε οι δρόμοι, που σχηματίζονται εν τω μεταξύ κατά σύμπτωσιν, να μη ξέρεις πούθε αρχίζουν και πού οδηγούν. Κανένας άλλως τε δεν είναι μακρύτερος από 50 μέτρα, και δλοι έχουν τενεκεδέντιες πινακίδες με μεγαλειώδη ονόματα: οδός Γεωργίου Α', οδός Μεγ. Λλεξάνδρου, κ.λ.π. κ.λ.π."

Για να σπριχτεί η άποψή μας, ως προς την φυχοπαθολογική αφετηρία του ποιήματος, το παραδέτουμε εδώ ολόκληρο, όπως καταχωρίθηκε, κριτικαρισμένο από το Χ. Σακελλαριάδη στα "Απαντά, Καριωτάκη" (Ο.Π. σελ. 212-13).

Πρέπει να δεωρηθεί το κύκνειο σόμα του Καριωτάκη, η πνευματική του, θα λέγαμε, διαθήκη ή μάλλον κραυγή στα πέρατα, μέσα από το άγχος της κλειστής ζωής και της αρρώστειας που τον έδερνε:

Πρέβεζα

Θάνατος είναι ο κάργες πού χτυπιούνται στούς μαύρους τοίχους και στά κεραμίδια, θάνατος οι γυναίκες που σγουπιάνται καθώς νά καθαρίζουνε κρεμμύδια.

Θάνατος οι λεροί, δαπάνωνται δρόμοι με τά λαμπρά, μεγάλα όνδρατα τους διαλούνων γύρω ή θάλασσα, κι δύρμη δημος θάνατος μέσα στους θανάτους

Θάνατος ο δασκαλός που δηλώνει για νάζιστη μιά «έλλειπτη» μερίδα, θάνατος τά ζωμπούλα στό μπαλκόνι, κι ο δάσκαλος με τήν έφημεριδα.

Βάσις Φρουρά, Έξικονταρχία Πρεβέζης
Την Κυριακή θ' άκούσουμε τή μπάντα.
Έπήρα ένα βιβλιάριο Τραπέζης
πρώτη κατάθεσις δραχμές τριάντα.

Περποτώντας όργα στήν προκυμαία,
«Υπάρχω», λές, κ' όστερα «δέν υπάρχεις»
Φτάνει τό πλοϊο. Υψωμένη σημαία.
Τίσως έρχεται ο Κύριος Ναράρχης

Άν τουλάχιστον, μέσα στούς άνθρωπους
αύτούς ένας έπεθησε άπο άηδια...
Σιωπηλοί, θλιμμένοι, μέ σεμνούς τρόπους
Θά διασκεδάζαμε δλοι στήν κηδεία.

Είναι φανερό, δτι, στο σύνολό του, το ποίημα είναι μια σάτιρα, που συμπληρώνει κι αποκορυφώνει τη σατιρική ποίηση του Καριωτάκη, που αναδείχτηκε ένας από τους μεγαλύτερους, όχι μόνο του γνήσιου λυρισμού Μπωντλαϊρικής υφής, αλλά σύγχρονα και ένας από τους πιο μεγάλους σατυρικούς μας, με πνεύμα μάλιστα, ανορθωτικό, συγχρονισμένο, αντιμιλιταριστικό, επαναστατικό.

Ο σαρκασμός του, καυτηριάζει πληγές της καθυστερημένης ελληνικής μικροαστικής ζωής, που τότε, ύστερ' απ' τη μικραστική καταστροφή, άρχισε να αφυπνίζεται και να ζητά νέες μορφές ζωής.

Πνεύμα νεωτεριστικό και γνησιότατα καλλιτεχνικό ο Καριωτάκης, πεταμένος με δυσμενή μετάθεση σε μια επαρχιακή πόλη, δεν ήταν δυνατό ν' αφήσει ασατίριστη, πρωτευουσαίανος αυτός και καλομαθημένος αστός, τη νέα αυτή σκληρή εμπειρία, χωρίς να καταγγείλει την επαρχιακή καθυστέρηση και προπαντός τη μικροαστική ρουτίνα, όπως εκφράζεται στην τελευταία στροφή και ποπούντων την υπαρξιστική του αγωνία (με τα «υπάρχω» εκείνα και τα «δεν υπάρχω») περιλαμβάνοντας μέσα στη σατιρική του δρηση, όχι μόνο τις δάσκημες πλευρές της Πρεβεζιάνης ζωής, αλλά και τις πιο υπέροχες, όπως οι λεβεντόκορμες γυναικες της Πρέβεζας, ο δαυμάδιος ελαιώνας της, η θάλασσα κι ο κυρίαρχος ονειροφάνταστος ήλιος της, κι ακόμα παραπέρα τα ωραία ζουμπούλια, που οι καλαίσθητες Πρεβεζιάνες μαζί με τα κρεμμύδια τους, τα φυτεύουν σε ωραίες γλάστρες και στολίζουν τα μπαλκόνια τους, αλλά τι του έφτασε, αν δεν επεδίωκε μια γενικότερη σάτιρα της καθυστερημένης επαρχιακής μεταπολεμικής ελληνικής ζωής, που σε όλλες πόλεις ήταν ακόμα πιο αποτρόπαιη για ένα ποιητή, που ερχόταν πρώτη φορά σε επαφή με τη ζωή της υπαίθρου, ιδίως των κέντρων που πρόσφατα απολυτρώθηκαν από ένα μακρόχρονο Βάροβαρο κι απολίτιστο ζυγό, και δεν πρόσθασαν ακόμα να πάρουν κάποιο συγχρονισμό, ο ήλιος της Πρέβεζας, ή ο δάσκαλος με την έφημερίδα;

Λινατρέχοντας τώρα στην ιστορία της Πρέβεζας, διαπιστώνομε, όστερα από τοπική πρόσφατη έρευνά μας, με τη συνεργασία του τωρινού δήμαρχου Πρέβεζας Νίκου Γιαννούλη, άριστου εκπαιδευτικού και στοχαστή, δτι στα χρόνια του Καριωτάκη, ο πληθυσμός της είχε φτάσει τις 15-17.000 και η κοινωνική ζωή της με τη κέντρα διασκέδασης, τα πλανόδια θέατρα, τη μπάντα,

φρουρά της, τα νέα κτίρια, τα λιμενικά έργα, τα δικαστήρια, σχολεία, τις τράπεζες, τα πρακτορεία, την κίνηση του λιμανίου, λιμεναρχείο, τελωνείο, δασαρχείο, προενέντα, που διλογιάννενα (100 χιλιόμετρα) και με τη γραφικότητα της παλιάς λεξικής χαρακτηρίζονται «με τα στενοσδόκακα, που στο μικρότερος κίνηση και πλούτο λαϊκής βιοτεχνίας και στενά» κι άσας παραγωγής, ανάμεσα στις τρεις πλατείες της με την Κεντρική του δημοτικού κήπου, αλλά τον καιρό του Καριωτάκη άπλετας Νικόπολης, με τις αναμνήσεις της ναυμαχίας του Ακτίου, με πτη από τις επάλξεις του Ιστορικού φρουρίου του Παντοκράτορα.

Άλλα και με την ιστορική της παλιά μπρόστη Νικοπόλεως και Πρεβέζης και τη λαμπρή συμμετοχή της στον αγώνα του '21 και στις κατοπινές πρειτωτικές επαναστάσεις. Χωρίς εξ άλλου, να υστερεί σε τοπική παραδοσιακή επιστημονική και πνευματική ζωή με πολλούς συλλόγους και λέσχες, με εξαιρέτους επιστήμονες και λογίους και με την έκδοση τακτικής διερεύνασης εφημερίδας, που γραφόταν από έμπειρους δημοσιογράφους και σμερά το αρχείο της, πρέπει να το διασφαλίζει ο Δήμος, γιατί περιέχει πολλές ειδήσεις τοπικού κοινωνικού περιεχομένου.

Η πνευματική της παράδοση αρχίζει από τους δύο εξαρέτους λογίους της: Το μεγάλο στοχαστή και γλωσσαναγεννητικό πρόδρομο Νικόλαο Κονεμένο (1832-1907) και τον κάπως μεγαλύτερο στην ηλικία εξάδελφό του Γιώργη Κονεμένο, που στάθηκε ένας από τους εκπαιδευτικούς φωτιστές της εποχής του, τόσο στη δάσκαλη αστιπρόσαπος του πγεμόνα της, δύο και στην Πρέβεζα με την δρυσή των περίφημων σχολικών κτιρίων της κ.λ.π.

'Όλες οι παραπάνω διαπιστώσεις για την ακμή και την πολυμορφία που είχε η Πρέβεζα στα χρόνια του Καριωτάκη με τις βαρκαρδλες της, τα κέντρα της, τις εξοχές της, τα δαυμάδια ηλιοβασιλέματα και τις απόψεις, ακόμα και με τη γνησιότατα λαϊκής φυσιογνωμίας κίνηση της αγοράς της, με τα μικρομάγαζα και τους στενούς δρόμους της, που αναδίνανε την εξαιρετική γραφικότητα της παραδοσιακής ζωής, δλα αυτά με τη σφύζουσα από ζωή κίνηση του λιμανιού της, τα είδη και τα έζησε ο ποιητής Γιοσφύλλης, περίπου τον ίδιο καιρό με τον Καριωτάκη.

Και όταν σε δυσκόνια διάβασε την αντιπρέβεζιανη σάτιρα του Καριωτάκη, κυριεύμενος από τις ομορφιές και τον παλιό της υψηφος του Αιμβραϊκού, αναστατωμένος από την αδικία, έγραψε το ακόλουθο ποίημα που έχει τον τίτλο «Πρέβεζα» και τον υπότιτλο: «Απάντηση στην ψυχή του Καριωτάκη» και είναι γραμμένο το Σεπτέμβρη του 1930 στο Χαλάνδρι. Πρόκειται για ένα υποκουμέντο μεγάλης αξίας. Ε' αυτό ο ποιητής των «Αρχοντικών» διαμαρτύρεται για τις καπηγορίες του Καριωτάκη, τις αντικούς διαμαρτύρεται για τις καπηγορίες του Καριωτάκη, τις αντικούς για προς μια και στο τέλος, αφού τον καλέσει να γυρίσει ει μια προς μια και στο τέλος, αφού τον καλέσει να γυρίσει ει για να ζήσει «με πρεμία και χωρίς τα καπνισμένα γυαλιά της στενοχωρημένης ψυχής του» του αληθινό παλιό μιας Εεχυριστής

ιστορικώτατης και κατά πάντα συμπαθητικής και ιδιόμορφης πολιτείας, που επέφρωτο να γίνει ο τόπος της αυτοκτονίας του πολητή και να δεχτεί τις σαρκαστικές κατηγορίες του (η πιο βαρειά απ' αυτές, αν και διώς είδαμε, το ποίημα έχει γενικώτερα επαρχιακό χαρακτήρα, σάτιρας της μικροαστικής χωριάτικης "που αγαπιούνται καθώς καθαρίζουνε κρεμμύδια, δηλαδή είναι ευάλωτες, χωρίς ωστόσο νάχουν μια τόσο στενή σχέση με τα κρεμμύδια, που το καθάρισμά τους ο ποιητής το βάζει σύμβολο ευκολίας, ενώ παράλληλα ο μεγάλος του ώμος είναι η ομορφιά των μπαλκονιών τους, με τα θαυμάσια ζουμπούλια τους.

Ο Γιοφύλλης συνθέτει ένα εξαιρετό ύμνο της Πρέβεζας, που απόσπασε την αγάπη και τη νοσταλγία του:

ΠΡΕΒΕΖΑ

Φαριτικον στη φυχή του Καρυωτάκη

Φως και χαρά χεροπιασμένα πάνε
σαν στο γυαλό σπιτάκια από σεντέφι
μια δύση ασπροροδάτη χαιρετάνε
κι η πολιτεία κοκέτικα μας γνέφει.

Κι απάνω από μι' αθόρυβη κι όλο ίσια
ζήση, πηδάνε χαρωπά και βγαίνουν
φοινικιές, μιναρέδες, κυπαρίσσια
και τη μονοτονία σοφά γλυκαίνουν

Κι όταν χαζεύουμε μες στα δρομάκια,
και στο γυαλό τραβάμε ναργιλέδες,
κι έπειτα στη Βρυσούλα τραγουδάκια
γροικάμε κορτσιώνε κι αμανέδες,

Κι όταν μες στον απέραντο ελαιώνα
σε κορυφά δράκου η φύση γαληνεύει,
κι όταν 'ποκάτου η θάλασσα σ' αγώνα
βρίσκεται, μια χαρά μας συντροφεύει.

Γιατί να τους μισούμε τους ανθρώπους
πούναι καλοί και βολετοί, ούτε κλέβουν,
κι έχουν απλόσις, χαρούμενους τους τρόπους;
Κι οι κάργιες την ψυχή γιατί στενεύουν;

Στη χαρωπή από μέσα πολιτεία,
που απόδω της φαντάζει σεντεφένια,
θα σε καλούσα νάρτεις με πρεμία,
τώρα, Ποιητή, που σούλειψε κάθε έννια.

Θ' αντίκρυσες στην ίδια περιοχή
γλυκά τα δσα είδες τόσο πικραμένα.
Μα η στενοχωρημένη σου ψυχή
γυαλιά φορούσε τότε καπνισμένα.

Χαλάντρι-Σεπτέμβριος 1930

Φ. Γιοφύλλης

Η πατρίδα του Κονιμένου και τόσων αγωνιστών μπορεί σήμερα να αισθάνεται ικανοποίηση, γιατί ένας ποιητής της αξέιας του Φώτη Γιοφύλλη, έζησε κι έννοιωσε βαθειά την ομορφιά της και σύνθεσε από τις εντυπώσεις του ένα μοναδικό ύμνο για την Πρέβεζα, που ανατρέπει σ' όλα της τα σημεία την αντιπρεβεζιάνικη σάτιρα του πολύπαθου ποιητή Κώστα Καρυωτάκη, που πρέπει, για δικαιώση του, να μη συνδέομε τη σάτιρά του με την ασχήμια ή την κοινωνική καθυστέρηση της Πρέβεζας, αλλά από τώρα και στο εξής, να τη θεωρούμε σαν ένα αριστούργημα του, με το οποίο χτύπησε την καθυστερημένη επαρχιακή Ελλάδα, που ζάντας μέσα σε τόσα δεινά, λίγα χρόνια μετά την απελευθέρωσή της από τον Εένο Συγδ, αντιμετώπιζε ακόμα το βραχνά της αστοτοιφιλικής καθυστέρησης.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι η αντίδραση αυτή στη σατιρική επέλαση κατά της Πρέβεζας του Καρυωτάκη, την αντιμετώπισε ο Φ. Γιοφύλλης στον ποιητικό τομέα.

Είναι δύμας γνωστό, ότι την εποχή που δημοσιεύθηκε το ποίημα, αλλά και στα κατοπινά χρόνια, πολλοί είναι εκείνοι που αντέδρασαν στις κατηγορίες του Καρυωτάκη και υπερασπίστηκαν την Πρέβεζα με σημειώματα και άρθρα που η εξακρίβωσή τους, αρχιενημένη από το Γραμματολογικό Κέντρο του Νέου Ελληνισμού, πρέπει ν' απασχολήσει τα "Πρεβεζιάνικα Χρονικά" και γενικώτερα τους νέους ερευνητές της Πρέβεζας, διώς ο αγαπητός ωλός και συνεργάτης Γιάννης Παπαϊωστας.

Γ. ΒΑΛΕΤΑΣ.

Κάθετα Βάρναλη

ΟΙ ΠΟΝΟΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Φπόσπασμα (η Παραγιά μιλάει για τ' όραμα τ' Αγγελου)

Hουν αραιός σαν άγγελος με δύο φτερούγες ανοιχτές,
η μια βυθούσε στ' άβριο, η άλλη χανότανε στο χτες'
κάτι στο χέρι κράταγες, για φλάμπουρο για κρίνο
- χορός, που Σεστοκόπησε στις φλέβες μου τις τιναχτές!-
· τι ποδό με πότισες κι ως αγιασμό το πένω.

***

Με γιατί μοδ 'δειξες, καλέ, δόξα πολλή για το παιδί;
αχ, η καρδιά μου δε βαστά, το μέγα ψήλος ναν το δει!
δεν τον αφήνω τη Μένα του μιαν πιθανή να φύγει!
Μη μεγαλώσει μου ποτές κι όλα τα χρόνια, αβγή-βραδό,
πάντια μαρό να αφέγγεται στου κόρφου μου τα ρέγη.

***

Που να σε κρύψω, γιόκα μου να μη σε φτάνουν οι κακοί;
Σε ποιό νησί του Αιγαίου, σε ποιάν κορφήν ερημική;
Δε θα σε μάδω να μιλάς κι τ' αδίκο να φωνάζεις.
Βέρω, πως θά 'χεις την καρδιά τόσο καλή, τόσο γλυκή.
που μες τα βρόχια της οργής ταχιά θε να σπαράζεις.

***

Τη νύχτα θα σπάνουμας κι αγάλια θα νυχτοπατώ,
να σκύβω την ανάσα σου ν' ακό, πουλάκι μου Σεστό,
να σου τοιμάξω στη φωτιά γάλα και χαμομήλι
κ' ώστερ' απ' το παρδάνυρο με καρδιοχτύπι θα κοιτώ
που θα πηγαίνεις στο σκολειό με πλάκα και κοντύλι.

***

Κι αν κάποτε τα φρένα σου το δίκιο, φως της αυτραπής,
κ' η Αλήθεια σου χτυπήσουνε, παιδάκι μου, να μην τα πεις.
Θεριά οι ανθρώποι, δεν μπορούν το φως να το σπάνουν.
Δεν είναι αλήθεια πιο χρυσή σαν την αλήθεια της σιωπής.
Χίλιες φορές να γεννηθείς, τόσες θα σε σταθρώσουν.

***

'Ωχου, μου μπήγεις στην καρδιά, χίλια μαχαίρια και σπαθιά.
Στη γλώσσα μου ξεραίνεται το σάλιο, σαν πικρή αψιθιδι!
- Ή, πως βελάζεις ήσυχα, κοπάδι εσύ βουνίστο...-
Βοηθάτε, ουράνιες δύναμες, κι ανοίχτε μου την πιό βαθιά
την άβυσσο, μακριά απ' τους λύκους να κρυφογεννήσω!

Μνήμες αγωνιστών του '21

"Όταν αποφασίσαμε να ιάνουμε την επανάσταση, δεν συλλογιστήκαμε ούτε πόσοι ήμεθα, ούτε πώς δεν έχουμε άρματα, ούτε ότι οι Τούρκοι εβαστούσαν τα Κάστρα και τας πόλεις, ούτε κανένας φρόνιμος μας είπε, πού πάτε εδώ να πολεμήσετε με οιτοκάραβα "Βατσέλα" αλλά ως μια Βροχή έπεσε εις όλους μας η επιθυμία της ελευθερίας μας και δύλοι και ΚΛΗΡΙΚΟΙ και ΠΡΟΕΣΤΟΙ και ΚΑΠΕΤΑΝΑΙΟΙ και ΠΕΠΑΓΔΕΥΜΕΝΟΙ και ΕΜΓΟΡΟΙ, μικροί και μεγάλοι, όλοι εσυμφωνήσαμεν εις αυτό το σκοπό, και εκάναμε την Επανάσταση.....

..... Εις εαδός μένει να ίάσετε και να στολίσετε τον τόπον όπου εμείς ελευθερώσαμε, και δια να γίνει τότο, πρέπει να έχετε ως θεμέλια της πολιτείας την ΟΜΟΙΑ, την ΘΡΗΣΚΕΙΑ και την φρόνιμον Ελευθερίαν.

"Ο Παπαφλέσσας λίγο προτού ν' αρχίσει η μάχη στο Μανιάκι, έγραψε στον αδελφό του.

..... "Εγώ ορίστηκα να χύσω το αίμα μου για την ανάγκη της Πατρίδος, και αυτή είναι η ώρα. Εύχομαι στο Θεό, το πρώτο βόλι του Ιμπραήμ να με πάρει στον ονείρο.

Κι ο Ιμπραήμ στο Μανιάκι ύστερ' απ' την καταστροφή:

- Κρίμα να χαθούν τέτοιοι λεβέντες.... Ποιός είναι ο Παπαφλέσσας; Σηκώστε του, πάρτε του... πάρτε του... πλύντε το παλληκάρι... Στήστε του εκεί από μάτω...

"Και πλησιάζει βραδέως προς το δέντρον. Και υπό το φως της αιμοτόχρου σελήνης... οιλεί με θερμόν οίλημα τον όρθιον υειρόν".

Ομολογία του Τουρκαλβανού Αλιάδηπε στον προστατευόμενό του Γιαννακόπουλο μετά την καταστροφή των Τούρκων στο Βαλτέτσι, όταν γύρισε στην Τρίπολη:

— Ε, οφέ κυρ Παναγιωτάκη, οφέ Βάλλαχι, υπίλλαχι, μα το θεγό, δικό σας είναι, το κερδίψατε ορέ... Είχα πολεμήσει σε τόσα σεφέρια με το τζάμηδες, με το Σουλιώτες και με το Μόσκοβους, πρα το υτουφέκι πουείδα στο Βαλτέτσι είναι παλληκαρίσιο. Ήταν ορέ με το τέχνη και με το παλληκαριά. Πρα, δεν είδαμε πως εφεύγαμε. Σαράντα εφτά παλληκάρια μου χαθήκανε... Πρα ορέ πάει· δικό σας είναι· Ο θεγός σας τόδωσε"

... Κι ο πόλεμος βαστούσε πάντα. Με χέρι σταθερό η Σουλιωτοπούλα εγέμιζε και σημάδευε.. Κι εκεί ένα βόλι πόθε και πέτυχε κατάστηθα την κορασιά. Το αίμα επλημμύριζε τον κόρφο της.

— Εφαγες Νάση;

— Κοντεύω, ακόμα λίγο λάμπη...

Η κόρη ξαναρώθησε και δεύτερη και τρίτη φορά. Κι ολοένα σημάδευε και τουφεκούσε.

Μ'ένα πήδημα το παλληκάρι βρέθηκε κοντά της κι άρπαξε το τουφέκι. Αμέλητη η Σουλιωτοπούλα επήγε πάρα πίσω κι έπεσε.

... Κι ο πόλεμος βαστούσε.

..... Τούτην την πατρίδα την έχομεν δόλοι μαζί, και σοφοί και αμαθείς, και πλούσιοι και φτωχοί και πολιτικοί και στρατιωτικοί και οι πλέον μικρότεροι άνθρωποι, όσοι αγωνιστήκαν, αναλόγως ο καθείς, έχομεν να ζήσωμεν εδώ. Το λοιπόν δουλέψαμεν δόλοι μαζί, να την φυλάμεν κι όλοι μαζί και να μην λέγει ούτε ο δυνατός "εγώ", ούτε ο αδύνατος. Εέρετε πότε να λέγει ο καθείς "Εγώ"; "Όταν αγωνιστεί μόνος του και φκιάσει ή χαλάσει, να λέγει "εγώ"· όταν όμως αγωνίζονται πολλοί και φκιάνουν, τότε να λέμε "εμείς". Είμαστε εις το "εμείς" κι όχι εις το "εγώ". Και εις το εξής να μάθωμεν να φκιάσωμεν χωριόν, να ζήσωμεν δόλοι μαζί....".

Κανάρης

Κάποιοι δαιμόνοι
τον είχαν στείλει.
Έγινε αχείλι
κόδσου που επόνει.

(Ήρωες χρόνοι!)
Και πώς εμίλει
με το φιτίλι,
με το τρομπόνι!

Το πέρασμά του,
μήνυμα κρό
μαύρου θανάτου.

Κι είναι το θείο
χέρι που φλόγα
κράταε κι ευλόγα.

Κ. Καρυωτάκης

BYRON

'Ενιωσεν ότι
του ήσαν οι στίχοι
άχαρη τύχη
και ματαιότη.

Η ορμή του η πρώτη
πια δεν αντήχει,
αλλά, στα τείχη,
ένδοξη νιότη.

Γίνονται οι γέροι
γαύροι. Θα ορμήσει
ανδρών λουλούδι.

Κι ο Μπάυρον Εέρει
πως να το ζήσει
το θείο Τραγούδι.

Κ. Καρυωτάκης

ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΑΝΟΙΣΗΣ

ΑΝΝΑΣ ΠΑΠΑΣΑΒΒΑ - ΝΤΟΥΣΙΑ

ταν μιλάς για σχέδια κι θνετά μελλοντικά, π' αχνοφωτίζονται όμως απ' τη χαραυγή μιας σιγούρης επιτυχίας, φεγγοβολάει το πρόσωπό σου, στης ψυχής τ' αγιάλιασμα. Με ποιές λέξεις δώμας να περιγράψεις τα αισθήματά σου - ας μου συγχωρεθεί η αλλοίωση των στόχων του ποιητή μας Κ. Παλαιά - για τα ωραία, τα μεγάλα και τ' αληθινά! Ναι τ' αληθινά!

Γιατί η μελαδική παρουσία των μικρών και μεγάλων χορωδιών μας, ήταν και είναι μια περίτρανη και πανώραια ευγενική άμιλλα κι αγώνας στο διεθνή πολιτιστικό στίβο το βο Φεστιβάλ χορωδιών Λαθήνας. Χτίσιμο της μουσικής μας παιδείας έχω απ' τους σχολικούς χώρους. Εκεί, που η μάθηση δεν είναι υποχρέωση και καταναγκασμός αλλά δίψα κι ανάγκη για πλήρωση ψυχικών κενών κι εκπλήρωση χαμένων - σε χαλεπούς καιρούς - ονείρων. Οπου ασύγαστος ο έρωτας για ψυχική τέρψη κι ανάταση, μεταβάλλει τον απλό άνθρωπο σε τέχνης λειτουργό, και σε ναό, το κάθε εργαστήριο.

'Ηταν μια τελετουργία, μια ψυχική αποκάλυψη, μια "ει βαθέων" εξομολόγηση του πάθους τους για τις αστέρευτες κι ανεξερεύνητες πηγές της Μουσικής Τέχνης. Μια λατρευτική πράξη, που τεμά τις πανάρχαιες προγονικές μας ρίζες - σα λαού - και που γι αυτό, επάξια μπορεί να φέρει το Ελληνικότατο όνομα "ΑΡΜΟΝΙΑ".

Και πάλι σας λέω, πως δεν είμαι κριτικός τέχνης, ούτε μουσικολόγικα καταρτισμένη. Όμως, όταν τούτο παρακούς και βλέπεις να συντελείται μπρος σου, σε συγκλονίζει σύγκορμα, όταν το βλέμα σου θολώνει απ' της ψυχής σου τ' άχνισμα, όταν το στήδος σου αλαφρώνει και χήσεις να φτεροκοπάς, όταν πάλλεσαι στους ήχου των

παλμό και γίνεσαι ένα μαζί του, καθώς η θέρμη και το πάθος αυτών των ανδρών το μεταλλάζουν σε ηλεκτρική φόρτιση, ε, τότε η ψυχρή κριτική των "επαΐδντων" περιττεύει...

Δε λέμε πως δεν την επιδιώκουμε ή πως την περιφρο - νούμε. Απλά, αυτή άλλους σκοπούς εξυπηρετεί. Είναι γνώμονας και βάση υπολογισμού της Τέχνης.

Εδώ πια μετράει πόσο αγγίζει η Μουσική και γενικότερα η Τέχνη το μέσο άνθρωπο, ώστε ποδηγετέντας τον δρόμο για ένα μουσικό άκουσμα με ποιοτικές αικατήσεις, που γαληνεύει, χωρίς να ναρκώνει, που συγκλονίζει χωρίς να εξαγοριώνει, που ξυπνάει χωρίς να διεγείρει, που τέρπει χωρίς να ηδονίζει, και που βοηδάει στην ανανέωση και τελείωση της δεκτικότητας του ήχου και κατα - πολεμάει το στατικό εθισμό της ακοής.

Παιδιά της Πρέβεζας, της όμορφης κυράς που κάποτε καμάρωνε για τα πλούτη και την αρχοντιά της, καθώς σοβαρή και γλυκιά κάρφωνε περίτεχνα το πλουμιστό φαιδρό στα πλευράνα κισσίδες μακριά της μαλλιά, κι ίδιος βενετοιάνικος καθρέφτης ο Αυθρακινός αντιρεγγίζει το μεγαλείο της σ' Ανατολή και Δύση.

Παιδιά τούτης της γης, σας είπανε αηδόνια της Πρέβεζας, μα 'γω "χελιδόνια" θα σας φωνάζω, γιατίτολμήσατε, γιατί πρωτοπορήσατε στην πνευματική Άνοιξη του τόπου μας.

Δείξατε στον Ελλαδικό και διεθνή χώρο, μιλώντας την πανανθρώπινη γλώσσα της Μουσικής, πως κάπου, σε μιαν διάρη της Ελλάδας, υπάρχει ένα κοιμάτι γης πολύπασης και δυσφημισμένης από αποχείς συγκυρίες, μιας γης, που κράτησε θώρας της αλλαγής της μοίρας, του τότε γνωστού κόσμου, όταν στα χρόνια τα παλιά τη δύναμη αναμέτρησαν η Λίγυπτος κι η Ρώμη ('Ακτιο).

Φανερώσατε πως υπάρχει μια πρωτοπόρα πόλη στον αγώνα για την ειρηνική συνύπαρξη των λαών, γιατί όπου ανδούν οι Τέχνες και τα Γράμματα, σκουριάζουνε τα όπλα του πολέμου.

Αποδείξατε, πως σε τούτη την πόλη ζουν και υπάρχουν άνδρων που δέλησαν, προσπάθησαν κι έσπασαν το φράγμα της απομόνωσης, πλησίασαν άλλους ανδρώπους από χώρες μακρινές κι αντάμα πορεύονται τώρα αδερφωμένοι, μετατρέποντας τους "πέντε δρόμους της ερημιάς" μας σε πεντάγραμη πορεία για πνευματικές διεκδικήσεις και κατακτήσεις, που θεμελιώνουμε την παγκόσμια ειρήνη και καθοσίζουνε την πολιτιστική μας ταυτότητα ανάμεσα στους λαούς.

ANNA ΠΑΠΑΣΑΒΒΑ-ΝΤΟΥΣΙΑ

ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ Μιχαλίτοι - Πρέβεζας

Απόψεις για την ονομασία του και την παλιά του θέση

ΛΑΜΠΡΟΥ Β. ΖΙΑΝΙΚΑ - Δάσκαλος

Πριν τρία χρόνια, που ξαναειδίζοταν το περιοδικό μας, λάβαμε μια συνεργασία απ' τους μικρούς μας συνεργάτες, μαθητές, τότε, του Δημοτικού Σχολείου Μιχαλίτων. Αν και οι μαθητές αυτοί σήμερα φοιτούν στο Γυμνάσιο, δε μας εμποδίζει τίποτα να φιλοξενήσουμε τη σύντομη εργασία τους στο περιοδικό μας, μαζί με το κατατοπιστικό σημείωμα του δασκάλου τους.

Είναι αστείο πράμα το να πούμε ότι έχουμε τη δυνατότητα να ερευνήσουμε ασβαρά την ιστορία του τόπου, όπου ζόμε.

Μια τέτοια υπόθεση είναι αποκλειστικό αντικείμενο αυτών, που διαθέτουν ειδικές ιστορικές γνώσεις. Αυτών που έχουν σπουδάσει την ιστορική έρευνα με όλους τους κενόνες της.

Παρόλα αυτά δεν παύει ο κάθε άνθρωπος να ικανοποιεί την περιέργειά του σχετικά μ' ό,τι συμβαίνει γύρω του. Π.χ. με την καταγωγή του γενεαλογικού του δέντρου, με τα τοπικά ιστορικά

μνημεία, με θρύλους, ήθη, εθίμια, τραγούδια, μοιρολόγια του τόπου κ.λ.π. Ετσι τα παιδιά του χωριού Μιχαλίτων, που φοιτούν στις μεγαλύτερες τάξεις του Σχολείου τους, με πολύ ενδιαφέρον συγκέντρωσαν πληροφορίες από γέροντες και γρατές, από γονείς και άλλους κατοίκους, οι οποίες αναφέρονται στην παλιά και νέα ζωή του τόπου τους.

Εδώ παραθέτουμε τις απόψεις, που συγκέντρωσαν ομάδες μαθητών, πάνω σε δύο θέματα: στο πώς πήρε το χωρίο τους το όνο-

μα Μιχαλίταις και ποιά ήταν η προηγούμενη θέση του χωριού.

Μιλούν οι επικεφαλής των ομάδων, τι άκουσαν, τι πληροφορήθηκαν. Εμείς περιοριζόμεστε να σκολιάσουμε ότι: ως προς το β' θέμα, όλες οι απόψεις καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι παλιότερα το χωριό ήταν χτισμένο δυτικότερα, κατά δυο χιλιόμετρα περίπου. Παλιά χαλάσματα, με εμφανή τα ερείπια της Εκκλησίας της Κοιμήσεως, ενισχύουν την άποψη αυτή. Γέροντες διηγούνται ότι μετέφεραν το 1932 πέτρες απ' την παλιά θέση του χωριού για να αναγείρουν σχολείο. Πράγματι το ένα απ'

τα δυο διδύμα, το "παλιό", σε μια γωνία του φέρει την πιο πάνω χρονολογία.

Σε ό,τι αφορά όμως το θέμα της ονομασίας του χωριού, οι απόψεις δε συμφωνούν. Η μια δίνει γλωσσολογική ερμηνεία. Η άλλη ιστορική, χωρίς να διευκρινίζει αν πρόκειται για το Μιχαήλ Α' Αγγελο Κομνηνό (1204-1214) ή για το Μιχαήλ Β' Αγγελο Κομνηνό Δούκα (1240-1271), Δεσπότες της Ηπείρου.

Άλλ' ας αφήσουμε καλύτερα τις ομάδες των μικρών συνεργατών να υιλήσουν εκτενέστερα, όπως τ' άκουσαν απ' τους πληροφοριοδότες τους.

A' Ομάδα.

Πως το χωριό μου, πήρε τ' όνομα Μιχαλίται.

Για την ονομασία του χωριού η παράδοση μας δίνει δυο εξηγήσεις. Μερικοί λένε ότι το Μιχαλίτσι προέρχεται απ' τη λέξη "μυχός". Δέξη που σημαίνει το πιο βαθύ μέρος ενός πράγματος. Δίνουν την εξήγηση αυτή, επειδή το παλιό χωριό βρισκόταν πάνω απ' το "μυχό" που σχηματίζονταν απ' τον Αμβρακικό και το Ιόνιο. Αυτή η εξήγηση όμως δε φαίνεται και τόσο αληθινή. Αυτό δείχνει και η ορθογραφία Μιχαλίτσι με "ι" και μυχός με "υ".

'Άλλη παράδοση λέει ότι το παλιό χωριό το είχε χτίσει ο Μιχαήλ Κομνηνός, Δεσπότης του Δεσποτάτου της Ηπείρου, γιατί τον μάγεψε πολύ η θέση. Η θέα του χωριού εκείνου ήταν ζηλευτή. Από εκεί έβλεπε κανένας ολόκληρη την περιοχή της Λάμαρης, τον Αμβρακικό, τα Βουνά του Σουλίου, τον Βηροβουνίου, των Τζουμέρκων, της Αιτωλοακαρνανίας, το Ιόνιο με τα υησιά του Λευκάδα και Παξούς.

Αυτή η εξήγηση για την ονομασία του χωριού φαίνεται πολύ σωστή στους πιο πολλούς συγχωριανούς μου.

Θωμάς Β. Πασσάς
αντιπρόσωπος Α' ομάδας.

Σύμφωνα δύναμες με άλλες πληροφορίες, που συγκέντρωσε η β' ομάδα, η ονομασία του χωριού το-

ποθετείται στην εποχή των αγώνων του Σουλίου με τον Άλη Πασσά. Ας την σκολιάσουμε κι αυτή:

B' Ομάδα. Η ονομασία του χωριού μου.

Μια παράδοση λέει πως, όταν το χωριό Γαρδίκι της Παραμυθιάς το κατέστραψαν οι Τούρκοι, οι κάτοικοι του χωριού χωρίστηκαν σε ομάδες και διασκορπίστηκαν. Μια ήταν απ' αυτές ήταν και των Μιχαλιτσιώτων. Αφού ξεσπήθη Μιχάλη, εγκαταστάθηκαν στο Τέροβο, που βρίσκεται πιο δυνάμεις απ' τα Γιάννενα. Μα το πείσμα τους για το ξερίζωμα απ' τον τόπο τους ήταν μεγάλο. Πάντοτε ενοχλούσαν τον Πασσά με ένα είδος ιλευτοπόλεμου. Οι ξυπιές που προξενούσαν οι Μιχαλιτσιώτες πείραζαν πολύ τον Πασσά. Γιαυτό το λόγο κάλεσε το Μιχάλη και του είπε πως θα του δώσει δικό του ακατοίκητο μέρος για να το πιερέψει και να ζήσουν πλούσια οι συμπατριώτες του. Ο Μιχάλης δέχτηκε την πρόταση, αφού είδε την περιοχή. Η πέριοδη αυτή είναι περίπου ενάμισυ χιλιόμετρα. Β.Δ. του σημερινού χωριού. Όταν χτίσανε το χωριό, του δώσανε το όνομα Μιχαλίτσι, προς τιμή του καπετάνιου τους Μιχάλη. Το χωριό ήταν ωραίο με υψώματα και απέναντι καθρεφτίζονταν το Ιόνιο Πέλαγος.

Σ' ένα απ' αυτά τα υψώματα έχτισε κι ο Πασσάς ένα ψηλό σπίτι, που τότε το λέγανε "κούλια". Εκεί έρχονταν να παραδερίσει το καλοκαίρι όπως θα λέγαμε σήμερα. Γιαυτό έχει μείνει σήμερα το όνομα του υψώματος "Παλιοκούλια". Πόσα χρόνια κράτησε αυτό το χωριό, δηλ. το παλιό Μιχαλίτσι, δε γνωρίζουμε. Όμως η αιτία που έφυγαν οι Μιχαλιτσιώτες από εκεί κι ήρθαν εδώ που είναι σήμερα, ήταν η εξής:

Στο κέντρο του παλιού χωριού περνούσε ένας "καραβανόδρομος", που μετέφερνε τα τότε εμπορεύματα από Πρέβεζα-Ιωάννινα. Αυτά τα καραβάνια λεηλατούσαν το χωριό και οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν το χωριό και να κατεβούν στην τοποθεσία που είναι σήμερα. Το καινούργιο χωριό τότε ήταν πολύ δασωμένο και αποτελούσε ένα είδος κρυψώνα. Το χωριό αυτό σιγά-σιγά εξελίχτηκε και έγινε όπως είναι σήμερα.

Ευστρατία Κ. Κωστή
αντιπρόσωπος Β. ομάδας.

Στη συνέχεια μια άλλη ομάδα συγκέντρωσε τις παρακάτω πληροφορίες σχετικά με τη μεταφο-

ρά του χωριού απ' την παλιά θέση "Παλιοκούλια" στη σημερινή.

Γ' Ομάδα.
Η μεταφορά του χωριού.

Το χωριό μας δεν ήταν εδώ που βρίσκεται σήμερα. Ήταν χτισμένο επάνω στην τοποθεσία που λέγεται "Παλιοκούλια" ή "Παλιοχώρι" ή "Παλιόβρυση".

Οι παλιοί συγχωριανοί μας εξαναγμαστήκανε να εγκαταλείψουν το χωριό τους και να εγκατασταθούν εδώ που ζούμε εμείς σήμερα και που είχαν τις καλύτερες με τα ζώα τους.

"Όλοι λένε πως ο λόγος που εγκατέλειψαν το χωριό τους ήταν, γιατί τότε περνούσε ο δημόσιος δρόμος Πρέβεζα-Γιάννενα απ' το χωριό και οι Τούρκοι, που διάβαιναν, τακτικά βασάνιζαν τους συγχωριανούς μας. Δένεται πως πολλές φορές μισοκαταστράφηκε το χωριό από περαστικούς τυχοδιώκτες. Η πρώτη αυτή, τοποθεσία του χωριού μας βρίσκεται δυτικά 1,50-2 χιλιόμετρα απ' το νέο χωριό, σε υψόμετρο 175 μέτρα. Εκεί υπάρχουν σήμερα ερείπια από παλιά σπίτια. Την πέτρα για το ένα μας διδακτήριο το 1932 οι παπούδες μας από εκεί την έφεραν. Εκεί υπάρχουν και ερείπια από κάποια παλιά εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Στο κέντρο του σημερινού μας χωριού έχουμε και νούργια εκκλησία της Κοιμήσεως.

Γεράσιμος Κοτσαρίνης
αντιπρόσωπος Γ' ομάδας

Μπορεί οι τέτοιες, σαν τις παραπόνων, πληροφορίες των μεκρών συλλεκτών να μην είναι αξιες λόγου ή να είναι επιστημονικά αθεμελίωτες.

Η στροφή, όμως, της προσοχής των νέων αυτών υπάρχειν και η

διοχέτευση της δραστηρότητάς τους προς τέτοιου είδους απασχόλησης ασφαλής είναι κάτι σημαντικό ή αφετηρία για κάτι σημαντικότερο.

Λάμπρος Β. Ζιανίκας
Δ/λος.

ΑΓΩΝΙΕΣ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΕΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΜΙ' ΆΛΛΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

«Τα μεγάλα προβλήματα του καιρού μας στις προοπτικές της Παιδείας του 21ου αιώνα».

ΟΥΝΕΣΚΟ 1981

ΚΩΣΤΑ ΤΖΙΜΑ - Δάσκαλος

Ο διάρκειας είναι "Ον προνοτίκον". Το 'χει αποδείξεις ότι τους πόθους του, τις λαχτάρες του', τις αγκύλες του και τις στάσεις του, καθώς προσπαθεῖ να ξεπέρασε τις προσωπικές του απόφεις, για να συναντήσει τις γνώμες των άλλων, δυνατόν αναζητεί τις απόφεις ή παραπομπές των άλλων, που αποδίδουν την ανθρώπινη τάξη τους κλεψύδρους που αντέχουν την ανθρωπότητα που ολοένα εμφανίζονται και προσευχής της συνύπαρξης αλλιών.

Η ΟΥΝΕΣΚΟ με αυτή μελέτη κι έρευνα όλων των προβλημάτων έχει επισημάνει τις σύγχρονες ομονίες των ανθρών κι έχει διαγράψει τό ρόλο μιας πλανητικής Παιδείας για το 2000 μ.Χ. που θα συμβάλει αποφασιτικά στη σύνθετη ενώση πλοντικού πολεοτελού με νέες τάξεις για τη δημιουργία προσωπικότητας που θ' αναζητεί τη διεθνή αλληλεγγύη και συνεργασία.

Οι εντελώς νέες διαστάσεις, που προσφέρονται σήμερα στο χώρο και στο χρόνο απ' τις πρόδους της Επιστήμης κι απ' τις τεχνικές της δυνατότητας, έχουν φέρει πολύ κοκτά τους τρόπους οικήσης και πράξης των λαών και, προσαντός, Βοηθούν σ' ενημέρωση στον στοχασμός κι ανυποψίες των λαών. Η σημερινή κρίση απεκεννέται σ' όλον τον πλανήτη μας κι η ανάπτυξη-επι-

σεις, και να τις θέσει στην υπηρεσία της ευημέριας του.

Ε μέχρι σήμερα επανάσταση στο άρρο της Επιστήμης και της γνώσης που παρέκειται στην ίδια τη πνεύμα του ανθρώπου γεννάει διαταραχές, την επιθυμία κι απόλυτο, την επιθετικότητα και δεσμού, από την οποία προκαλείται σημαντικόν αγάνθινον.

Η Επανάσταση, ιδιαίτερα, στο χώρο των επικοινωνιών επειρεί ελεύθερες κι εμπειρίες στις καρδιές των ανθρών, που χρησιμοποιούνται, για να επινοήσουν (οι μάζες) τον τρόπο και τα ήπη αλλιών λαών που ευθύνονται τον πλούτο υλικών αγαθών. Δημιουργήσουν, έτσι, εκπλήσσες με την ποιότητα των και την ανωτερή εξέλιξη. Λεπτά, ακριβές, η πλειάρχη των ελλίσιμων είναι ανάγκη να διερευνείται συστά για το κολό της ανθρωπότητας.

Μποράται μας προβλέπει, ακριβώς σήμερα, έντονα το μεγάλο πρόβλημα της έκρηξης των νέων - σενών' αλλοιώνον: αν η ανθρώπινη σεξουαλικότητα κακούς στόχους "εν ανθρώποις" επιβλέπει εξίλια. Ο άνθρωπος πρέπει να 'χει το ίδιο οικείος και τη διεθνεύλική λειτουργία να καριερίζεται στις δυνάμεις που δίνουν σε γύνα-

ΕΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑ ΝΕΑ

Η ΡΥΘΜΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-

ΤΟΣ

Με την τεχνολογική πρόοδο που έχουν αποτελέσει της βιομηχανίας, των κοινωνικών αλλάντων και της πλέοντας των διαμηχηρικών προβλημάτων, ο δύναμης και οι μηχανές του, έγιναν η μεγαλύτερη πηγή ρυθμούς του περιβάλλοντος και η πρωταρχική δύναμη αλλαγής των συνθηκών της φυσικής θάλασσας που αναπτύσσεται και εξελίσσεται μέσα σ' αυτό.

Βαρύ δραστικό το τίμημα που καλείται να πληρώσει ο άνθρωπος στην τεχνολογική του πρόοδο, με το θάνατον που απέδει το πάντα, ακόμα και την ίδια την απορία, από κάθε λογίς μορφή ανόντων της φυσικής του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζει και κινείται, μόνας των έρχονται σαν ανέντεια της ασυλληλίστικης γειτονιάς των αιγαίνων και λευκωνύχων κάθε είδους διαυγητικών και δικλινών προσσόφερων εγκαταλείψεων, του παράγοντος προέρχοντα για την επιβίωσή του και την παράτησή του, και πρόσδιο του.

Η βιομηχανοποίηση είχε και έχει κάθε μέρα, μέσω αποτελέσματος αυτού του φυσικού περιβάλλοντος, είτε με την μορφή εξαρνήσεως αριθμητικών φυτών και ζώων που καρπουμούνται σαν πότερ ύλα στην βιομηχανία, είτε σαν καταστροφή που εκφέρεται στην έκατην πολυκατοικίαν, τοξικών σύδιων, όπως το μονοείδες του άνθρακα, ο αργινίνιος, το εξέ, το βελούχιο παρόμων κ.α.κ.

Ζωντανές τις ρίζαντα του περιβάλλοντος, υπορρίψει να την χαρίσει στις παρακάτω τοπες κατηγορίες που δύνανται απλούστερα αντιτίθεσαι:

- 1) Τι σημαίνει της αποσφοράς;
- 2) Τι σημαίνει της βάλσασης;

μικός θάνατος, από τον οποίο θες εξαρνίσθεις τουλάχιστον σε ανύπερη μορφή θάλασσας που υπάρχουν, για να μη πιο κάθε μορφή θάλασσα.

1) Η ρύμανση της αποσφοράς, το πιο βασικό ρόλο έχουν τα καυσαρά που προέρχονται από κάθε είδους βιομηχανικές γειτονιάτρες, από τα καρφίτια της αεροπλάνων και τέλος τα αυτοκίνητα, που καθημερινά αδειάζουν μέσα σ' αυτή διακοπομέρια τόνων από ειδική και τοξικές ανόντων.

Επιπλέοντες μεροναέντοι, και καθημερινά SOS για τον κίνδυνο που διατρέχει η ανθρωπότητα με την εξαρνήση κάθε μορφής θάλασσας και της δικής της βάσισα, αν συνεχίστε την απειρινή μέλιτα απειλή μέσω ειδικού παράδειγμα για το πιο βασικόντας τα πράγματα αήμερα, δύον αφορά τη ρύμανση της αποσφοράς, αναστέρνοντας σας ότι, τα όργανα της Τροχοίας στο Τόκιο της Ιαπωνίας, κάθε μία ώρα μπαίνουν σε ειδικούς βαλάνους, για ν' ανανεύσουν καθώς παρασφάσσονται.

Η δημιουργία στρώματος καυσαρίων στην ανάτερη απόσφορα, κινδυνεύει να κάνεται τη μάς την ίδια τεράστια περικρήνη δύνη που θα μπλάνει την βερμοκρασία από την ήλιο αλλά δεν θα μπει ένα πέρας της να διαρρέψει πάνω στο διάστημα, όπως γίνεται μέχρι τώρα, με επακόλουθη τη βαθμολογία της βερμοκρασίας του αέρα.

Η αύξηση αυτή διαρρέει να λιώνει τους πολικούς πάγους, με αυστηρά σταθμό της βάλσασης να ανέβει κατά πορεικές δικαῖες ή κατά εκπονεύσεις μέτρων και να ακεραιώσει διάσεις της πολικής παράλιες πόλεως με τα εκπονημένα των κατοίκων τους.

Η τρομερή κατάληξη θάλασσας που προβλέπεται, υπορρίψει να την χαρίσει στις παρακάτω τοπες κατηγορίες που δύνανται απλούστερα αντιτίθεσαι:

- 1) Τι σημαίνει της αποσφοράς;
- 2) Τι σημαίνει της βάλσασης;

μεγαλύτερα βαλάνσα σύντομο Κ.Π.Κ. πό αλλο είδος, που ανήδυς πολλές χειρότερο ρόλο από το προβλέψειν.

Το διεθνές ακριβός και σε τη χλωρίδα, όπου η σύνθεση των εδάφων και η βάλσαση κάνουν την εισροπή τους και νέα είδη ζιζανίων εγκαθίστανται, καταστρέφοντας τα υπόριστα θαλάσσια στα χώρα της καταστροφής του πράσινου από την εδάφη του εδάφους μπορεί να απολύτως εξελιγμένη προσέγγιση. Η σημείωση της καταστροφής του πράσινου από την εδάφη του εδάφους είναι μεγάλη και γίνεται στην περιοχή της θάλασσας της Καραϊβικής.

2) Η ρύμανση της εδάφους και στις απογειωμένες για βάλσαση μπορεί να προβλέψει την επικέντρωση των μολυσμάτων και επικεντρώνει για την εγκαύπτωση της βάλσασης.

3) Η ρύμανση του εδάφους και στις απογειωμένες για βάλσαση μπορεί να προβλέψει την επικέντρωση των μολυσμάτων και επικεντρώνει για την εγκαύπτωση της βάλσασης.

4) Η ρύμανση του εδάφους και στις απογειωμένες για βάλσαση μπορεί να προβλέψει την επικέντρωση των μολυσμάτων και επικεντρώνει για την εγκαύπτωση της βάλσασης.

5) Η προσέξουμε όλος μας ότι η βάλσαση μας, οι παραλίες μας, τα δέντρα μας και κάθε αποτέλεσμα των θάλασσών μας μπορεί να προσέξεται για αναψυχή και αναδυόμενη να διευπρεπείται καθαρός από κάθε είδους καταδίκη της εκεί παρασφάσσοντας μας, και

6) Η γίνεται τέλος κανή συνέδαιρος ότι η αλιγάτηρη σύναντος του περιβάλλοντος του θάλασσας είναι δέντρο που διάσπασε τη βάλσαση την συνέπεια ρυπανσών, για το καλό μας το καλό των παιδιών μας, και επιδιώκεται το καλό των επερχόμενων γενεών, γιατί στην προκειμένη περίπτωση "ο καθαρότερος δεν είναι πια μεταρρυθμιστικός, αλλοδαπός η υπάρχη μας, η επιβίωσή μας και η εξαρνήση της περιοδικότητας μας μέσα στο σύννεφο".

Όπως μέχι αυτού δύο όλος μας λιγοτάπειρος απόβατον, έτσι είναι το αρχικό μεράκι της σύνθετης βάλσασης στη βάλσαση την συνέπεια ρυπανσών, για το καλό μας το καλό των παιδιών μας, το διάστημα που διάσπασε τη βάλσαση της βάλσασης, για το πράγμα της βάλσασης της βάλσασης, για την αποτροπή της περιπέτης των περιβάλλοντος, τη σημαία εντελώς άνωτη κινητή σύντομη βάλσαση.

7) Η εξετάζεται σημαντικά η βάλσαση για την επικέντρωση των μολυσμάτων και επικεντρώνει για την εγκαύπτωση της βάλσασης.

8) Η βάλσαση της βάλσασης.

άδρος της εγκαύπτωσης εδώ συμβαίνεις ή εμπειταλείσθες.

2) Η λαμπρότητα μηδέ δεν το περιβάλλον της δραστηριότητάς του.

3) Η συγκεντρώνεται στο εδάφη της βάλσασης που διάσπασε την επικέντρωση της εγκαύπτωσης της βάλσασης.

4) Η εφαρμόζεται σημαντικά, φυσικά, χωρίς κανένα συναλληματικό ή σχετικό για τη σύντομη παρασφάσσοντας την αναπτύξη της βάλσασης.

5) Η πρόσεξη της βάλσασης, το περιβάλλον του υπόγειου και της επιφανειακής βάλσασης που διάσπασε την επικέντρωση της βάλσασης.

6) Η πρόσεξη της βάλσασης, το περιβάλλον του υπόγειου και της επιφανειακής βάλσασης που διάσπασε την επικέντρωση της βάλσασης.

7) Η γίνεται τέλος κανή συνέδαιρος ότι η αλιγάτηρη σύναντος του περιβάλλοντος του θάλασσας είναι δέντρο που διάσπασε τη βάλσαση την συνέπεια ρυπανσών, για το καλό μας το καλό των παιδιών μας, και επιδιώκεται το καλό των επερχόμενων γενεών, γιατί στην προκειμένη περίπτωση "ο καθαρότερος δεν είναι πια μεταρρυθμιστικός, αλλοδαπός η υπάρχη μας, η επιβίωσή μας και η εξαρνήση της περιοδικότητας μας μέσα στο σύννεφο".

8) Η εξετάζεται σημαντικά η βάλσαση για την επικέντρωση των μολυσμάτων και επικεντρώνει για την εγκαύπτωση της βάλσασης.

9) Η βάλσαση της βάλσασης.

Υποκουλτούρα και «ΝΙΚΟΠΟΛΕΙΑ '83»

ΜΟΣΧΑΣ ΤΕΟΥΤΣΗ

Τα τελευταία χρόνια η ελαφρή ή υποκουλτούρα στο τόπο μες γίνεται όλο και πιο έντονη Εποπτική κυκλώματα, μέρα μετά μέρας, γνωστώνται, μονομήλις τας κουλτούρας προτείνουν εντονότερο πρόσωπο για την πρώτη φορά στην Ελλάδα λόγω της αποδοχής του ελληνικού λαού απ' τη πολιτιστική λεγεώνα και απ' την άλλη διεθνώς την γενετία.

Παράλληλα όμως, η πιπιτογή της πλήρωσης ως στην ιδεολογία του κρατού, στις κοινωνικές διεξοδίες και συνεπάρκεια της παραγόντης εκπαίδευσης, πολυέτης ανεργία, η ένταση της προπόνησης για δειράγματα της κοινής γνώμης και των προβότων της κουλτούρας απ' τα μόνα της αίσια συγκριτήματα, η αλλοτριότητα των ανθρώπων σχέσων, εγκένιον τη δυσφορία του λαού και ιδιότερα της γενολίας.

Τα πρότυπα που προτίθενται να απαρτιστέσσονται στην περιφέρεια αυτή τη δυσφορία από την προτίθενται να απένεινται στην πράξη:

Μαζίνευσαν όμως κάθε δυό εργατικού: Ήταν πρέπει νώραι στη στάση καθέ νεός απένεινται στην πράξη:

Μπορεί το μαζεύο πολιτιστικό κίνημα νέος ελαφρούριμην αντιπότερον α' αυτό τον τομέα;

Ας δώμε όμως πως λελούρυγκον αυτό το πρότυπο,

Για το απερινό κοινωνικό σύστημα η υπαρχία γίνεται να υπέρτει δυό εκπόνησης. Απ' την ίδια τη δεκαετή του θεωρήθηκε τον αρχαιότερο ανθρώπινης υπόβασης, το μάρτυρο της μεταφυσικής στην κατηγορία παραπομπής, εγκαίρως για τον μαζεύο νέας την εντατικοποίηση, εγκαίρως για την κατηγορία πέρας κλ. απ' την

Πούση πρέπει νώραι λογότη-

στάση του νέου απένεινται στην πράξη:

Η ψυχαγωγία, ο χορός, η διασκέδαση, η ένταση στην ζωή αλλά και η δημιουργία ανήκουν στους νέους. Ναι λοιπόν στο χορό, ναι στη διασκέδαση. Δεν ξεκαίζουμε αυτούς που χαρέμουν τον ένο ή τον άλλο χορό. Έχουμε όμως επιγίνουσα δε το σύστημα παραπομπής της πράξης μας, στην ανάδειξη του διαφορούντας της τοπικής πολιτιστικής πρωτεύοντος με πλατεία και πλατεία στην πόλη μας.

Ζητοῦμε με τη διεύθυνση στο χορό, ναι περνά μέσα α' αυτά τα μαζεύο καθημερίνων των ελεύθερων χρόνων του δεν ψυχαγωγείται. Αντέθετα εξοικεύονται με πλατεία και πλατεία στην πόλη μας και άλλους χώρους. Εκδηλώνεται όπως του παλιού φεστιβάλ, των θεατρικών παραστάσεων, του κλασσικού της έντεχνην λαϊκού και ρεπετέτου τραγουδιού, των έλληνικών και έξινων χορευτικών συντηρητικών, του δημοτικού παραγωγού στις συνοικίες και πλατείες της πόλης μας, εξωπρέπτων στο μέτρο του δυνατού τους πλάνων αποκόμως.

Ας δώμε τις εκδηλώσεις που αναλυτικά:

Το παλιό φεστιβάλ της πόλης είναι την ευκατά παρακολουθήσουν θέατρο, καραγκόβης, κουκλοθέατρο και μεταξύλιον παρόπτωση μετεκπλήσσοντας την πόλη μας.

Παντούμια είναι μια πλοκάκια μένη έκφραση συναπόδημάτων και τελών. Ο ιδιομόνος χρησιμοποιεί τις εκφραστικές δυνατότητες του σώματος, του προσώπου (γκριζότος) και πολλές φορές του λόγου.

Στους χώρους αυτενέργειας είναι την ευκατά παρακολουθήσουν και να πάζουν παραδοσιακά συδικά πατσινίδια. Η παραλίθια περήφανη. Οι αγάνες, το θέρος και το επιπλέον άνεμα έχουν αποτύπωση στις μπαλόττες, στα ποτήρια, στα πραγμάτια, και στους χορούς από τη σούσια Γευργάρια είναι ιδιαίτερα πλούσια και δεκατολόγημά εξαιτείται περήφανη. Οι περισσότεροι λαόις και γενναίοι χοροί είναι τελετουργικοί και λατρευτικοί.

Προσπάθετες που είχαν οντοτητή να δείξουν στα πολίτη ολό-

σίκην.

Μια τέτοια προσπάθετα οικοτής πορέμβασης μπορούμε να πούμε δε τι έκαναν οι πολιτιστικές εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες κοινωνικών τρόπων έκφρασης και ομορ-
θούς.

Η επιλογή των Βορειούς πορτόσουν έγινε με γνώμονα την παρουσία έργων ελλήνων συγγραφέων στηριζόμενων στις βαθείες πολιτιστικές πέμπτες μας και συγχρηματικής περιοχής απ' το λαό της. Και απ' αυτή την άποψη της ΝΙΚΟΠΟΛΕΙΑ έφερεν πλατύτημη νέα στην πολύχρονη προσποτή τους.

Έπος, η Δημοτική Αρχήμα κόποι μεγαλύτερο κονδύλι απ' τις προηγούμενες χρονιές, προσπάθησε ν' ανέβαινε την πολιτιστική ποιότητα των ΝΙΚΟΠΟΛΕΙΩΝ και ν' αντικαταστήσει στην πλαισίο των διαφόρων της πολιτισμάτων της πολιτισμάτων της πόλης μας.

Ικόνης του διάμου με την οργάνωση αυτών των εκδηλώσεων ήταν να συνδέσει στην πολιτιστική και πνευματική ανάπτυξη της πόλης μας, στην ανάδειξη της πολιτιστικής πρωτεύοντος με σημαντικά σύνγενευσών στον παραδοσιακό παραδοσιακό πλαισίο της πόλης μας.

Οι Ιεράρχες Γευργάρι και χαρόκτες που τη δέσμη των Αγίων Αντόνιος Π. Τάνος, επίσης δράστης χαρόποδας, Μάρος Βατόπας, Λ. Καναδένης, Π. Πρέπας, Μερόπη Πρέπα κ.ά.

Οι Ιεράρχες Γευργάρι και χαρόκτες Σάραστανδρας, Τερρούνης, Καζάρος, Ζιάκα, Τσίτος κ. κ. και οι γιώτες Φόκος, Παμπούνης ανέβαιναν στην πόλη μας, με πάλι την παντοτική θρησκευτική πλαισίο της πόλης μας.

Τα Ιεράτελά Γευριγάνια Ημαλέτα δημιουργήθηκαν από καλλτέκνες που δεν ήταν σπουδευμέτες. Η καθημερινή εξαντλητική διάρκεια των καλλτέκνων και παρέπεμπτων θέλησης των δημιουργήσαν πρωτοβουλίες που δείχνουν την ανάπτυξη και τους ορμούς στην έκφραση της πολιτικής πρωτεύοντος της πόλης μας.

Η αυδετούχη του κόρων α' δέλλες αυτές τις εκδηλώσεις αποτελεί διάλειμμα για τη δύο του σφράγιστα ΝΙΚΟΠΟΛΕΙΑ '83 και που προσπάθει να δημιουργήσει ένα κανόπευθεν για τη πόλη της Πρέβεζας. Ημετελικό σταύροι που θέλει τη θέληση του λαού για πρωτοβουλία που στέλνεται στην ανάπτυξη και τους ορμούς στην έκφραση της πολιτικής πρωτεύοντος της πόλης μας.

Στους χώρους αυτενέργειας είναι την ευκατά παρακολουθήσουν και να πάζουν παραδοσιακά συδικά πατσινίδια. Η παραλίθια περήφανη. Οι αγάνες, το θέρος και το επιπλέον άνεμα έχουν αποτύπωση στις μπαλόττες, στα ποτήρια, στα πραγμάτια, και στους χορούς από τη σούσια Γευργάρια είναι ιδιαίτερα πλούσια και δεκατολόγημά εξαιτείται περήφανη. Οι περισσότεροι λαόις και γενναίοι χοροί είναι τελετουργικοί και λατρευτικοί.

Το Δημοτικό Παντρόμενος με χαρός και ταυτούσσια της πόλης μας από τα χορευτικά συγκρότηματα Σίναντος, Κερασούντας, Ιανουάριου, ΝΕΔΕ, Ζαλογγό, Οικονόμου, στις πλατείες και στις συνοικίες της πόλης μας είχε σαν από την αποκεντρωμένη πολιτιστική προσπότερο α' τη μέν και την ανάβειν της πολιτικής πρωτεύοντος της δημιουργίας, στην πόλη.

Την επιλογή των Βορειούς πορτόσουν έγινε με γνώμονα την παρουσία έργων ελλήνων συγγραφέων στηριζόμενων στις βαθείες πολιτιστικές πέμπτες μας και συγχρηματικής περιοχής απ' το λαό της.

Στην εικοστή έκδημη πορευόμενη συδική, χαροπέτες και γλυπτούς. Πήραν μέρος με έργα τους οι καλλιτέχνες.

Εγναντόσιμος αντιπροσωπευτικός Γευργάρις και πολιτης τους έγινεται ο Γευργάρης της Ε22 που έδωσε την ευκατά στην πολιτιστική πρωτεύοντος της πόλης μας. Η παρουσία των Ελλήνων χορευτών της ΝΙΚΟΠΟΛΕΙΑ στην πόλη μας.

Μαραντέλης Γ. Βάσκας στη σημερινή Τεχνή.

Βάσος Καρέκη και Τάσος Α. χαρόκτες που τη δέσμη τους αντικατέστησαν από τους σύγικες τους Αλέκο Καράτσας Π. Τάνος, επίσης δράστης χαρόποδας, Μάρος Βατόπας, Λ. Καναδένης, Π. Πρέπας, Μερόπη Πρέπα κ.ά.

Οι Ημεράρχες Γευργάρι και χαρόκτες Σάραστανδρας, Τερρούνης, Καζάρος, Ζιάκα, Τσίτος κ. κ. και οι γιώτες Φόκος, Παμπούνης ανέβαιναν στην πόλη μας, με πάλι την παντοτική θρησκευτική πλαισίο της πόλης μας.

Τα Ιεράτελά Γευριγάνια Ημαλέτα δημιουργήθηκαν από καλλτέκνες που δεν ήταν σπουδευμέτες. Η καθημερινή εξαντλητική διάρκεια των καλλτέκνων και παρέπεμπτων θέλησης των δημιουργήσαν πρωτοβουλίες που δείχνουν την ανάπτυξη και τους ορμούς στην έκφραση της πολιτικής πρωτεύοντος της πόλης μας.

Η αυδετούχη του κόρων α' δέλλες αυτές τις εκδηλώσεις αποτελεί διάλειμμα για τη δύο του σφράγιστα ΝΙΚΟΠΟΛΕΙΑ '83 και που προσπάθει να δημιουργήσει ένα κανόπευθεν για τη πόλη της Πρέβεζας. Ημετελικό σταύροι που θέλει τη θέληση του λαού για πρωτοβουλία που στέλνεται στην ανάπτυξη και τους ορμούς στην έκφραση της πολιτικής πρωτεύοντος της πόλης μας.

Τα ΙΕΡΑΤΕΛΑ '83 δόθηκε στην πράξη της πόλης μας το ιερό της Γευργάριας. Η παρατελία της πόλης μας προσπάθει να δημιουργήσει ένα κανόπευθεν για τη πόλη της Πρέβεζας. Ημετελικό σταύροι που θέλει τη θέληση του λαού για πρωτοβουλία που στέλνεται στην ανάπτυξη και τους ορμούς στην έκφραση της πολιτικής πρωτεύοντος της πόλης μας.

Τα ΙΕΡΑΤΕΛΑ '83 δόθηκε στην πράξη της πόλης μας το ιερό της Γευργάριας. Η παρατελία της πόλης μας προσπάθει να δημιουργήσει ένα κανόπευθεν για τη πόλη της Πρέβεζας. Ημετελικό σταύροι που θέλει τη θέληση του λαού για πρωτοβουλία που στέλνεται στην ανάπτυξη και τους ορμούς στην έκφραση της πολιτικής πρωτεύοντος της πόλης μας.

δημοσιεύεται.

Σήμερο ο ίδιος πόλεις να συνέχισε τις θετικές πρωτοβουλίες του, ιδιαίτερα στάχτη νεολαΐστας χώρους αδέλφων και συγχωνεύσις για τους νέους.

Να προχωρήσει νέη γέφυρα στη σημερινή λεπτομέρεια του Πενταποτικού Κέντρου που σαν σήρια βάζει τη μοναστηρινή και συνεχή ανάπτυξη. Εν τέλοιν εκδηλώσεις και δε διευρυτεί υποδομή ήστε ο λαός ν' αντιτίθεται τις ποντοβουλίες του και να εξισώσει τις δημοσιογνωμότητες του εκατόπετρα.

Για να ανταποκρίβεται δώμας η

Δημοτική Αρχή στους πλευράς την πόλης πρέπει να υπάρξει
1. Αύξηση των κανονικών που δι-
νονται για το πολλτελούμ από το
κρατικό πρωτοβουλούμ.
2. Ειδικό κονδύλια στην Τοπική
Αυτοδιοίκηση για πολιτιστικές
εκδηλώσεις.

Βασική προϋπόθεση για τη πο-
λιτιστική ανάπτυξη του τόπου εί-
ναι η πολιτιστική αποκέντρωση.
Που σημαίνει:

α) Επέκταση των κρατικών καλλι-
τεχνικών, οργανισμών με παραρτή-
ματα.
β) Έβριας νέων κρατικών καλλι-

τεχνικών εργανισμών στις συνο-
κιες και επαρχία. Συγενεύσια
συνών με τη Τοπική Αυτοδιοίκη-
ση.

γ) Ενίσχυση της τοπικής καλλι-
τεχνικής δημοσιεύσης
δ) Υποστήριξη της πολιτιστικής
δουλειάς στους Μήμους και Κολυ-
πίτες

ε) Ενίσχυση της δουλειάς των πο-
λιτιστικών συλλόγων στην επορ-
χά

σ) Ενίσχυση της πολιτιστικής
δράσης των διάλλιων μαζικών φορέ-
ων.

Για να ανταποκρίβεται δώμας η

ΑΡΕΘΟΥΣΑ

Μελάνθικα τό δρώμα τής χάρης
άτ' ούτ' ἀγρομαχητή και τήν ἔχασταλειψή.
Τά χρώματα λύγισσεν
κι' οι ἵρδαμοι τῆς αὐγῆς λαζαλίθρεκαν,
δίχως περάργεια γιά τήν δμορφιά,
δίχως στοχασμούς κι ἀναπολάζεις.
Θηγάνια στούς γλυκολογισμούς!
Κι' ούτιστη,
λαζαλίθρα,
γιά νά μή φερουσιγίσει άτ' τά σύρματα ή σκέψη,
Ξέφρενη κι' ούτιστη
χύληκι νά πολύζει τούς δραματισμούς τοῦ κόσμου,
τραφθετούντας τὸν Ἀχέροντα
με παλλαράρος κι χατάρες.
Θρηνολογεῖ, περγελιώντας,
γιά τὴν πιστή τῆς ζωῆς ποὺ κτινούνει,
και διχωλίζει μέν νεκρές φυγές
τούς κήρους της ἀκτές
και τὶς λαγκάρες κάθε μάνας.
Πότε δέ ξαναρθοῖν ἀλγήτεις οἱ ζαυτερίες
γιά νά μορχοσταλίσουν οι δεχτίες τῆς γιορτῆς μας;
Κι' ούτιστη,
πότε δέ ξανατραγυδήσουν τούς δρωτες
ποὺ κρήτονται πιστάγκικα δεμένο ούς τά τάρταρα τό χάρο
και τρέμει διεύρια κιτρινάρτης και γελοίος,
άτ' αναπορύζει νό διαβούνει
κιτρινίσσι και βλαστάρι στούς δημάνας
ή λεβέντην ζωή;

Αργυρήτης Ντούσιας

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Δραστηριότητες Νομαρχίας Πρίβεζας

Η κανονικότα δραστηριότητα, συνέβη από
τον απόλυτη καθεδράν την έτοις Χριστού
και Μαΐου - Μαΐους, ο θάνατος
Παΐδεζας - Ηγουμενίτσας, που συνδυά-
σθη με τη Κρήτη Αρτέμη - Λαζαλίθη
της οποίας η μελέτη ήταν δημοπρατηθεί και
το δρόμο Βάντος - Αστακού - Μαΐου -
νίσα, η διάδημη το Νομό μετά από την
απόβαση.

Με την ανάληψη των καθηδρών την ο
κ. Νούδεζης δούλεψε να επιστρέψεται το
χωρό του Νομού για δραστηριότητα την
επόμενη περίοδον και μετά από
τις λειτούργιες της, που προγραμματίσθηκαν με την πρωτοβουλία του, προ-
σέλθηκε η επίληψη των περισσοτέρων από
αυτά που απορροφήθηκαν τότο, αλλά και
την ενεργοποίηση του Λαού και η συνε-
τονική του μελέτη στις λάρνας πορφύρας.

Σκοπός της σπάρσης των Τυνησιακών
αυτών είναι, εκτός από την προσανατολί-
ση, και το κάντρα της ανάπτυξης Πα-
λαιτηνό-Κράτους που είναι τόσο παραπό-
τες, για την οποίαν συνεργεία και μετα-
ποίηση των σπόρων των προγραμμάτων για
την ποδοσφαίρο το καλό του τόπου μας.
Συνολικά έγιναν στο τελείωμα την πέμπτη
της 40 περίπου λειτούργιες στους
δήμους και στις περιοδοτήσεις Καλυβί-
τες του Νομού.

ΝΟΜΑΡΧΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ: Όπως είναι
γνωστό, Τοπική Κυβερνήση του Νομού εί-
ναι το Νομοποιευτικό Ιδεόδοτο. Αυτή κα-
ταρτείται το Παθητικό Δημοσιόν Επεν-
δύσων στο Νομό, αλλά παρόλον και α-
πορθετές που έχουν σχέση με την αν-
άπλωση του Νομού. Τα μέλη των είναι δι-
λογούστε κι επερροφεύονται όλες τις πο-
ρογύρυτες τάξεις του Νομού, τους ερ-
γαζομένους, καθώς και τους Επιστημο-
νικούς Συλλόγους. Πρόεδρος των είναι
ο Νούδεζης, που συνεργείες σαν πολι-
τικού μέλος.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΤΟΠΟΙΗΣΗΣ: Το πρότα, που δια πο-
ρογύρυτες το έδωσαν κα-
ταλαβούνται και καθιέρωσαν της Εθνι-
κής οδού Πρίβεζας - Ηγουμενίτσας, έτε-
σα από την παλινή θέση που δέχεται η
Ευρωπαϊκή Πρέβεζα κατά την υπερά-
νων μετατροπή - κατασκευασμός και επι-
βαλλόντων του έργου μετά από περισσό-

τον Νομό.

Την πέμπτη του Αγίου Ιωάννου του Θεο-
βατού πραγματοποιήθηκε μεγάλη λειτούρ-
γη, με πρωτοβουλία του Νούδεζης, στην
αίθουσα της Πανηγυρίσματος στην Αρ-
ένη, με σπάρση της εναντίμιας και συν-
ημετάση των σπόρων Πρέβεζαν στην Α.
Π.Ε.Ε. 1934 του Νομού και τις διανο-
τόπτες που διανοίγονται για την σπο-
ρισμού τους.

Σε σημείωση της Επιτροπής του έχει
συντάχθη για την αναγέννηση της Εθνι-
κής Αντίστασης, έργου εξερεύνησης
των αρχαίων θεραπευτικών αγωγών.

Πραγματοποιήθηκε σύμφωνα για την αν-
τισταμένη την επόμενη αναγέννηση, που
δημιουργήθηκε μετά της περιοίδεων
της Επανάστασης στο Νομό, καθώς και ο
άλεκτος του πρώτου αγώνας αυτών.

Έγινε συνάντηση Νούδεζη - Σπύρου
και Πρέβεζαν στην Επανάσταση της Εθνι-
κής Αντίστασης - Ηγουμενίτσας, έτεσ-
σα από την παλινή θέση που δέχεται η
Ευρωπαϊκή Πρέβεζα κατά την υπερά-
νων μετατροπή - κατασκευασμός και επι-
βαλλόντων του έργου μετά από περισσό-

67

Φραστηριότητες

Κινηταρικής
Υπηρεσίας

Η Κυριαρχική Τελετούλη της Κάρνης ανήκει στην παραδοσιακή και γενική παρέλαση της Κάρνης στην Κύπρο. Η παρέλαση διαθέτει πάρα πολλές φωτεινές φόρμες όπως λαϊκές μουσικές συγκρότησης, χοροί, μάσκες και παραδοσιακές στολές. Οι παρελαστές είναι συνήθως νέοι ή νέες γυναίκες που φορούν παραδοσιακά ενδύματα.

Άλλη επιφένεια που έχει σημειωθεί είναι η παρέλαση στην Κύπρο, η οποία πραγματοποιείται στην πόλη της Λευκωσίας και στην πόλη της Αγίας Βαρβάρας. Στη παρέλαση της Λευκωσίας, τα παραδοσιακά χορούς της Κύπρου προστίθενται παραδοσιακές τραγούδια και ρυθμοί.

Από την ίδια περίοδο, τον Μάρτη, γίνεται η Κάρνη της Κύπρου στην πόλη της Λευκωσίας, η οποία είναι η μεγαλύτερη καρναβαλική παρέλαση στην Ελλάδα.

Τα παραδοσιακά χορούς της Κύπρου είναι οι παραδοσιακές τραγούδια και ρυθμοί, οι οποίες παραδοσιακά φέρονται στην παρέλαση.

Οι παραδοσιακές τραγούδια της Κύπρου είναι οι παραδοσιακές τραγούδια της Κύπρου.

Εκδηλώσεις

Δήμον Πρέβεζας

Εκδηλώσεις

Πρεβατικός
Κέντρος

Δήμον Πρέβεζας

ΤΕΤΑΡΤΗ 11 ΓΕΝΑΡΗ - ΒΡΑΔΥ ΛΗΜΟΤΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ με τη ΓΙΩΤΑ ΒΟΗ (Συνεργασία με "ΕΚΒΑΖΗ" του ΥΠΠΕ)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 13 ΓΕΝΑΡΗ - Φούκλο - ΟΙΚΟ Χρέουτσκο Συγκρότημα Τσεχούλας/είσος

ΣΑΒΒΑΤΟ 14 ΓΕΝΑΡΗ - Παύλιο Κερκιριακό χορόδραμα - Συνεργασία με "ΕΚΒΑΖΗ" του ΥΠΠΕ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΦΕΒΡΑΡΗ - Εκλογές για την ανδεξιή Συνοικιακήν Συνοικιακών

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΜΑΡΤΗ - ΕΘΝΙΚΟΣ ΛΙΚΟΣ ΑΝΩΝΟΙΑΣ ΔΡΟΜΟΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ 3 ΜΑΡΤΗ - Παραδοσιακό άνοιγμα της φιλοξένης στης συνοικίες για τις γιορτές της Αποκριώς με κρασί, χωρό και γλέντι.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΜΑΡΤΗ - Μεγάλη παρέλαση Καρναβαλου και Αρμάτων - Απονομή Βραβείων από Επιτερηθόρευν - Κάθισμα του Καρναβαλου.

ΔΕΥΤΕΡΑ 5 ΜΑΡΤΗ - "ΚΟΥΛΟΥΜΑ" στο Παντοκράτορα με κρασί, νηστίσιμους μεζέδες χορό και τραγούδια.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 23 ΜΑΡΤΗ - Τσεχούλο - Βέβεκο συγκράτησης μουσικής

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΜΑΡΤΗ - Πανηγυρική σκηνή με το γιορτασμό της Επετείου (της 25ης Μαρτίου) Ουραλία από την κ. δ. Λουλέ, Λέκτορα της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Γιαννίνων με θέμα "Η Ελληνική Επανάσταση και Ξένες Επετείς το 1821".

Επίσης μέσα στις δραστηριότητες του Πνευματικού Κέντρου συμμετούνται τα εξής:

Έμβολη λαϊκού Πανεπιστημίου και Δημιουργία τυμπάνων αθλητικών δραστηριοτήτων και χορού.

Σ. Νομοτελεστικός Α.Δ.Δ.
Διάτηρης Πολίτης

ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Σελ: 13 σειρά 1η αντί λανθάνουσα: λανθάνοντα

Σελ: 16 στήλη 2η σειρά 2η αντί προς Β. της Ηπείρου: προς Β. μέρος της...

Σελ: 53 σειρά 6η αντί στόχων: στίχων

Σελ: 61 στήλη 2η σειρά 16 αντί αποκριφικισμού: αποκριφισμού.

ΕΝΩΣΗ Γ.Σ. ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Η αποστολή της Ε.Γ.Σ. Πρέβεζας δεν είναι επιχείρηση κερδοσκοπική. Στόχος της, να προστατεύει το εισόδημα των παραγωγών και να προωθεί την ιδέα του Συν)σμού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- 1) Εγκατάσταση εργοστασίου εκκοκκίσεως βάμβακος και παράλληλα συγκέντρωση του προϊόντος για λογαριασμό του παραγωγού.
- 2) Διακίνηση ζωοτροφών (καλαμπόκι-κριθάρι-σιτάρι).
- 3) Συγκέντρωση καλαμποκιού, φασολίων, ελαιολάδου κ.λ.π. για λογ)σμό των παραγωγών.
- 4) Κατασκευή ξηραντηρίων και SILO (Καναλάκι-Λουρο)
- 5) Κατασκευή ελαιοδεξαμενών (Πρέβεζα-Αγιά).
- 6) Προμήθεια θεωρυγικών μηχανημάτων, εργαλείων, γ. φαρμάκιων για τις γεωργικές ανάγκες.
- 7) Παροχή κάθε είδους βούλειας στους αγρότες για την ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ του ΜΟΧΘΟΥ των.

Η ΕΝΩΣΗ Γ.Σ. ΠΡΕΒΕΖΑΣ Σ' ΟΛΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

(Γραφεία: Οδός ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ αριθ. 13
τηλ. 22227-28693-28457)